

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ
ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Διπλωματική Εργασία

ο Έλεγχος των Ταμειακών Διαθέσιμων και Σχετικές Απάτες

του

Πουμπουρίδη Σοφοκλή

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού
Διπλώματος στη
Λογιστική Φορολογία και Χρηματοοικονομική Διοίκηση

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2020

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

ΑΦΙΕΡΩΣΕΙΣ - ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αφιερώνεται στους καθηγητές και συνεργάτες του μεταπτυχιακού προγράμματος και ιδιαίτερα στον επιβλέποντα καθηγητή για την στήριξή του.

Να ευχαριστήσω την Ιωάννα για την βοήθειά της κατά τη σύνταξη της εργασίας.

Με εκτίμηση ΠΟΥΜΠΟΥΡΙΔΗΣ ΣΟΦΟΚΛΗΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα διπλωματική εργασία επιχειρούμε να παράσχουμε μια συνοπτική εικόνα της ελεγκτικής, η οποία αποτελεί κλάδο της λογιστικής που τα τελευταία χρόνια εξελίσσεται τόσο δυναμικά σε σημείο ώστε να αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους κλάδους της.

Πρακτική εφαρμογή της ελεγκτικής επιστήμης αποτελούν οι διενεργούμενοι έλεγχοι στις διάφορες οικονομικές οντότητες λαμβάνοντας διάφορες μορφές κοινώς γνωστές στην παγκόσμια βιβλιογραφία και ως είδη του ελέγχου. Βασική διάκριση των μορφών ελέγχου είναι αυτή του εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου.

Σημαντικότερη στιγμή της εξελικτικής διαδικασίας της ελεγκτικής αποτέλεσε η εφαρμογή των Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων και η «κωδικοποίησή» τους σε παγκόσμιο επίπεδο. Με τον τρόπο αυτό τελείται ομοιόμορφα η διενέργεια των ελέγχων και δεν αμφισβητείται η αξιοπιστία τους.

Οι τομείς ενδιαφέροντος των ελέγχων εντός της Οικονομικής οντότητας ποικίλουν και δεν περιορίζονται μόνο σε στενά λογιστικούς, αλλά επεκτείνονται και σε λοιπά θεσμικά και κανονιστικά θέματα που έχουν επίδραση στην εύρυθμη λειτουργία της.

Η ύπαρξη εσωτερικών κανόνων λειτουργίας, όταν αυτοί δεν επιβάλλονται από ισχύουσες νομικές διατάξεις του περιβάλλοντος στο οποίο δραστηριοποιείται η οντότητα και η ενδεχόμενη καταστρατήγησή τους, ελάχιστα έχει να κάνει με τις νομικές δεσμεύσεις της έναντι των κρατικών θεσμών, αποτελούν όμως αντικείμενο των εσωτερικών ελεγκτών και πρέπει να περιλαμβάνονται στις τακτικές αναφορές τους προς τη Διοίκηση.

Για παράδειγμα, η ύπαρξη διαδικασίας προαγωγών και μετακινήσεων υπαλλήλων εντός του περιβάλλοντος λειτουργίας της μιας ιδιωτικής οικονομικής μονάδας δεν αποτελεί νομική υποχρέωση. Η καταστρατήγηση όμως αυτής της διαδικασίας μπορεί να μην αποτελεί αντικείμενο κανενός είδους ελέγχου, καθώς δεν προσκρούει σε κανένα νόμο ούτε καν αυτόν της εργατικής νομοθεσίας (όσο αυτή δεν παραβιάζεται σε θέματα δικαιωμάτων και αποδοχών), εντούτοις ο εσωτερικός

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

ελεγκτής πρέπει να την αναφέρει στην αναφορά του καθώς δημιουργεί δυσμενές κλίμα και καταστάσεις εντός της μονάδας.

Ανάμεσα στους τομείς που συνιστούν μια οργανωμένη οικονομική οντότητα είναι και αυτός της Οικονομικής Διεύθυνσης, ο οποίος περιλαμβάνει το πιο νευραλγικό ίσως λειτουργικό τμήμα που δεν είναι άλλο από αυτό του ταμείου λόγω του ιδιαίτερου χαρακτήρα του όπως θα αναλύσουμε στη συνέχεια.

Στο ταμείο απολήγει όλη η δραστηριότητα των οικονομικών οντοτήτων και όχι μόνο όσων έχουν μορφή νομικού προσώπου αλλά και των φυσικών προσώπων. Ο στόχος της επαγγελματικής δραστηριότητας οποιασδήποτε οντότητας άλλωστε είναι η επίτευξη οικονομικών απολαβών ή με άλλη πιο κοινή έκφραση η ενίσχυση του ταμείου του.

Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο λαμβάνονται ισχυρά κατά το δυνατόν μέτρα για την προστασία του από όλους.

Ειδικότερα στα νομικά πρόσωπα, τα οποία και αποτελούν το κυρίως αντικείμενο της εργασίας, είναι μείζονος σημασίας η προστασία των ρευστών διαθεσίμων που περιέχονται στο ταμείο κι αυτό διότι από τη στιγμή που το νομικό πρόσωπο δεν έχει φυσική υπόσταση άλλοι διαχειρίζονται την περιουσία του και εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις του.

Η ιδιαιτερότητα αυτή του νομικού προσώπου αποτελεί και την πηγή πολλαπλών κινδύνων που σχετίζονται με την συνέχιση της λειτουργίας του και κατ' επέκταση αποτελούν πηγές ελεγκτικών κινδύνων.

Τα αποτελέσματα του ελέγχου των ρευστών διαθεσίμων, τα οποία χαρακτηρίζονται με την γενική έννοια «ταμείο», προσεγγίζονται διαφορετικά, αναλόγως του ποιος διενεργεί τον έλεγχο, συνάμα, όμως, εμπεριέχουν κατά τον ένα ή τον άλλο τρόπο τα ίδια συμπεράσματα κι αιτίες.

Το ταμείο πέραν των επιδράσεων που έχει σε όλους τους τομείς δραστηριότητας της οικονομικής οντότητας επηρεάζει και κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο συνδεδεμένο με αυτήν.

Ενδεχόμενη ατασθαλία σχετική με τα χρηματικά διαθέσιμα σημαίνει εξελίξεις δυσμενείς για τους διοικούντες, τους εργαζομένους, το δημόσιο, τους μετόχους, τους προμηθευτές και κάθε τρίτο πρόσωπο που συναλλάσσεται ή ενδιαφέρεται γι' αυτή.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Στην εργασία αυτή πέραν των παραπάνω θεμάτων που παρουσιάζονται γίνεται προσπάθεια να συνδεθεί ο έλεγχος του «ταμείου» με κάθε είδους απάτη που ενδεχομένως λαμβάνει χώρα κατά τη λειτουργία της οικονομικής οντότητας με στόχο την πρόληψη, αποκάλυψη και θεραπεία της.

ABSTRACT

Nowadays large sized economic entities tend to become more and more complex in terms of their organization. This trend leads to administrative difficulties and the need for managers to control the operation of the units in order to achieve the purpose of its existence.

Issues that arise from the failures in the administration of these units have to do with the embezzlement of cash from them by persons inside the units such as employees, members of the administration, senior executives or often by groups of these individuals.

The manner in which such a crime is committed also includes the commission of fraud in order not to be noticed or in order to give legitimacy to the crime of embezzlement and abuse.

The present work deals with this phenomenon, trying to give the impetus for reflections and supplies of revelation and perhaps prevention of such actions.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
ABSTRACT.....	6
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	9
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	10
Γενικά.....	10
Βασικές έννοιες - σκοπός.....	11
Δομή	16
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑΣ.....	18
Εισαγωγικά.....	18
Βιβλιογραφική Επισκόπηση.....	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	28
1.1. Έννοια Ελεγκτικής.....	28
1.2. Ελεγκτικά Πρότυπα και Κανόνες Δεοντολογίας.	30
1.3. Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	58
2.1 Είδη Ελέγχου.....	58
2.2 Ο εσωτερικός και εξωτερικός έλεγχος.....	61
2.2.1. Εσωτερικός έλεγχος	61
2.2.2. Διάκριση «Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου» και «Εσωτερικού Ελέγχου» ..	65
2.2.3. Εξωτερικός έλεγχος.....	66
2.2.4. Φορολογικός έλεγχος.....	69
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	70
3.1. Έννοια και Είδη Απάτης	70
3.2. Λογιστικά σφάλματα και Απάτη.....	72
3.3. Η χρήση της Λογιστικής ως μέσο συγκάλυψης.....	73
3.4. Ευθύνες τις Διοίκησης και των ελεγκτών	77
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	78
4.1. Ταμειακά διαθέσιμα εννοιολογική προσέγγιση	78
4.2. Σύστημα εσωτερικού ελέγχου ταμείου	79

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ

ΑΠΑΤΕΣ

4.3. Έλεγχος ταμειακών διαθεσίμων γενικά	81
4.4. Στόχοι του ελέγχου των ταμειακών στοιχείων από τον εσωτερικό ελεγκτή.....	82
4.5. Στόχοι του ελέγχου των ταμειακών στοιχείων από τον εξωτερικό ελεγκτή.....	86
4.6. Στόχοι του ελέγχου των ταμειακών στοιχείων από τον φορολογικό ελεγκτή ..	89
4.7. Διαδικασία καταμέτρησης ταμειακών διαθεσίμων προετοιμασία, εκτέλεση, αξιολόγηση.....	91
4.8. Η σημασία για την οικονομική οντότητα της περίπτωσης ελλείμματος.....	95
4.9. Η σημασία για την οικονομική οντότητα της περίπτωσης πλεονάσματος.....	98
4.10. Έλλειμμα - πλεόνασμα ταμείου χειρισμός και συμπεράσματα.....	99
4.11. Εντοπισμός ανωμαλιών του ταμείου που προκύπτουν από τον έλεγχο άλλων λογαριασμών	103
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	108
5.1. Συμπεράσματα	108
5.2. Περιορισμοί.....	110
5.3. Προτάσεις για μελλοντική Έρευνα	111
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ.....	113
Ελληνική βιβλιογραφία.....	113
Ξένη βιβλιογραφία	114
Ηλεκτρονική Βιβλιογραφία.....	116
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	117
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	119
Οδηγός καταμέτρησης χρηματικών διαθεσίμων (Cash counting guidelines).....	119
<i>ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΠΡΑΚΤΙΚΟΥ ΚΑΤΑΜΕΤΡΗΣΗΣ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ.....</i>	<i>122</i>
Γνωμ. 11/785/1986.....	124
Σ.Λ.Ο.Τ. αριθμ. πρωτ.: 1027 ΑΠ/10.11.2009.....	128

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

I.A.S.S.B.= Συμβούλιο Διεθνών Προτύπων Ελέγχου και Διασφάλισης

I.F.A.C.= International Federation of Accountants

I.I.A. = Institute of Internal Auditors

I.P.P.F.= International Professional Practices Framework

I.S.A.= International Standards on Auditing

U.K.= United Kingdom

A.A.Δ.Ε.= Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων

Αριθ. πρωτ.= Αριθμός πρωτοκόλλου

Γ.Γ.Δ.Ε.= Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων

Δ.Π.Ε.= Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου

Δ.Σ.= Διοικητικό Συμβούλιο

Ε.Λ.Τ.Ε.= Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων

Ε.ΣΥ.Λ.= Εθνικό Συμβούλιο Λογιστικής

Ι.Ε.Ε.= Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών

Κ.Φ.Δ.= Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας.

Ν.= Νόμος

Ν.Π.Δ.Δ.= Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου

Π.Δ.= Προεδρικό Διάταγμα

ΠΟΛ.= Πολυγραφημένη.

Σ.Ο.Ε.= Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών

Σ.Ο.Λ.= Σώμα Ορκωτών Λογιστών

ΥΠ.ΟΙΚ.= Υπουργείο Οικονομικών

ΦΕΚ= Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Γενικά

Οι σύγχρονες κοινωνίες χαρακτηρίζονται από πολυπλοκότητα σε όλους τους τομείς του κοινωνικοοικονομικού γίνεσθαι.

Στον τομέα της οικονομίας, σε μικροοικονομικό επίπεδο, παρουσιάζεται έντονα αυτό το φαινόμενο της πολυπλοκότητας, στην οργάνωση και διοίκηση, κυρίως, των πολύ μεγάλων οικονομικών μονάδων.

Σ' αυτό το πλαίσιο ο ρόλος του ελεγκτή αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία στη διοίκηση των μεγάλων οικονομικών μονάδων όπου εντοπίζονται και τα μεγαλύτερα οργανωτικά και διοικητικά προβλήματα.

Στο κεφάλαιο αυτό θα αναφερθούμε στο σκοπό για τον οποίο εκτελέσθηκε η παρούσα εργασία που δεν είναι άλλος από τη σύντομη ανάπτυξη σε εισαγωγικό επίπεδο περί της αναγκαιότητας των ελέγχων που λαμβάνουν χώρα σε μια οικονομική οντότητα, καθώς και των λόγων που οδηγούν στην διενέργεια κάθε μορφής ελέγχου.

Γίνεται διευκρίνιση κάποιων εννοιών που χρησιμοποιούνται ευρέως σε όλη την έκταση της εργασίας και αιτιολογείται η αιτία της χρήσης αυτών έναντι κάποιων άλλων παρεμφερών.

Στη συνέχεια περιγράφεται εν συντομία η Δομή της ανά κεφάλαιο με μια μικρή περίληψη των περιεχομένων του.

Ακολουθεί επισκόπηση της σχετικής με το αντικείμενο αρθρογραφίας η οποία έχει ληφθεί υπόψη για τη σύνταξη της αυτού του έργου.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Βασικές έννοιες - σκοπός

Η παρούσα εργασία αφορά, κυρίως όχι όμως αποκλειστικά, όπως προαναφέραμε τις μεγάλες οικονομικές οντότητες, κάθε μορφής και χαρακτήρα που διαθέτουν ενδεχομένως και εγκαταστάσεις σε διάφορες περιοχές με διαφορετική κουλτούρα, θεσμικό και νομικό πλαίσιο δράσης.

Παρουσιάζουν έτσι πολυπλοκότητα όχι μόνο λόγω της οργανωτικής τους δομής, αλλά και λόγω του όγκου των δραστηριοτήτων τους και του πλήθους των εμπλεκομένων σε αυτές κι ενδιαφερομένων γι' αυτές.

Το περιβάλλον λειτουργίας τους, το καθεστώς ιδιοκτησίας (ποιοι τελικά τις κατέχουν), τα άτομα (στελέχη και προσωπικό) που την απαρτίζουν, οι σχέσεις τους με άλλες οντότητες (θυγατρικές, συγγενικές, κοινοπρακτικές κ.λ.π.), ο τρόπος που τα άτομα τις διοικούν (τύποι management), χαρακτηρίζονται από πολυσυνθετότητα.

Εξαιτίας τούτου αυξάνονται οι κίνδυνοι και οι ανασφάλειες που αυτοί οι οργανισμοί (organizations) προκαλούν σχετικά με την παρακολούθηση και τον έλεγχο της αποτελεσματικής διοίκησής τους.

Στο σημείο αυτό, έρχεται ο εσωτερικός έλεγχος (όχι όμως μόνο αυτός) να συνεπικουρήσει τη διοίκηση των μονάδων αυτών ως μέλος της, με τον τρόπο και τα μέσα που θα αναπτύξουμε στη συνέχεια της εργασίας, προκειμένου από κοινού να αντιμετωπίσουν προβλήματα που ανακύπτουν κατά τη λειτουργία τους.

Ορισμένα θέματα που ανακύπτουν, ενδεικτικά, κι όχι αποκλειστικά, αναφέρουμε στη ακολούθως και είναι :

- αστοχίες της διοίκησης στη επίτευξη των σκοπών και στόχων που έχουν τεθεί,
- διαχειριστικές ατασθαλίες και αποτυχίες,
- καταχρήσεις,
- και ποικίλες σκόπιμες ή αθέλητες ενέργειες που οδηγούν όμως εν τέλει σε οικονομική βλάβη αυτών των οντοτήτων .

Όπως όμως αναφέραμε παραπάνω, ο εσωτερικός έλεγχος δεν διεκδικεί τη μοναδικότητα στην παροχή συνδρομής στη Διοίκηση της εκάστοτε οικονομικής οντότητας καθώς και άλλες μορφές ελέγχου που διεξάγονται σ' αυτή κατά τη

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

διάρκεια της λειτουργικής ζωής της προσφέρουν κι αυτοί με τη σειρά τους και συμβάλλουν, χωρίς αυτό να αποτελεί απαραίτητα και τον τελικό τους στόχο, στη Διοίκησή τους.

Ιδιαίτερα στις οικονομικές οντότητες που το μέγεθός τους, αντικειμενικά, χαρακτηρίζεται ως μεγάλο οι διοικούντες δεν έχουν την δυνατότητα να λαμβάνουν γνώση όλων των ενεργειών που πραγματοποιούνται εντός ή και εκτός αυτών από τα στελέχη τους υπαλλήλους και συνεργάτες της.

Ακόμα κι αν αυτό, υποθετικά μιλώντας, ήταν εφικτό, η διοίκηση θα χανόταν ή τουλάχιστον θα αναλωνότανε στην προσπάθεια εκτίμησης των πληροφοριών που θα λαμβάνονταν και των γεγονότων που θα αποκαλύπτονταν, αφού θα εξέλειπε το στοιχείο της εξειδίκευσης, των γνώσεων και της εμπειρίας, ώστε να διαχειριστεί αυτές τις αποκαλύψεις και πληροφορίες.

Άλλωστε, στη σύγχρονη εποχή είναι πολύ πιο εύκολο να λάβεις την πληροφορία παρά να τη διαχειριστείς.

Ελλοχεύει, λοιπόν, ο κίνδυνος εμφάνισης ανακολουθιών και παρεκκλίσεων μεταξύ των στόχων που έχουν τεθεί και των διαδικασιών επίτευξης αυτών των στόχων με τα όσα τελικώς λαμβάνουν χώρα κατά τη λειτουργία της οντότητας.

Τέτοιου είδους κίνδυνοι αποκλίσεων εμφανίζονται και μεταξύ σύννομης λειτουργίας της επιχείρησης και της τελικής συμπεριφοράς της.

Για τον λόγο αυτό, καθήκον και στόχος του εσωτερικού ελέγχου είναι, ο εντοπισμός τέτοιων παρεκκλίσεων, η αξιολόγηση του συστήματος οργάνωσης της επιχείρησης, επαληθεύοντας το γεγονός ότι αυτό, το σύστημα, εξυπηρετεί τους τιθέμενους στόχους και λειτουργεί σύμφωνα με τις νομικές και θεσμικές επιταγές του κοινωνικοπολιτικού και οικονομικού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο αυτή λειτουργεί.

Η διαπίστωση της σύννομης λειτουργία της οντότητας αποτελεί στόχο και των εξωτερικών μορφών ελέγχου όπως είναι αυτοί των Ορκωτών ελεγκτών και του φορολογικού ελέγχου όπως θα αναφερθούμε στη συνέχεια.

Οι ευρισκόμενοι άλλωστε εκτός των οικονομικών μονάδων, που ωστόσο έχουν άμεσο ή έμμεσο ενδιαφέρον γι' αυτές και είτε δεν έχουν πρόσβαση στη διοίκησή τους είτε η πρόσβασή τους είναι περιορισμένη, πρέπει κι αυτοί με τη σειρά τους να απολαμβάνουν κατά κάποιο τρόπο ένα είδος προστασίας από δόλιες ή άδολες ενέργειες των διοικούντων από τις οποίες βλάπτονται.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Το ρόλο αυτό, ουσιαστικά, έρχεται να ασκήσει ο επονομαζόμενος εξωτερικός έλεγχος κυρίως αυτός των Ορκωτών Λογιστών. Ο έλεγχος αυτός έχει σκοπό τη βεβαίωση περί των περιουσιακών στοιχείων των οντοτήτων και τη διασφάλιση της αξιοπιστίας των λογιστικών πληροφοριών.

Σε παγκόσμιο επίπεδο, πάντως σκάνδαλα και αστοχίες οδήγησαν στην έλλειψη εμπιστοσύνης προς τις ελεγκτικές εταιρίες.

Ακόμα, όμως, κι έτσι, δεν μπορεί να υποβαθμιστεί η ανάγκη λειτουργίας του εξωτερικού ελέγχου ως θεσμικού ρόλου, ίσως με μια ανάγκη αναθεώρησης των όρων που διεξάγεται σήμερα.

Στη μοντέρνα μορφή του, ο εξωτερικός έλεγχος διακατέχεται από μια προσπάθεια αξιολόγησης του επιχειρησιακού κινδύνου. Η διαχείριση αυτού του κινδύνου είναι το σύγχρονο αντικείμενο των διοικήσεων των επιχειρήσεων, καθώς σε βάθος χρόνου καθορίζει την επιβίωσή τους.

Μορφή εξωτερικού ελέγχου αποτελεί και ο φορολογικός έλεγχος που, επίσης, συνδράμει όλους του προαναφερόμενους ελέγχους, τους εντός κι εκτός της οικονομικής οντότητας ενδιαφερομένους, αν και σκοπός του θεωρείται αποκλειστικά η διασφάλιση των συμφερόντων του Δημοσίου ως κρατική οντότητα. Τον τρόπο που συμβαίνει, τελικώς, αυτό θα αποκαλύψουμε στη συνέχεια της εργασίας αυτής.

Ο φορολογικός έλεγχος, ως μορφή εξωτερικού ελέγχου, σκοπό έχει την εξάλειψη της πιθανότητας δόλιες ή άδολες ενέργειες να οδηγήσουν τελικά στην απόκρυψη φορολογητέας ύλης με συνέπεια τη μείωση των κρατικών εσόδων.

Ο ρόλος του, αν και περιορισμένος, ταγμένος ουσιαστικά στην προσπάθεια εξυπηρέτησης των δημοσίων εσόδων, άθελά του δεν περιορίζεται μόνο σε αυτόν.

Σε μια πιο ευρεία διαδικασία τα συμπεράσματα και οι διαπιστώσεις του μπορούν να γίνουν εργαλείο διοίκησης, να συνεπικουρήσουν τον εσωτερικό αλλά και εξωτερικό έλεγχο, εξυπηρετώντας κι άλλους σκοπούς, τους οποίους δεν είχε τη βούληση να το κάνει.

Περαιτέρω τα συμπεράσματα και οι ενέργειές του οδηγούν σε παρεπόμενες ενέργειες, όπως για παράδειγμα, η αποκατάσταση στρέβλωσης των όρων ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων, η προστασία των εργαζομένων και των φορολογουμένων και άλλα παράπλευρα γεγονότα που συμβάλλουν σε μια διαδικασία αποκατάστασης παρεκκλίσεων από τα τεθέντα.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Ο έλεγχος, γενικά, ασκείται σύμφωνα με καθορισμένα πρότυπα λαμβάνοντας υπόψη τις αρχές και θεσμικούς κανόνες του εξωτερικού κι εσωτερικού περιβάλλοντος λειτουργίας της οικονομικής οντότητας.

Τα πρότυπα αυτά θα αναπτύξουμε σε ιδιαίτερη ενότητα καθώς αποτελούν την κορωνίδα του ελεγκτικού έργου τον μπούσουλα ώστε το έργο αυτό να είναι αξιόπιστο, αποδεκτό από όλους και να μπορεί να αντικρούσει οποιαδήποτε εύλογη ή κακόβουλη κριτική.

Πριν προχωρήσουμε, είναι απαραίτητο αποσαφηνίσουμε κάποιους όρους των οποίων κάνουμε χρήση εκτενώς, ώστε να γίνουν κατανοητά τα όσα πραγματεύεται η παρούσα εργασία .

Οντότητα σύμφωνα με τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα (ν. 4308/14) γενικά είναι κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή ένωση προσώπων, με ή χωρίς νομική προσωπικότητα, επιχείρηση ή οργανισμός κερδοσκοπικού ή μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, που ανήκει στον ιδιωτικό ή στον δημόσιο τομέα.

Ως **οικονομική οντότητα** θεωρείται εκείνη η μορφή οργάνωσης προσώπων και συντελεστών η οποία μέσω συγκεκριμένων ενεργειών και κατάλληλων διαδικασιών επιδιώκει καθορισμένους στόχους. Στην παρούσα εργασία πολλές φορές αναφέρουμε την οικονομική οντότητα και ως **οικονομική μονάδα** με την ίδια έννοια.

Επιχείρηση είναι εκείνη η δραστηριότητα που σκοπό έχει το κέρδος συνδυάζοντας και αξιοποιώντας τους παραγωγικούς συντελεστές παράγοντας προϊόντα ή υπηρεσίες.

Αυτός ο περιορισμός είναι και ο λόγος που δεν χρησιμοποιείται ο όρος «επιχείρηση» στην παρούσα εργασία αλλά αυτός της «οικονομικής οντότητας ή μονάδας» καθώς υπάρχουν οντότητες που η επίτευξη κέρδους είναι συγκυριακή και δεν περιλαμβάνεται στους στόχους της, όπως, για παράδειγμα, κοινωφελείς οργανισμοί, δημόσιες επιχειρήσεις κ.λ.π.

Ελεγκτικός κίνδυνος ορίζεται ο κίνδυνος οι οικονομικές καταστάσεις, στην πραγματικότητα, να μην είναι ορθές, ακόμη και στην περίπτωση που η ελεγκτική γνώμη αποφαίνεται ότι οι χρηματοοικονομικές αναφορές είναι απαλλαγμένες από κάθε τέτοια αστοχία. (I.A.S.S.B. 2017).

Σύμφωνα με τον Καραμάνη, ο Ελεγκτικός κίνδυνος ορίζεται ως «η πιθανότητα να εκφράσει ο ελεγκτής ακατάλληλη επαγγελματική γνώμη, όταν

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

ενυπάρχουν ουσιώδη σφάλματα στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης».

Ο σκοπός ενός ελέγχου είναι να μειώσει τον ελεγκτικό κίνδυνο σε 'ένα αποδεκτά χαμηλό επίπεδο μέσω επαρκών επαληθεύσεων και επαρκών αποδεικτικών στοιχείων. (Καραμάνης 2008)

Ένας από τους προβληματισμούς, ο οποίος υπάρχει σε κάθε μεγάλη οικονομική οντότητα, είναι το γεγονός ότι οι διοικούντες της επιχείρησης δεν έχουν την δυνατότητα, τις περισσότερες φορές, να επιβλέπουν άμεσα όλες τις ενέργειες που πραγματοποιούνται μέσα σε αυτή και γι' αυτό το λόγο τις αναθέτουν στα στελέχη τους. Με αυτόν τον τρόπο, διαφαίνεται έντονα ο κίνδυνος εμφάνισης ανακολουθιών και παρεκκλίσεων ανάμεσα σε όσα πραγματοποιούνται στην επιχείρηση και σε όσα είχαν αρχικά προβλεφθεί.

Εξωτερικός έλεγχος ορίζεται ως η διαδικασία που κρίνει την αξιοπιστία και την ποιότητα της παραγόμενης από την επιχείρηση πληροφορίας (Παπαδάτου 2005).

Για το λόγο αυτό, ένας εξωτερικός ελεγκτής δεν θα πρέπει να συνδέεται με οποιονδήποτε τρόπο με οποιαδήποτε ελεγχόμενη ή θυγατρική αυτής επιχείρηση.

Στόχος του εξωτερικού ελεγκτή είναι να διατυπώνει τη γνώμη του αντικειμενικά κι ελεύθερα για το αν οι οικονομικές καταστάσεις της ελεγχόμενης επιχείρησης έχουν συνταχθεί σύμφωνα με τις διατάξεις της ελληνικής, εν προκειμένω, εταιρικής νομοθεσίας.

Οι ελεγκτές, γενικά, οφείλουν να ενεργούν σύμφωνα με τα ελεγκτικά πρότυπα και τις ελεγκτικές αρχές λαμβάνοντας υπόψη, όμως, πάντα τις κείμενες διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας που αφορά τον έλεγχο τον οποίο διενεργούν.

Ενδεικτικά, αναφέρουμε πως οι Ορκωτοί ελεγκτές λαμβάνουν υπόψη την ισχύουσα νομοθεσία περί εταιρειών, την εμπορική νομοθεσία, τη φορολογική κ.λ.π. ενώ οι φορολογικοί ελεγκτές κυρίως, αν όχι μόνο, τη φορολογική νομοθεσία.

Με τον όρο «**ταμείο**» διευκρινίζουμε πως νοούνται τα χρήματα ή ότι μπορεί να εξομοιωθεί με χρήματα (τίτλοι άμεσα ρευστοποιήσιμοι) που έχει στη διάθεσή της η επιχείρηση για κάλυψη των τρεχουσών αναγκών της.

Με τον έλεγχο του «ταμείου» επιχειρείται η διαπίστωση της ύπαρξης στο ταμείο των χρημάτων ή όπως αναφέραμε παραπάνω ή ότι επέχει θέση χρημάτων, που αναφέρονται ως υπόλοιπο στο λογαριασμό «ταμείο». (Δήμου Νικόλαος 1999)

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Το ταμείο είναι για μια οικονομική οντότητα η καρδιά της, ο αιμοδότης της, και επηρεάζεται από όλα τα οικονομικά γεγονότα που λαμβάνουν χώρα κατά τη λειτουργία της. Κατά μια πιο λαϊκή έκφραση «ότι συμβαίνει στην επιχείρηση έχει αντίκτυπο στο ταμείο της».

Όταν λοιπόν το ταμείο μιας οντότητας «χαίρει άκρας υγείας» τότε και στην ίδια την οντότητα συμβαίνει το ίδιο.

Στην παρούσα εργασία, θα ασχοληθούμε, γενικά, με την ελεγκτική, ως επιστήμη, τα είδη του ελέγχου και τους σκοπούς που εξυπηρετούν, κυρίως, όμως, θα επικεντρωθούμε στον έλεγχο των ρευστών ταμειακών διαθεσίμων του λογαριασμού «ταμείο», τον τρόπο διενέργειάς του, αλλά και τα συμπεράσματα αυτού του ελέγχου ως ένα μέσο για την αποκάλυψη απάτης σε βάρος της υπό έλεγχο οικονομικής οντότητας .

Καταβάλλεται προσπάθεια διερεύνησης, του ρόλου των εσωτερικών κι εξωτερικών ελεγκτών, σύμφωνα με τις αρχές και τις επιταγές των Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων, στις διαδικασίες διενέργειας των ελέγχων ούτως ώστε να εντοπίζονται έγκαιρα οι κάθε μορφής κίνδυνοι, η εκτίμηση κι αξιολόγηση αυτών των κινδύνων από την πλευρά των ενδιαφερομένων, καθώς και οι τρόποι αντιμετώπισης αυτών με ιδιαίτερη έμφαση επί των θεμάτων που αφορούν τον έλεγχο των ρευστών διαθεσίμων.

Απώτερος στόχος ήταν η όσο το δυνατό πληρέστερη και αντικειμενική παρουσίαση του αντικειμένου.

Δομή

Η εργασία αποτελείται από έξι συνολικά κεφάλαια με κλιμακωτή διάρθρωση ώστε από το γενικό να οδηγείται ο ενδιαφερόμενος στο ειδικό και στο τέλος εκφράζονται προβληματισμοί προς περαιτέρω έρευνα και διερεύνηση. Η αναφορά γίνεται κυρίως σε επιχειρήσεις μεσαίες και μεγάλες ως επί το πλείστον και σε κάθε περίπτωση εκείνες τις επιχειρηματικές οντότητες για τις οποίες υπάρχει έντονο το ενδιαφέρον κάθε τρίτου αφού για τις λοιπές το ενδιαφέρον για ταμειακά διαθέσιμα περιορίζεται στην διάθεση ρευστότητας και μόνο.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Κατά την έρευνα αντλήθηκαν στοιχεία, από εγχώρια και διεθνή βιβλιογραφία, διεθνή και εγχώρια άρθρα από περιοδικά τόσο ηλεκτρονικά όσο και έντυπα καθώς και άλλες ηλεκτρονικές δημοσιεύσεις σε σχετικούς διαδικτυακούς ιστοτόπους.

Το πρώτο κεφάλαιο αποτελεί την εισαγωγή της εργασίας αποτυπώνοντας γενικούς ορισμούς κρίσιμων εννοιών για την κατανόηση της εργασίας όπως αυτούς της οικονομική μονάδας των διαφόρων μορφών ελέγχου το ρόλο και σκοπό του κάθε είδους ελέγχου το σκοπό της εργασίας και της διάρθρωσής της

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην ελεγκτική ως επιστήμη, την έννοια και τον ορισμό της. Αναλύονται τα είδη του ελέγχου τον σκοπό που επιτελούν και το νομοθετικό τους έρεισμα.

Στο επόμενο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην έννοια της απάτης τόσο από νομοθετικής άποψης όσο και από ελεγκτικής, τη διάκριση της απάτης από τα απλά λογιστικά σφάλματα καθώς και τις προσπάθειες συγκάλυψής της αλλά και τρόπους αποκάλυψής της.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναφερόμαστε στις διαδικασίες ελέγχου των ταμειακών διαθεσίμων αφού προηγουμένως έχουμε αναφερθεί εκτενώς στην προετοιμασία αυτού. Ακολουθεί η εκτίμηση των αποτελεσμάτων του ελέγχου και η χρήση τους για τα όποια συμπεράσματα από τη διοίκηση της επιχείρησης ή τον κάθε ενδιαφερόμενο.

Κλείνοντας στο τελευταίο κεφάλαιο αναφερόμαστε στα συμπεράσματα γενικά της εργασίας αλλά και καταθέτουμε προτάσεις προς διερεύνηση λαμβανομένου υπόψη ότι το θέμα είναι ανεξάντλητο όσο ανεξάντλητη είναι η ανθρώπινη δραστηριότητα, εφευρετικότητα κι επινοητικότητα.

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑΣ

Εισαγωγικά

Στο Κεφάλαιο αυτό γίνεται μια όσο το δυνατόν ευρεία και σύντομη αναφορά στην επιστημονική βιβλιογραφία και αρθρογραφία, που αφορά το θέμα που πραγματεύεται η παρούσα εργασία ώστε να μπορεί ο αναγνώστης να αποκτήσει μια γενική γνώση επ' αυτού.

Προκειμένου να επιτευχθεί κάτι τέτοιο παρουσιάζονται οι πιο σημαντικές και ευρέως αποδεκτές επιστημονικές δημοσιεύσεις περιληπτικά και με τη μορφή συμπερασμάτων.

Βιβλιογραφική Επισκόπηση

Η Αναστασία Β. Φίλιου (2019) Δρ Λογιστικής, στο άρθρο της «οι Παθολογίες της λογιστικής» παρέχει τον ορισμό της Απάτης ως τον δόλιο χειρισμό λογαριασμών και την απρεπή διάθεση μετρητών ή άλλων πλουτοπαραγωγικών πόρων για τους σκοπούς πλουτισμού κάποιου σε βάρος κάποιου άλλου. Σύμφωνα με την ίδια η απάτη πάντοτε ενέχει δόλο.

Όταν κάποια επιχείρηση ψεύδεται για το ύψος των κερδών της, αυτή στερεί από κάποιους τα χρήματα που αυτοί θα είχαν λάβει (π.χ. ως μέρος) εάν τα κέρδη είχαν με πληρότητα και εντιμότητα περιγραφεί. Οι φορολογικές αρχές είναι τα πλέον προφανή θύματα τέτοιων ψευδών πληροφοριών και πολλές χώρες έχουν ιδιαίτερα αυστηρές ποινές για επιχειρήσεις και τους ελεγκτές τους, οι οποίοι έχουν διωχθεί δικαστικώς για σκόπιμη παραπλάνηση του φορολογικού βραχίονα της κυβέρνησης.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Ο Αληφαντής στο έργο του «ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ» (2018) στο κεφάλαιο «Καταμέτρηση των μετρητών του ταμείου» πραγματοποιεί μια εκτενή προσέγγιση στο θέμα του ελέγχου των ταμειακών διαθεσίμων μέσω της καταμέτρησής τους ως ελεγκτικής διαδικασίας δίνοντας παράλληλα οδηγίες για την πραγματοποίησής της καθώς και του λογιστικού χειρισμού των διαφορών.

Όσον αφορά τον εννοιολογικό προσδιορισμό της Ελεγκτικής Επιστήμης οι Νεγκάκης και Ταχυνάκης (2017) στο βιβλίο τους «Σύγχρονα θέματα Ελεγκτικής κι Εσωτερικού Ελέγχου» ορίζουν την ελεγκτική ως έναν κλάδο της λογιστικής που ασχολείται με την διατύπωση αρχών και κανόνων για την εκτέλεση οικονομικών ελέγχων στις οικονομικές μονάδες ιδιωτικού και δημοσίου τομέα .

Προβαίνουν σε αναφορά και ανάλυση των αρχών και κανόνων που διέπουν την ελεγκτική εργασία καθώς και της διαδικασίες εσωτερικού αλλά και εξωτερικού ελέγχου. Στη δική τους εργασία γίνεται αναφορά και στο φορολογικό έλεγχο ως ιδιαίτερη κατηγορία ελέγχου.

Γίνεται εκτενής αναφορά στις εκθέσεις ελέγχου ως το απαύγασμα της ελεγκτικής διαδικασίας της σχέσης της ελεγκτικής διαδικασίας με τα πληροφοριακά συστήματα καθώς και την εμφάνιση φαινομένων απάτης στη λογιστική και τα πληροφοριακά συστήματα.

Στην εργασία τους αφιερώνεται ένα ολόκληρο κεφάλαιο στον έλεγχο των χρηματικών διαθεσίμων κάτι που αποτέλεσε και το έναυσμα για την εκτέλεση και της παρούσας εργασίας.

Οι Ahmed Abbasi, Conan Albrecht, Anthony Vance and James Hansen (Δεκέμβριος 2012), στο άρθρο τους Meta-Fraud: A Meta-Learning Framework for Detecting Financial Fraud διατείνονται η οικονομική απάτη μπορεί να έχει σοβαρές συνέπειες για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα μιας οντότητας (organization) , καθώς και αρνητικές επιπτώσεις στους υπαλλήλους, τους επενδυτές της αλλά και στην οικονομία ως σύνολο. Πολλές από τις μεγαλύτερες πτωχεύσεις στην ιστορία των Η.Π.Α. αφορούσαν εταιρείες που εμπλέκονται σε μεγάλες απάτες.

Ενώ λοιπόν έχει δοθεί μεγάλη έμφαση στην ανάπτυξη αυτοματοποιημένων προσεγγίσεων για τον εντοπισμό οικονομικής απάτης εντούτοις οι περισσότερες

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

μέθοδοι δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα. Στα πλαίσια της ανάπτυξης τέτοιων μεθόδων για την ανίχνευση της χρηματοοικονομικής απάτης χρησιμοποιήσανε μια νέα προσέγγιση επιστημονικής σχεδίασης το Meta-Fraud, ένα νέο πλαίσιο για ενισχυμένο εντοπισμό χρηματοοικονομικής απάτης.

Για την δημιουργία του έγιναν λήφθηκαν υπόψη και πειραματίστηκαν μέσα σε ένα δοκιμαστικό πλαίσιο που περιλαμβάνει χιλιάδες νόμιμες και δόλιες εταιρείες.

Τα αποτελέσματα αποκαλύπτουν ότι κάθε στοιχείο που αποτελεί αυτό το δοκιμαστικό πλαίσιο συμβάλλει σημαντικά στη συνολική αποτελεσματικότητά του έναντι των προηγμένων μεθόδων ανίχνευσης οικονομικής απάτης.

Ακόμα παραπέρα το πλαίσιο Meta-Fraud δημιουργεί μια πρόβλεψη εμφάνισης απάτης εκεί ακριβώς που δεν έχει αποκαλυφθεί ακόμη με ένα μεγάλο βαθμό επιτυχίας.

Οι Pamela R. Murphy & M. Tina Dacin (2011) εξετάζουν τη θετική σχέση μεταξύ του εσωτερικού ελέγχου με την ύπαρξη υψηλότερων φόρων από την πλευρά των επιχειρήσεων. Η καταβολή υψηλότερων φόρων σχετίζονται με αυξημένη ποσότητα ελέγχων και κυρίως υψηλότερη ποιότητα ελέγχου.

Διαπιστώνουν ότι η ύπαρξη επιτροπής ελέγχου (audit committee) στις επιχειρήσεις, οι συχνότερες συνεδριάσεις αυτής και η αυξημένη χρήση του εσωτερικού ελέγχου (Internal audit) γενικά σχετίζονται με τους υψηλότερους φόρους.

Τα ευρήματα αυτά συνάδουν με την απαίτηση από μέρους των επιχειρήσεων υψηλότερης ποιότητας ελέγχων από εσωτερικούς ελεγκτές ή ελεγκτικές εταιρείες.

Οι Γαγάνης, Χρ., Ζοπουνίδης Κ. (2011) παρατήρησαν πως ο ελεγκτής είτε εσωτερικός είτε εξωτερικός οφείλει να διενεργεί τις ελεγκτικές διαδικασίες με αντικειμενικότητα, εμπιστευτικότητα, επαγγελματισμό, ειλικρίνεια και διαφάνεια (πέντε βασικές αρχές ηθικής δεοντολογίας), ώστε να διασφαλίζεται η ποιότητα της εργασίας του

Οι Zabihollah Rezaee Richard Riley (2010) θεωρούν ότι η λογιστική απάτη έχει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά: Σκόπιμες αλλοιώσεις, παραλείψεις, εσφαλμένες δηλώσεις και διαστρεβλώσεις γεγονότων, παραποίηση και νόθευση οικονομικών

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

μεγεθών ή συναλλαγών. Σκόπιμη κακή ερμηνεία και εκτέλεση των λογιστικών αρχών, προτύπων και πρακτικών. Εσκεμμένη παράβλεψη και παρουσίαση μη ακριβών λογιστικών αρχών και πρακτικών. Μέθοδοι λογιστικών τεχνικών στα όρια των νόμων με ευκολία όμως μεταβολής μέσα από διάφορα «παραθυράκια» του νόμου. Χρήση λογιστικών τεχνασμάτων για παράνομα κέρδη.

Ο Schneider A. (2009), στο άρθρο του «The nature, impact and facilitation of external auditor reliance on internal auditing» αναφέρεται στην σχέση του εξωτερικού ελέγχου με τον εσωτερικό και συγκεκριμένα στο γεγονός πως ο πρώτος λαμβάνει υπόψη του το έργο του δεύτερου κατά τη σύγχρονη αντίληψη της εφαρμογής ελεγκτικών διαδικασιών και προτύπων κατά τις τελευταίες δεκαετίες ως αποτέλεσμα της τεράστιας ανάπτυξης του εσωτερικού ελέγχου.

Η συνεισφορά αυτής της εργασίας είναι ότι συνθέτει και ενσωματώνει τρία διαφορετικά επαγγελματικά πρότυπα ελέγχου, έρευνες από πηγές προσανατολισμένες στην πρακτική εφαρμογή, συμπεράσματα από ακαδημαϊκές ερευνητικές μελέτες, αναλύοντας παρέχοντας συστάσεις επί των ζητημάτων που ανακύπτουν, συμπεριλαμβάνοντας και σχετικά παραδείγματα που χρησιμεύουν ως προτάσεις - συστάσεις που σκοπό έχουν να καθοδηγήσουν εσωτερικούς κι εξωτερικούς ελεγκτές.

Ειδικότερα ασχολείται: α) με τον τρόπο που το έργο του εσωτερικού ελέγχου επηρεάζει το κόστος του εξωτερικού, β) το συντονισμό των εργασιών εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου γ) τα θέματα επικοινωνίας μεταξύ τους.

Συνοπτικά παρέχει μια επισκόπηση του πώς έχει αναπτυχθεί ο εσωτερικός έλεγχος τις τελευταίες δεκαετίες, περιγράφει τρεις τρόπους με τους οποίους οι εξωτερικοί ελεγκτές βασίζονται συνήθως στη λειτουργία εσωτερικού ελέγχου και μάλιστα με τέτοιο τρόπο ώστε η εργασία του εσωτερικού ελέγχου να επηρεάζει το κόστος του εξωτερικού ελέγχου. Τέλος ασχολείται με το συντονισμό των εργασιών εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου παρέχοντας σχόλια σχετικά με θέματα επικοινωνίας.

Ο Λουμιώτης στο έργο του Βασικές Οδηγίες Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων (2008) αναφερόμενος στα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου και ιδιαίτερα στην ανάλυση του Προτύπου 240, προβαίνει σε εκτενή αναφορά των ενεργειών του ελεγκτή

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

προκειμένου να διαπιστώσει εάν οι οικονομικές καταστάσεις είναι απαλλαγμένες από ουσιώδη λάθη που αφορούν την εκούσια, εσκεμμένη παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων από ένα ή παραπάνω μέλη της διοίκησης, των υπαλλήλων με σημαντικό ρόλο στον εσωτερικό έλεγχο ή λοιπούς τρίτους.

Στη συνέχεια αναφέρεται σε μια σειρά ενεργειών που αυξάνουν τον κίνδυνο απάτης ή σφάλματος όπως αυτές της μη συνεργασίας κατά τον έλεγχο, της έλλειψης προσωπικού από το λογιστήριο, πολυπλοκότητα κατά την εκτέλεση των συναλλαγών, σπάταλος τρόπος ζωής στελεχών και εργαζομένων, μη αποτελεσματικό σύστημα εσωτερικού ελέγχου κ.α.

Στα πλαίσια της ανάλυσης των οδηγιών του προτύπου γίνεται αναφορά και στις ευθύνες των ελεγκτών στην περίπτωση της ύπαρξης ανακρίβειας των οικονομικών καταστάσεων από την ύπαρξη ουσιώδους λάθους εξαιτίας απάτης αλλά και του τρόπου προκειμένου να εκτιμήσει και αποκαλύψει τέτοιο ενδεχόμενο.

Ο Καραμάνης Κωνσταντίνος στο βιβλίο του ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ (2008) αναφέρεται στην έννοια της ελεγκτικής και στο ελεγκτικό επάγγελμα στην Ελλάδα.

Παρουσιάζει λεπτομερώς τον Κώδικα Επαγγελματικής Δεοντολογίας και τη σχέση εταιρικής διακυβέρνησης με ελέγχους.

Αναλύει τον επιχειρηματικό κίνδυνο και τρόπους διαχείρισής του καθώς και τον σκοπό, τον τρόπο και τη σημασία ελέγχου χρηματοοικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων. Προχωρά μάλιστα ακόμη παραπέρα υπολογίζοντας τον ελεγκτικό κίνδυνο

βάση τύπου $R = IR \times CR \times DR$

όπου

AR: ο ελεγκτικός κίνδυνος

IR: ο εγγενής κίνδυνος

CR: ο κίνδυνος ελέγχου

DR: ο κίνδυνος αντίχρευσσης

Σύμφωνα με τον καθηγητή πέραν του κατεξοχήν αντικειμένου της Ελεγκτικής και Λογιστικής, ο έλεγχος χρησιμοποιεί το γνωστικό αντικείμενο και άλλων επιστημών όπως της Χρηματοοικονομικής, της Πληροφορικής, και της Νομικής.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Οι Hoitash , R., & Hoitash , U. (2008) διαπίστωσαν πως η αύξηση στην ανεξαρτησία του ελεγκτή συνοδευόμενη με λιγότερες απολύσεις, έπειτα από αρνητική ελεγκτική γνώμη, λαμβάνει χώρα όταν υπάρχει μειωμένη συμμετοχή του διοικητικού συμβουλίου (της Διοίκησης) στις ελεγκτικές επιτροπές. Την άποψη αυτή διατύπωσαν κατόπιν έρευνας μέσα από μια σειρά γραμμικών και λογιστικών μοντέλων παλινδρόμησης που χρησιμοποιήθηκαν σε ένα δείγμα που περιλάμβανε 2.393 παρατηρήσεις. Η εργασία πραγματοποιήθηκε μετά την εφαρμογή των πρόσφατων μεταρρυθμίσεων στις ΗΠΑ ("νόμος περί δημόσιας λογιστικής μεταρρύθμισης και προστασίας των επενδυτών") που στοχεύουν στην ενίσχυση των ελεγκτικών επιτροπών και της δομής τους παρέχοντας στις ανεξάρτητες ελεγκτικές επιτροπές την ευθύνη να διορίζουν, να απολύουν και να αποζημιώνουν τους ελεγκτές.

Οι ισχυρότερες ελεγκτικές επιτροπές απαιτούν υψηλότερο επίπεδο αξιοπιστίας και είναι λιγότερο πιθανό να απολύσουν τους ελεγκτές τους.

Οι Doyle, J. T., Ge, W., & McVay, S. (2007,) στο άρθρο τους Accruals Quality and Internal Control over Financial Reporting. διαπίστωσαν κατόπιν έρευνας σε δείγμα 775 εταιρειών πως οι εταιρείες με τα πιο σοβαρά προβλήματα έλέγχου σε επίπεδο οντότητας είναι οι μικρότερες, νεότερες και ασθενέστερες οικονομικά, ενώ οι επιχειρήσεις με τα λιγότερο σοβαρά προβλήματα συγκεκριμένου λογαριασμού είναι οι υγιείς οικονομικά αλλά έχουν πολύπλοκες, διαφοροποιημένες και ταχέως μεταβαλλόμενες λειτουργίες.

Warren, J. Donald and Smith, Murphy, (2006) στη σχετική με τον εσωτερικό έλεγχο εργασία τους διατύπωσαν την άποψη πως ο έλεγχος που διενεργείται με εφαρμογή όλων των διαδικασιών με μια αδιάκοπη χρονική διάρκεια (on a continuous basis) καλείται Διαρκής έλεγχος (Continuous auditing) ο οποίος είναι απαραίτητος για την κάλυψη των αναγκών των ενδιαφερομένων εταιρειών. Ο Διαρκής έλεγχος , ελέγχει συναλλαγές βάσει καθορισμένων κριτηρίων, εντοπίζει ανωμαλίες και αποτελεί ευθύνη του ελεγκτή.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Ο Χρήστος Καζάντζης στο βιβλίο του «ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ» (2006) αναφέρεται επίσης στην εννοιολογική προσέγγιση της ελεγκτικής και των ελέγχων και στην αναγκαιότητά τους ιδιαίτερα στη σύγχρονη εποχή. Αν και ασχολείται ιδιαίτερος με τον εσωτερικό έλεγχο και τα ελεγκτικά πρότυπα που εξέδωσε το ινστιτούτο εσωτερικών ελεγκτών δεν περιορίζεται εκεί αλλά προβαίνει σε παρουσίαση των Διεθνών προτύπων ελέγχου και χωρίζει τους διαχωρίζοντας παράλληλα του ελέγχους και τα ελεγκτικά τεκμήρια σε κατηγορίες. Στο έργο του γίνεται αναφορά, στην απάτη και στην παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων καθώς στα κίνητρα που ωθούν σε αυτή.

Ο καθηγητής Άγγελος Τσακλάγκανος στο βιβλίο του ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ (2005) αναφέρεται σε στόχους της ελεγκτικής συνοψίζοντάς τους σε κατηγορίες όπως προληπτικός έλεγχος, κατασταλτικός έλεγχος, επιβεβαιωτικός έλεγχος

Ο Ronald Duska σε άρθρο του στο Journal of Business Ethics (2005) με τίτλο The Good Auditor – Skeptic or Wealth Accumulator? Ethical Lessons Learned from the Arthur Andersen Debacle παρουσιάζει και αναλύει τους τρόπους με τους οποίους οι λογιστικές εταιρείες συνέβαλαν στα ηθικά σκάνδαλα των αρχών του 21ου αιώνα. Αναφέρεται ειδικά στην ελεγκτική εταιρεία Arthur Andersen και το σκάνδαλο της Enron στο οποίο ενεπλάκη με το γενικό συμπέρασμα πως σκοπό της μπορεί να ήταν η τήρηση του γράμματος του νόμου, παραβίασε όμως το «πνεύμα του νόμου».

Προβαίνει σε μια πολύ εύστοχη παρατήρηση πως οι ελεγκτικές – λογιστικές εταιρείες έχουν κίνητρα να παραβλέπουν τις ευθύνες που απορρέουν από την εξυπηρέτηση του σκοπού τους που είναι η τήρηση του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας τους, και πέφτουν στην παγίδα της συσσώρευσης πλούτου για λογαριασμό τους.

Σκοπός των εσωτερικών ελεγκτών είναι να καταρτίζουν αναφορές που παρέχουν εύλογα αληθινή και δίκαιη εικόνα της οικονομικής κατάστασης της οντότητας σε κάθε χρήστη που έχει αξίωση για την πληροφόρηση αυτή.

Οι κύριες ευθύνες του εξωτερικού ελεγκτή είναι: α) επιβεβαίωση πως οι οικονομικές καταστάσεις παρουσιάζουν τη δίκαιη εικόνα της οικονομικής κατάστασης μιας οικονομικής οντότητας και παρέχουν σωστή πληροφόρηση στου

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

ενδιαφερόμενους και β) να είναι ο θεσμικός φύλακας των χρηματοοικονομικών αγορών και μην δημιουργούν ανασφάλειες και αμφιβολίες για εφαρμογή παράτυπων πρακτικών που ενδεχομένως θα διαστρέβλωναν την εικόνα αυτή.

Αυτή η δέουσα επαγγελματική φροντίδα απαιτεί από τον ελεγκτή να ασκήσει «επαγγελματικό σκεπτικισμό»: μια στάση που περιλαμβάνει έναν προβληματισμό και μια κριτική αξιολόγηση των ελεγκτικών τεκμηρίων

Η εργασία ολοκληρώνεται δίνοντας συγκεκριμένα παραδείγματα για το πώς ο Arthur Andersen LLP απέτυχε να ανταποκριθεί σε αυτές τις ευθύνες.

Ο Baralexis s (2004) αναφέρεται στην εφαρμογή της δημιουργικής λογιστικής στην Ελλάδα αναφορικά με την κατεύθυνση διαχείρισης των κερδών των επιχειρήσεων.

Στο πλαίσιο αυτό, οι μεγάλες εταιρείες υπερεκτιμούν τα κέρδη, με κίνητρο την εξωτερική χρηματοδότηση, ενώ οι μικρές εταιρείες υποτιμούν τα κέρδη προκειμένου να μειώσουν τους φόρους εισοδήματος. Αυτά τα ευρήματα έχουν σημαντικές επιπτώσεις στους χρήστες ειδικά για επενδυτές, ελεγκτές και ρυθμιστικές αρχές.

Στη μελέτη του Howard Schilit (2002), “Financial Shenanigans: How to Detect Accounting Gimmicks & Fraud in Financial Reports” καταγράφονται τριάντα πρακτικές παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων, κατηγοριοποιημένες σε επτά ομάδες. Οι πρακτικές αυτές είναι ευρέως διαδεδομένες και χρησιμοποιούνται από τις επιχειρήσεις για να αλλοιώσουν και να βελτιώσουν κατά το μέγιστο δυνατό της χρηματοοικονομική τους εικόνα. Ενδεικτικά, οι πρακτικές αυτές είναι:

- Μέθοδος Άμεσης Αναγνώρισης Εσόδων ή Αναγνώριση Εσόδων Αμφιβόλου Ποιότητας
- Μέθοδος Αναγνώρισης Μη πραγματοποιήσιμων Εσόδων
- Διερεύνηση Εισοδήματος με Εικονικά Κέρδη
- Μέθοδος Άμεσης Αναγνώρισης Εσόδων ή Αναγνώριση Εσόδων Αμφιβόλου Ποιότητας
- Μέθοδος Αναγνώρισης Μη πραγματοποιήσιμων Εσόδων
- Διερεύνηση Εισοδήματος με Εικονικά Κέρδη

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

- Μεταφορά Εξόδων Τρέχουσας Χρήσης σε επόμενη ή προηγούμενη
- Μη καταγραφή στοιχείων Παθητικού ή Μη Απομείωσή τους
- Μεταφορά Εσόδων Τρέχουσας Χρήσης σε Επόμενη
- Μη καταγραφή στοιχείων Παθητικού ή Μη Απομείωσή τους.

Ο Νικόλαος Δήμου (1999) στο βιβλίο του ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ Βασικές Αρχές Γενικής και Τραπεζικής Ελεγκτικής, στην εννοιολογική του προσέγγιση των όρων ελεγκτική και έλεγχος αναφέρει πως η ελεγκτική καθορίζει το σύνολο των αρχών που αποσκοπούν στο συστηματικό προσδιορισμό του είδους, της έκτασης, του τρόπου διενέργειας του ελέγχου των ενεργειών και ιδιαίτερα των διαχειριστικών, των αρμοδίων οργάνων των οικονομικών μονάδων για την πρόληψη λαθών ή καταχρήσεων ή για την εξακρίβωση της ορθότητας, της νομιμότητας και της σκοπιμότητας αυτών.

Έλεγχος καλείται η συστηματική εξέταση των βιβλίων και δικαιολογητικών εγγράφων μιας επιχείρησης για την εξακρίβωση της αλήθειας των γεγονότων που αναφέρονται στην οικονομική κατάσταση αυτής και για τη σχετική γνωμάτευση επ' αυτών.

Η Linda Elizabeth DeAngelo (1981) σχετίζει την ποιότητα του ελέγχου με το μέγεθος του ελεγκτικού γραφείου καθώς μεγάλες ελεγκτικές εταιρείες έχουν κίνητρο στην αποκάλυψη θεσμικών παραβιάσεων διότι σε αντίθεση περίπτωση το κόστος θα ναι μεγαλύτερο από το να «ευνοήσουν» τον πελάτη. Ακόμα και αν τεχνολογικά ο έλεγχος ασκείται με τα ίδια μέσα το μέγεθος των ελεγκτικών γραφείων είναι καθοριστικό καθώς τα μεγάλα σε μέγεθος παρέχουν μεγαλύτερη ασφάλεια ως προς την ποιότητα ελέγχου.

Ο Donald Ray Cressey, (Other People's Money 1973) θεώρησε ότι το κίνητρο να διαπραχθεί απάτη συχνά ανέκυψε από ένα πρόσωπο που υποφέρει από ένα πρόβλημα το οποίο αυτοί που τη διαπράττουν δεν μπορούν να μοιραστούν ή δεν θα μοιραστούν με κάποιον άλλο, τέτοιοι όπως ένα σύμβουλο, συχνά από ντροπή ή μερικές φορές από ενοχή. Αυτό το πρόβλημα προκαλεί μια συσσώρευση πίεσης και

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

έντασης επί του προσώπου, που αποκρυσταλλώνεται σε ένα κίνητρο να επιτύχει μια λύση, ή μια κάθαρση, μέσω εγκλήματος, τέτοιου όπως η απάτη.

Αποτέλεσμα των ερευνών του Cressey αποτελεί το περίφημο στη διεθνή βιβλιογραφία τρίγωνο της απάτης

Το τρίγωνο της απάτης περιλαμβάνει τρία σημεία:

I) τις Πιέσεις /κίνητρα (Incentive /Pressure) για τη δημιουργία παραποιήσεων των λογιστικών καταστάσεων.

II) Ευκαιρίες (Opportunity) που ωθούν περισσότερο στην παραποίηση όπως για παράδειγμα ανύπαρκτος εσωτερικός έλεγχος.

III) Συμπεριφορά,/ αιτιολόγηση (Attitude /Rationalization) δηλαδή, ένα σύνολο ηθικών αξιών που δίνει τη δυνατότητα στα άτομα που εμπλέκονται στην παραποίηση να την αιτιολογήσουν.

Οι K. Mautz and Hussein A. Sharaf στο βιβλίο τους “The philosophy of auditing” 1961 έθεσαν τις βάσεις της ελεγκτικής ως επιστήμης διατυπώνοντας αρχές και κανόνες σε αντίθεση με θεώρηση της ελεγκτικής ως εμπειρική εφαρμογή τεχνικών και διαδικασιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1. Έννοια Ελεγκτικής

Η ελεγκτική ως ένας από του σημαντικότερους κλάδους της λογιστικής επιστήμης εξελίχθηκε ραγδαία το δεύτερο μισό του προηγούμενου αιώνα και λόγω των συνθηκών παγκοσμιοποίησης που επικράτησαν έφθασε να επιτελεί ένα θεμελιώδη ρόλο στο σύγχρονο management. Αποτελεί ένα απαραίτητο και ιδιαίτερος χρήσιμο εργαλείο του .

Ο Τσιμάρας (1956) ορίζει την Ελεγκτική ως “ το σύνολο των αρχών, κανόνων και ενεργειών δια των οποίων -απορρυσών από βαθιάν γνώσιν της Οικονομικής των Εκμεταλλεύσεων (Επιχειρήσεων), της Λογιστικής και του Δικαίου (Εμπορικού , Αστικού, Φορολογικού) διενεργείται η εξέλεγκξις (Verification) εμπορικών βιβλίων, οικονομικών καταστάσεων, λογιστικών και συναφών στοιχείων, προς διαπίστωσησιν πράξεων ή παραλείψεων και συναγωγήν ητιολογημένων συμπερασμάτων σχετικών προς οικονομικήν τινα διαχείρισιν”.

Ο ανωτέρω ωστόσο ορισμός μπορεί να αναφέρεται στην οικονομική διαχείριση που ίσως αποτελεί έναν σημαντικό αλλά σίγουρα δεν αποτελεί το μοναδικό τομέα ευθύνης της σύγχρονης Ελεγκτικής.

Στη σύγχρονη προσέγγιση η ελεγκτική είναι ένας κλάδος της λογιστικής που ασχολείται με τη διατύπωση αρχών και κανόνων για τη διεξαγωγή οικονομικών ελέγχων συνεπικουρούμενη και από άλλες επιστήμες όπως, η Στατιστική, η Νομική και η Πληροφορική αντλώντας από αυτές στοιχεία , κάνοντας χρήση των μεθόδων και πρακτικών τους και βρίσκοντας λύσεις μέσω αυτών επί θεμάτων που άπτονται του αντικειμένου της. (Καραμάνης 2008)

Αντικείμενο της Ελεγκτικής είναι η «εξέταση των βιβλίων μιας οικονομικής μονάδας, των δικαιολογητικών εγγράφων των υποδεικνύοντων την αλήθεια, η ακρίβεια και η νομιμότητα των εν αυτοίς εγγραφών, η ζήτησής των απαιτούμενων πληροφοριών, ως και η διενέργεια δοκιμαστικών επαληθεύσεων, πασών των

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

εργασιών τούτων διεξαγόμενων εις τοιαύτην έκτασιν ώστε να πεισθεί ο ελεγκτής περί της ακρίβειας και αληθείας των ως άνω βιβλίων και των βάσει τούτων συνταχθεισών οικονομικών καταστάσεων» (Καζαντζής, 2006).

Ο θεσμός του ελεγκτή εμφανίζεται για πρώτη φορά στην αρχαία Ελλάδα, στην περίοδο 500-300 π.Χ., με την ονομασία «Εύθυνοι» που είχαν σαν αντικείμενο τον έλεγχο της διαχείρισης των Οικονομικών του Κράτους.

Στο Βυζάντιο, συναντάται ο θεσμός των λογιστών ελεγκτών που σαν κύρια ευθύνη τους είχαν «την εξέλιξη και διακρίβωση της ακρίβειας των λογαριασμών του Δημοσίου και τη σωστή διαχείριση των δημοσίων οικονομικών».

Στις αρχές του 16ου αιώνα η πόλη της Πίζας είχε τον επίσημο ελεγκτή των οικονομικών της στοιχείων, ενώ το 1851 εμφανίζεται στην Βενετία η «Ένωση Επαγγελματιών Ελεγκτών».

Ο όρος ελεγκτές (Auditors) πρωτοεμφανίζεται στη Μεγάλη Βρετανία το 1285 με σχετικό διάταγμα του Εδουάρδου του Α΄, το οποίο όριζε ότι όλοι οι διαχειριστές του δημόσιου χρήματος θα ελέγχονται από τους Auditors.

Στην ίδια χώρα με τον εταιρικό νόμο του 1862 αναγνωρίζεται η ανάγκη για ακριβοδίκαιη χρηματοοικονομική πληροφόρηση μαζί με την ανάγκη για ανεξάρτητο έλεγχο των λογιστικών καταστάσεων μικρών και μεγάλων επιχειρήσεων.

Από τις αρχές του 20ου αιώνα οι Η.Π.Α. αναλαμβάνουν την πρωτοπορία των εξελίξεων στην Ελεγκτική και δημιουργούνται τα πρώτα οργανωμένα ελεγκτικά γραφεία και λογιστήρια ενώ παράλληλα τόσο στις ΗΠΑ όσο και στην Ευρώπη με ηγέτιδα την Αγγλία δημιουργούνται οι πρώτες Ενώσεις Ελεγκτών οι οποίες και θέτουν όρους – πλαίσια , αρχές διενέργειας αυτών των ελέγχων .

Στην χώρα μας θεσμοθετείται αρχικά το Ελεγκτικό επάγγελμα με το νόμο 5076/1931

Στη συνέχεια το Ελληνικό Κράτος με το νόμο Ν.Δ.3329/1955, ίδρυσε το Σώμα Ορκωτών Λογιστών (Σ.Ο.Λ.) ως Ν.Π.Δ.Δ.

Σκοπός του Σ.Ο.Λ. δεν ήταν μόνο η συστηματική ελεγκτική διαδικασία των οικονομικών καταστάσεων (Ισολογισμού και Αποτελεσμάτων Χρήσεως) των ανώνυμων εταιριών αλλά και η άσκηση διαχειριστικού ελέγχου των πάσης φύσεως οικονομικών οργανισμών της χώρας (άρθρο 1 Ν.Δ 3329/1955) όσο και τη μελέτη της

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

λογιστικής οργάνωσης των επιχειρήσεων, εκμεταλλεύσεων ή οργανισμών, ύστερα από αίτησή τους (άρθρο 2 του Ν.Δ.4107/1960).

Με το Π.Δ.226/30-7-92 εναρμονίζοντας το επάγγελμα του Ορκωτού Λογιστή με τα διεθνώς ισχύοντα ιδρύεται το Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών (Σ.Ο.Ε) ως ανεξάρτητος φορέας.

Στη συνέχεια με τον Ν.3148/5-6-2003 (ΦΕΚ 136 Α΄) ιδρύθηκε και λειτουργεί η Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων (Ε.Λ.Τ.Ε.) ασκώντας εποπτικό ρόλο στο επάγγελμα των Ορκωτών Λογιστών.

1.2. Ελεγκτικά Πρότυπα και Κανόνες Δεοντολογίας.

Για την ομοιόμορφη, απερίσπαστη, χωρίς παρέκκλιση, αξιόπιστη και αντικειμενική διενέργεια του ελεγκτικού επαγγέλματος καθιερώθηκαν μια σειρά από ελεγκτικά πρότυπα ο σκοπός των οποίων είναι¹ :

- Να παρέχουν ένα πλαίσιο ομοιόμορφης καθοδήγησης κι εφαρμογής των αρχών και των διαδικασιών του ελέγχου
- Να δημιουργήσουν αξιοπιστία κι εμπιστοσύνη στο ελεγκτικό επάγγελμα
- Να αποτελέσουν βάση για την αξιολόγηση του ελεγκτικού έργου που τελέστηκε.

Τα κυριότερα διεθνώς εφαρμοζόμενα πρότυπα είναι αυτά που εκδίδονται από το Συμβούλιο Διεθνών Προτύπων Ελέγχου και Διασφάλισης (IAASB) καθώς και αυτών που έχουν εκδοθεί και υιοθετηθεί από το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (I.I.A) με γενικό τίτλο «Διεθνές Πλαίσιο Επαγγελματικών Πρακτικών (international professional practices framework)²

¹ IAASB 2018 *HANDBOOK OF INTERNATIONAL QUALITY CONTROL, AUDITING, REVIEW, OTHER ASSURANCE, AND RELATED SERVICES PRONOUNCEMENTS, VOLUME I,II,III*

² IPPF 2017

1.2.1. Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα

Τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα (International Auditing Standards), που εκδίδονται από το Συμβούλιο Διεθνών Προτύπων Ελέγχου και Διασφάλισης (International Auditing and Assurance Standards Board “IAASB”) αποσκοπούν στην επίτευξη, παγκοσμίως, της ομοιόμορφης εκτέλεσης του ελεγκτικού έργου προς όφελος των χρηστών του έργου αυτού.

Η Διεθνής Ομοσπονδία Λογιστών (IFAC, International Federation of Accountants), με έτος ίδρυσης την 07-10-1077 σύμφωνα με το καταστατικό της έθεσε ως στόχο την ανύψωση του λογιστικού κι ελεγκτικού επαγγέλματος θέτοντας κοινά πρότυπα εφαρμοστέα από όλους ανεξαιρέτως τους επαγγελματίες ανά την υφήλιο.

Η ομοσπονδία αποτελείται από:

το Συμβούλιο Διεθνών Προτύπων Ελέγχου και Διασφάλισης (IAASB , International Auditing and Assurance Standards Board),

την Επιτροπή Δεοντολογίας (Ethics Committee)

την Επιτροπή Επαγγελματικής Μορφώσεως (Educational Committee)

Για την εφαρμογή των ελεγκτικών προτύπων το Συμβούλιο Διεθνών Προτύπων Ελέγχου και Διασφάλισης (International Auditing and Assurance Standards Board, IAASB) εκδίδει οδηγίες Διεθνούς Ελεγκτικής Πρακτικής (International Auditing Practice Statements) προς τους ελεγκτές της κάθε χώρας.

Είναι προφανές πως τα πρότυπα ελέγχου , μπορεί να διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Έργο όμως της Ομοσπονδίας (IFAC) είναι να εναρμονίζει το ελεγκτικό έργο σε διεθνές επίπεδο ώστε να θέτουν τις βασικές αρχές, και διαδικασίες ελέγχου μέσω των Διεθνών Προτύπων χωρίς ωστόσο να αγνοούν ή παρακάμπτουν νομικές διατάξεις, , κανονισμούς και ιδιαιτερότητες που ισχύουν σε κάθε χώρα.

Στην περίπτωση αυτή η γνωστοποίηση τέτοιων ιδιαιτεροτήτων ή αποκλίσεων από τις κατευθυντήριες γραμμές και τα πλαίσια των προτύπων πρέπει να γνωστοποιούνται.

Τα ελεγκτικά πρότυπα (Auditing Standards) δημιουργήθηκαν ως ανάγκη οι παρεχόμενες πληροφορίες των οικονομικών οντοτήτων να είναι συγκρίσιμες και

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

κατανοητές μέσα στα πλαίσια μιας διαρκούς παγκοσμιοποίησης χαρακτηριστικά της οποίας είναι η πολυπλοκότητα η διαφορετικότητα και η μεταβλητότητα των σύγχρονων οικονομιών ως μορφές κοινωνικής δραστηριότητας και οργάνωσης

Αποτελούν ένα “ελεγκτικό πλαίσιο” που καθορίζει αρχές και διαδικασίες εκτέλεσης του ελεγκτικού έργου. (Λουμιώτης 2008)

Ακολουθεί συνοπτική παρουσίαση των Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων με μια σύντομη περιγραφή του σκοπού τους. (ΕΛΤΕ 2010).

Διεθνές Πρότυπο Δικλίδων Ποιότητας (ΔΠΔΠ 1)

Το Διεθνές Πρότυπο Δικλίδων Ποιότητας (ΔΠΔΠ) 1, «Δικλίδες ποιότητας για λογιστικές επιχειρήσεις που διενεργούν ελέγχους και επισκοπήσεις οικονομικών καταστάσεων, καθώς και άλλες αναθέσεις διασφάλισης και συναφών υπηρεσιών» πρέπει να μελετάται σε συνδυασμό με το ΔΠΕ 200 και αφορά τις ελεγκτικές εταιρείες. Θέτει τους Γενικούς στόχους του ανεξάρτητου ελεγκτή και τη διενέργεια ελέγχου σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου».

ΔΠΕ 200: Γενικοί στόχοι του ανεξάρτητου ελεγκτή και η διενέργεια ελέγχου σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου.

Σύμφωνα με το ΔΠΕ 200 σκοπός του ελεγκτή είναι να αποδέχεται ή να συνεχίζει μία ανάθεση ελέγχου μόνον όταν η βάση επί της οποίας πρόκειται να εκτελεστεί, έχει συμφωνηθεί, μέσω:

- (α) Της διαπίστωσης ότι οι προϋποθέσεις για έναν έλεγχο υπάρχουν, και
- (β) Της επιβεβαίωσης ότι υπάρχει συναντίληψη περί των όρων της ανάθεσης ελέγχου εκ μέρους του ελεγκτή και της διοίκησης και, όπου συντρέχει περίπτωση, των υπεύθυνων για τη διακυβέρνηση.

ΔΠΕ 210: Συμφωνία επί των όρων ανάθεσης ελέγχου

Ο στόχος του ελεγκτή είναι να εφαρμόζει διαδικασίες δικλίδων ποιότητας στο επίπεδο ανάθεσης που παρέχουν στον ελεγκτή λελογισμένη διασφάλιση ότι:

- (α) Ο έλεγχος συμμορφώνεται με τα επαγγελματικά πρότυπα και τις εφαρμοστέες νομικές και κανονιστικές απαιτήσεις, και

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

(β) Η έκθεση του ελεγκτή που εκδίδεται είναι ενδεδειγμένη υπό τις περιστάσεις.

ΔΠΕ 220: Δικλίδες ποιότητας για τον έλεγχο οικονομικών καταστάσεων

Ο στόχος του ελεγκτή είναι να εφαρμόζει διαδικασίες δικλίδων ποιότητας στο επίπεδο ανάθεσης που παρέχουν στον ελεγκτή λελογισμένη διασφάλιση ότι:

(α) Ο έλεγχος συμμορφώνεται με τα επαγγελματικά πρότυπα και τις εφαρμοστέες νομικές και κανονιστικές απαιτήσεις, και

(β) Η έκθεση του ελεγκτή που εκδίδεται είναι ενδεδειγμένη υπό τις περιστάσεις.

ΔΠΕ 230: Τεκμηρίωση του ελέγχου

Ο σκοπός του ελεγκτή είναι να καταρτίζει Τεκμηρίωση που παρέχει:

(α) Μια επαρκή και κατάλληλη καταγραφή της βάσης για την έκθεση του ελεγκτή, και

(β) Τεκμήρια ότι ο έλεγχος σχεδιάστηκε και εκτελέστηκε σύμφωνα με τα ΔΠΕ και τις εφαρμοστέες νομικές και κανονιστικές απαιτήσεις.

ΔΠΕ 240: Ευθύνες του ελεγκτή σχετικά με απάτη στον έλεγχο οικονομικών καταστάσεων

Οι στόχοι του ελεγκτή είναι:

(α) Να εντοπίζει και να εκτιμά τους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος λόγω απάτης στις οικονομικές καταστάσεις.

(β) Να αποκτά επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια αναφορικά με τους εκτιμωμένους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος λόγω απάτης, μέσω σχεδιασμού και εφαρμογής κατάλληλων αντιδράσεων, και

(γ) Να αντιδρά κατάλληλα σε περίπτωση απάτης ή σε υποψία απάτης που εντοπίζεται κατά τη διάρκεια του ελέγχου.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

ΔΠΕ 250: Εξέταση νόμων και κανονισμών στον έλεγχο οικονομικών καταστάσεων

Οι στόχοι του ελεγκτή είναι:

(α) Να αποκτήσει επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια όσον αφορά τη συμμόρφωση με τις διατάξεις εκείνων των νόμων και των κανονισμών που γενικά αναγνωρίζονται ότι έχουν άμεση επίπτωση στον προσδιορισμό ουσιωδών ποσών και των γνωστοποιήσεων στις οικονομικές καταστάσεις,

(β) Να εκτελεί συγκεκριμένες ελεγκτικές διαδικασίες που βοηθούν στον εντοπισμό περιπτώσεων μη συμμόρφωσης με άλλους νόμους και κανονισμούς που μπορεί να έχουν μια ουσιώδη επίπτωση στις οικονομικές καταστάσεις, και

(γ) Να αντιδρά κατάλληλα σε μη συμμόρφωση ή σε υποψία μη συμμόρφωσης με νόμους και κανονισμούς που εντοπίζονται κατά τη διάρκεια του ελέγχου.

ΔΠΕ 260: Επικοινωνία με τους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση

Οι στόχοι του ελεγκτή είναι:

(α) Να κοινοποιεί με σαφήνεια στους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση τις ευθύνες του ελεγκτή σε σχέση με τον έλεγχο οικονομικών καταστάσεων, και μια σύνοψη του προβλεπόμενου πεδίου και του χρόνου του ελέγχου,

(β) Να αποκτά από τους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση πληροφορίες σχετικά με τον έλεγχο,

(γ) Να παρέχει στους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση έγκαιρες παρατηρήσεις που προκύπτουν από τον έλεγχο και είναι σημαντικές και σχετικές με την ευθύνη τους να επιβλέπουν τη σειρά ενεργειών χρηματοοικονομικής αναφοράς, και

(δ) Να προάγει την αποτελεσματική αμφίδρομη επικοινωνία μεταξύ του ελεγκτή και των υπεύθυνων για τη διακυβέρνηση.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

ΔΠΕ 265: Κοινοποίηση ελλείψεων σε εσωτερικές δικλείδες στους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση και τη διοίκηση

Ο στόχος του ελεγκτή είναι να κοινοποιεί όπως ενδείκνυται στους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση και τη διοίκηση ελλείψεις στις εσωτερικές δικλείδες που ο ελεγκτής έχει εντοπίσει κατά τη διάρκεια του ελέγχου και που, κατά την επαγγελματική κρίση του ελεγκτή, είναι επαρκούς σημασίας για να αξίζουν αντίστοιχης προσοχής.

ΔΠΕ 300: Σχεδιασμός ενός ελέγχου οικονομικών καταστάσεων

Ο στόχος του ελεγκτή είναι να σχεδιάσει τον έλεγχο έτσι ώστε να διενεργηθεί με αποτελεσματικό τρόπο.

ΔΠΕ 315: Εντοπισμός και εκτίμηση των κινδύνων ουσιώδους σφάλματος μέσω της κατανόησης της οντότητας και του περιβάλλοντός της.

Ο σκοπός του ελεγκτή είναι να εντοπίζει και να εκτιμά τους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος, είτε οφείλεται σε απάτη είτε σε λάθος, σε επίπεδα οικονομικής κατάστασης και ισχυρισμού, μέσω της κατανόησης της οντότητας και του περιβάλλοντός της, περιλαμβανομένων των εσωτερικών δικλίδων της οντότητας, παρέχοντας έτσι βάση για το σχεδιασμό και την υλοποίηση μέτρων ως απάντηση στους εκτιμώμενους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος.

ΔΠΕ 320: Ουσιώδες μέγεθος στο σχεδιασμό και στην εκτέλεση ενός ελέγχου

Ο στόχος του ελεγκτή είναι να εφαρμόσει κατάλληλα την έννοια του ουσιώδους μεγέθους κατά το σχεδιασμό και την εκτέλεση του ελέγχου.

ΔΠΕ 330: Οι αντιδράσεις του ελεγκτή στους εκτιμώμενους κινδύνους

Ο στόχος του ελεγκτή είναι να αποκτήσει επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια αναφορικά με τους εκτιμώμενους κινδύνους ουσιώδους σφάλματος, μέσω σχεδιασμού και υλοποίησης κατάλληλων αντιδράσεων σε αυτούς τους κινδύνους.

ΔΠΕ 402: Ελεγκτικά ζητήματα σχετικά με την οντότητα που χρησιμοποιεί οργανισμό Υπηρεσιών

Ο σκοπός του ελεγκτή του χρήστη, όταν η οντότητα – χρήστης χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες ενός οργανισμού υπηρεσιών, είναι:

(α) Να αποκτήσει κατανόηση της φύσης και της σημαντικότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών από τον οργανισμό υπηρεσιών καθώς και της επίπτωσής τους επί των εσωτερικών δικλίδων της οντότητας – χρήστη που είναι σχετικές με τον έλεγχο, επαρκή για τον εντοπισμό και την εκτίμηση των κινδύνων ουσιώδους σφάλματος, και

(β) Να σχεδιάζει και να εκτελεί ελεγκτικές διαδικασίες που αντιδρούν σε αυτούς τους κινδύνους.

ΔΠΕ 450: Αξιολόγηση σφαλμάτων που εντοπίζονται κατά τη διάρκεια του ελέγχου

Ο στόχος του ελεγκτή είναι να αξιολογεί:

(α) Την επίδραση των εντοπιζόμενων σφαλμάτων στον έλεγχο, και

(β) Την επίδραση μη διορθωμένων σφαλμάτων, εάν υπάρχουν, στις οικονομικές καταστάσεις.

ΔΠΕ 500: Ελεγκτικά Τεκμήρια

Ο στόχος του ελεγκτή είναι να σχεδιάζει και να εκτελεί ελεγκτικές διαδικασίες κατά τέτοιο τρόπο που τον καθιστούν ικανό να αποκτήσει επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια ώστε να δύναται να εξάγει λελογισμένα συμπεράσματα επί των οποίων θα βασίσει τη γνώμη του.

ΔΠΕ 501: Ελεγκτικά Τεκμήρια-Ειδικά ζητήματα για επιλεγμένα κονδύλια

Ο στόχος του ελεγκτή είναι να αποκτήσει επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια αναφορικά με:

(α) Την ύπαρξη και την κατάσταση των αποθεμάτων

(β) Την πληρότητα δικαστικών διενέξεων και αξιώσεων στις οποίες εμπλέκεται η οντότητα και

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

(γ) Την παρουσίαση και τη γνωστοποίηση πληροφοριών ανά τμήμα ή δραστηριότητα, σύμφωνα με το εφαρμοστέο πλαίσιο χρηματοοικονομικής αναφοράς.

ΔΠΕ 505: Εξωτερικές Επιβεβαιώσεις

Ο στόχος του ελεγκτή, όταν χρησιμοποιεί διαδικασίες εξωτερικής επιβεβαίωσης, είναι να σχεδιάζει και να εκτελεί τέτοιες διαδικασίες για την απόκτηση σχετικών και αξιόπιστων ελεγκτικών τεκμηρίων.

ΔΠΕ 510: Αρχικές αναθέσεις ελέγχου-υπόλοιπα έναρξης

Κατά τη διενέργεια μιας αρχικής ανάθεσης ελέγχου, στόχος του ελεγκτή, αναφορικά με τα υπόλοιπα έναρξης, είναι να αποκτήσει επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια για το εάν:

(α) Τα υπόλοιπα έναρξης περιλαμβάνουν σφάλματα που επηρεάζουν ουσιαστικά τις οικονομικές καταστάσεις της τρέχουσας περιόδου, και

(β) Οι κατάλληλες λογιστικές πολιτικές που αντικατοπτρίζονται στα υπόλοιπα έναρξης έχουν εφαρμοστεί με συνέπεια στις οικονομικές καταστάσεις της τρέχουσας περιόδου, ή οι μεταβολές αυτών λογιστικοποιούνται κατάλληλα και παρουσιάζονται επαρκώς και γνωστοποιούνται σύμφωνα με το εφαρμοστέο πλαίσιο χρηματοοικονομικής αναφοράς.

ΔΠΕ 520: Αναλυτικές διαδικασίες

Οι στόχοι του ελεγκτή είναι:

(α) Να αποκτήσει σχετικά και αξιόπιστα ελεγκτικά τεκμήρια κατά τη χρήση ουσιαστικών αναλυτικών διαδικασιών, και

(β) Να σχεδιάσει και να εκτελέσει κοντά στο τέλος του ελέγχου αναλυτικές διαδικασίες που βοηθούν τον ελεγκτή στη διαμόρφωση ενός γενικού συμπεράσματος ως προς το εάν οι οικονομικές καταστάσεις είναι συνεπείς με την κατανόηση της οντότητας από τον ελεγκτή.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

ΔΠΕ 530: Δειγματοληψία ελέγχου

Ο στόχος του ελεγκτή, όταν χρησιμοποιεί ελεγκτική δειγματοληψία, είναι η παροχή λελογισμένης βάσης για την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τον πληθυσμό από τον οποίο επιλέγεται το δείγμα.

ΔΠΕ 540: Έλεγχος λογιστικών εκτιμήσεων, περιλαμβανομένων των λογιστικών εκτιμήσεων εύλογης αξίας και σχετικών γνωστοποιήσεων

Ο στόχος του ελεγκτή είναι να αποκτήσει επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια για το εάν:

(α) οι λογιστικές εκτιμήσεις, περιλαμβανομένων των λογιστικών εκτιμήσεων εύλογης αξίας, είτε αναγνωρίζονται είτε γνωστοποιούνται στις οικονομικές καταστάσεις, είναι λελογισμένες, και

(β) οι συναφείς γνωστοποιήσεις στις οικονομικές καταστάσεις είναι επαρκείς, εντός του εφαρμοστέου πλαισίου χρηματοοικονομικής αναφοράς.

ΔΠΕ 550: Συνδεδεμένα μέρη

Οι στόχοι του ελεγκτή είναι:

(α) Ανεξάρτητα από το εάν το εφαρμοστέο πλαίσιο χρηματοοικονομικής αναφοράς θεσπίζει απαιτήσεις για συνδεδεμένα μέρη, να αποκτά επαρκή κατανόηση των σχέσεων και των συναλλαγών συνδεδεμένων μερών, ώστε να είναι σε θέση:

(i) Να αναγνωρίζει τους παράγοντες κινδύνου απάτης, εάν υπάρχουν, οι οποίοι προκύπτουν από σχέσεις και συναλλαγές συνδεδεμένων μερών, που είναι σχετικοί με τον εντοπισμό και την εκτίμηση των κινδύνων ουσιώδους σφάλματος εξαιτίας

απάτης, και

(ii) Να συμπεράνει, με βάση τα ελεγκτικά τεκμήρια που αποκτώνται, εάν οι οικονομικές καταστάσεις, στο βαθμό που επηρεάζονται από αυτές τις σχέσεις και τις συναλλαγές,:

α. Επιτυγχάνουν εύλογη παρουσίαση (για πλαίσια εύλογης παρουσίασης), ή

β. _εν είναι παραπλανητικές (για πλαίσια συμμόρφωσης), και

(β) Επιπλέον, όταν το εφαρμοστέο πλαίσιο χρηματοοικονομικής αναφοράς θεσπίζει απαιτήσεις για συνδεδεμένα μέρη, να αποκτά επαρκή και κατάλληλα

ελεγκτικά τεκμήρια για το εάν οι σχέσεις και οι συναλλαγές συνδεδεμένων μερών έχουν κατάλληλα εντοπιστεί, λογιστικοποιηθεί και γνωστοποιηθεί στις οικονομικές καταστάσεις, σύμφωνα με το πλαίσιο.

ΔΠΕ 560: Μεταγενέστερα γεγονότα

Οι σκοποί του ελεγκτή είναι:

(α) Η απόκτηση επαρκών και κατάλληλων ελεγκτικών τεκμηρίων σχετικά με το εάν γεγονότα που συμβαίνουν μεταξύ της ημερομηνίας των οικονομικών καταστάσεων και της ημερομηνίας της έκθεσης του ελεγκτή, τα οποία απαιτούν τροποποίηση ή γνωστοποίηση στις οικονομικές καταστάσεις, απεικονίζονται κατάλληλα σε αυτές τις οικονομικές καταστάσεις σύμφωνα με το εφαρμοστέο πλαίσιο χρηματοοικονομικής αναφοράς, και

(β) Η ενδεδειγμένη αντίδραση σε πραγματικά περιστατικά που γίνονται γνωστά στον ελεγκτή μετά την ημερομηνία της έκθεσης του ελεγκτή, και τα οποία, αν ήταν γνωστά στον ελεγκτή κατά την ημερομηνία αυτή, μπορεί να οδηγούσαν τον ελεγκτή στην τροποποίηση της έκθεσης του ελεγκτή.

ΔΠΕ 570: Συνέχιση δραστηριότητας

Οι στόχοι του ελεγκτή είναι:

(α) Να αποκτά επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια αναφορικά με το ενδεδειγμένο της χρήσης της παραδοχής της συνέχισης δραστηριότητας από τη διοίκηση στην κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων,

(β) Να εξάγει συμπέρασμα βάσει των αποκτηθέντων ελεγκτικών τεκμηρίων για το εάν υπάρχει ουσιώδης αβεβαιότητα σχετικά με γεγονότα ή συνθήκες που μπορεί να εγείρουν σημαντικές αμφιβολίες για την ικανότητα της οντότητας για συνέχιση της δραστηριότητας, και

(γ) Να προσδιορίζει τις επιπτώσεις για την έκθεση του ελεγκτή.

ΔΠΕ 580: Έγγραφες διαβεβαιώσεις

Οι στόχοι του ελεγκτή είναι:

(α) Να αποκτά έγγραφες διαβεβαιώσεις από τη διοίκηση και, όπου ενδείκνυται, από τους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση ότι πιστεύουν πως έχουν

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

εκπληρώσει τις ευθύνες τους για την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων και για την πληρότητα των πληροφοριών που παρέχονται στον ελεγκτή.

(β) Να υποστηρίζει άλλα ελεγκτικά τεκμήρια σχετικά με τις οικονομικές καταστάσεις ή με συγκεκριμένους ισχυρισμούς στις οικονομικές καταστάσεις, με έγγραφες διαβεβαιώσεις εάν κρίνεται απαραίτητο από τον ελεγκτή ή απαιτείται από άλλα ΠΕ, και

(γ) Να αντιδρά κατάλληλα στις έγγραφες διαβεβαιώσεις που παρέχονται από τη διοίκηση και, όπου ενδείκνυται, από τους υπεύθυνους για τη διακυβέρνηση, ή εάν η διοίκηση ή, όπου ενδείκνυται, οι υπεύθυνοι για τη διακυβέρνηση δεν παρέχουν τις έγγραφες διαβεβαιώσεις που ζητήθηκαν από τον ελεγκτή.

ΔΠΕ 600: Ειδικά ζητήματα-έλεγχοι οικονομικών καταστάσεων ομίλου εταιριών (περιλαμβανομένης της εργασίας ελεγκτών ομίλου)

Οι στόχοι του ελεγκτή είναι:

(α) Να καθορίσει εάν ενεργεί ως ελεγκτής των οικονομικών καταστάσεων του ομίλου, και

(β) Εάν ενεργεί ως ελεγκτής των οικονομικών καταστάσεων του ομίλου,:

(i) να επικοινωνεί με σαφήνεια με τους ελεγκτές συστατικού για το πεδίο και το χρόνο της εργασίας τους επί χρηματοοικονομικών πληροφοριών σχετικών με τα συστατικά και τα ευρήματά τους, και

(ii) να αποκτά επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια αναφορικά με τις οικονομικές πληροφορίες των συστατικών και τη διαδικασία ενοποίησης, προκειμένου να εκφράσει γνώμη για το εάν οι οικονομικές καταστάσεις του ομίλου είναι καταρτισμένες, από κάθε ουσιώδη άποψη, σύμφωνα με το εφαρμοστέο πλαίσιο χρηματοοικονομικής αναφοράς.

ΔΠΕ 610: Χρησιμοποίηση της εργασίας των εσωτερικών ελεγκτών

Οι στόχοι του εξωτερικού ελεγκτή, όπου η οντότητα έχει λειτουργία εσωτερικού ελέγχου που ο εξωτερικός ελεγκτής έχει κρίνει ότι είναι πιθανό να είναι σχετική για τον έλεγχο, είναι:

(α) Να προσδιορίσει εάν, και σε ποιο βαθμό, πρόκειται να χρησιμοποιηθεί συγκεκριμένη εργασία των εσωτερικών ελεγκτών,

και (β) εάν χρησιμοποιήσει τη συγκεκριμένη εργασία των εσωτερικών ελεγκτών, να καθορίσει εάν αυτή η εργασία είναι επαρκής για τους σκοπούς του ελέγχου.

ΔΠΕ 620: Χρησιμοποίηση της εργασίας του εμπειρογνώμονα του ελεγκτή

Οι στόχοι του ελεγκτή είναι:

(α) Να καθορίσει εάν πρόκειται να χρησιμοποιήσει την εργασία ειδήμονα του ελεγκτή, και

(β) Εάν χρησιμοποιήσει την εργασία ειδήμονα του ελεγκτή, να καθορίσει εάν αυτή η εργασία είναι επαρκής για τους σκοπούς του ελεγκτή.

ΔΠΕ 700: Διαμόρφωση γνώμης και έκθεση επί των οικονομικών καταστάσεων

Οι στόχοι του ελεγκτή είναι:

(α) Να διαμορφώσει γνώμη επί των οικονομικών καταστάσεων βάσει αξιολόγησης των συμπερασμάτων που εξάγονται από τα αποκτηθέντα ελεγκτικά τεκμήρια, και

(β) Να εκφράσει σαφώς τη γνώμη αυτή μέσω έγγραφης έκθεσης που επίσης περιγράφει τη βάση αυτής της γνώμης.

ΔΠΕ 705: Διαφοροποιήσεις της γνώμης στην έκθεση του ανεξάρτητου ελεγκτή

Ο στόχος του ελεγκτή είναι να εκφράσει σαφώς μια κατάλληλα διαφοροποιημένη γνώμη επί των οικονομικών καταστάσεων που είναι απαραίτητη όταν:

(α) Ο ελεγκτής συμπεραίνει, βάσει των αποκτηθέντων ελεγκτικών τεκμηρίων, ότι οι οικονομικές καταστάσεις ως σύνολο δεν είναι απαλλαγμένες από ουσιώδες σφάλμα, ή

(β) Ο ελεγκτής δεν δύναται να αποκτήσει επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια για να συμπεράνει ότι οι οικονομικές καταστάσεις ως σύνολο είναι απαλλαγμένες από ουσιώδες σφάλμα.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

ΔΠΕ 706: Παράγραφοι έμφασης θέματος και παράγραφοι άλλου θέματος στην έκθεση του ανεξάρτητου ελεγκτή

Ο στόχος του ελεγκτή είναι, έχοντας διαμορφώσει γνώμη επί των οικονομικών καταστάσεων, να επιστήσει την προσοχή των χρηστών, όταν κατά την κρίση του είναι απαραίτητο να το πράξει, μέσω πρόσθετης σαφούς γνωστοποίησης στην έκθεσή του, περί:

(α) Θέματος το οποίο, αν και έχει δεόντως παρουσιαστεί ή γνωστοποιηθεί στις οικονομικές καταστάσεις, είναι τέτοιας σημασίας που είναι θεμελιώδες για την κατανόηση των οικονομικών καταστάσεων από τους χρήστες, ή

(β) Οποιοδήποτε άλλου θέματος, όπως ενδείκνυται, που είναι σχετικό για να κατανοήσουν οι χρήστες τον έλεγχο, τις ευθύνες του ελεγκτή ή την έκθεση του ελεγκτή.

ΔΠΕ 710: Συγκριτική πληροφόρηση-Αντίστοιχα στοιχεία και συγκριτικές οικονομικές καταστάσεις

Οι στόχοι του ελεγκτή είναι:

(α) Να αποκτήσει επαρκή και κατάλληλα ελεγκτικά τεκμήρια για το εάν οι συγκριτικές πληροφορίες που περιλαμβάνονται στις οικονομικές καταστάσεις έχουν παρουσιαστεί, από κάθε ουσιώδη άποψη, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του εφαρμοστέου πλαισίου χρηματοοικονομικής αναφοράς για συγκριτικές πληροφορίες, και

(β) Να εκδώσει έκθεση σύμφωνα με της ευθύνες για την έκθεση του ελεγκτή.

ΔΠΕ 720: Οι ευθύνες του ελεγκτή σχετικά με άλλες πληροφορίες σε έγγραφα που περιέχουν οι ελεγμένες οικονομικές καταστάσεις

Ο στόχος του ελεγκτή είναι να αντιδρά κατάλληλα όταν έγγραφα που περιέχουν ελεγμένες οικονομικές καταστάσεις και την έκθεση του ελεγκτή επί αυτών περιλαμβάνουν άλλες πληροφορίες που θα μπορούσαν να υπονομεύσουν την αξιοπιστία των εν λόγω οικονομικών καταστάσεων και της έκθεσης του ελεγκτή.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

**ΔΠΕ 800: Ειδικά ζητήματα-Έλεγχοι οικονομικών καταστάσεων που
καταρτίζονται σύμφωνα με πλαίσιο ειδικού σκοπού**

Ο στόχος του ελεγκτή, κατά την εφαρμογή των ΔΠΕ σε έλεγχο οικονομικών καταστάσεων που καταρτίζονται σύμφωνα με πλαίσιο ειδικού σκοπού, είναι να αντιμετωπίσει κατάλληλα τα ειδικά ζητήματα που σχετίζονται με:

- (α) Την αποδοχή της ανάθεσης,
- (β) Το σχεδιασμό και την εκτέλεση αυτής της ανάθεσης, και
- (γ) Τη διαμόρφωση γνώμης και την έκδοση έκθεσης για τις οικονομικές καταστάσεις.

**ΔΠΕ 805: Ειδικά ζητήματα-Έλεγχοι επιμέρους οικονομικών καταστάσεων
και συγκεκριμένων στοιχείων, λογαριασμών ή κονδυλίων οικονομικής κατάστασης**

Ο στόχος του ελεγκτή, κατά την εφαρμογή των ΔΠΕ στον έλεγχο μεμονωμένης οικονομικής κατάστασης ή συγκεκριμένου στοιχείου, λογαριασμού ή κονδυλίου οικονομικής κατάστασης, είναι να αντιμετωπίσει κατάλληλα τα ειδικά ζητήματα που σχετίζονται με:

- (α) Την αποδοχή της ανάθεσης,
- (β) Το σχεδιασμό και την εκτέλεση αυτής της ανάθεσης, και
- (γ) Τη διαμόρφωση γνώμης και την έκδοση έκθεσης επί επιμέρους οικονομικής κατάστασης ή συγκεκριμένου στοιχείου, λογαριασμού ή κονδυλίου οικονομικής κατάστασης.

**ΔΠΕ 810: Αναθέσεις για έκθεση επί περιληπτικών οικονομικών
καταστάσεων**

Οι στόχοι του ελεγκτή είναι:

(α) Να καθορίσει εάν είναι ενδεδειγμένο να αποδεχθεί την ανάθεση για έκδοση έκθεσης επί περιληπτικών οικονομικών καταστάσεων, και

(β) Εάν του έχει ανατεθεί η έκδοση έκθεσης επί περιληπτικών οικονομικών καταστάσεων:

(i) Να διαμορφώσει γνώμη επί των περιληπτικών οικονομικών καταστάσεων βάσει αξιολόγησης των συμπερασμάτων που εξήχθησαν από τα τεκμήρια που αποκτήθηκαν, και

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

(ii) Να εκφράσει σαφώς τη γνώμη αυτή μέσω έγγραφης έκθεσης που επίσης περιγράφει τη βάση για τη γνώμη αυτή.

Επιπλέον ισχύουν και προτείνεται να εφαρμόζονται και οι κατωτέρω Οδηγίες Ελεγκτικής Πρακτικής (Λουμιώτης 2018)

ΟΔΕΠ 1000-Διαδικασίες Διατραπεζικών Επιβεβαιώσεων

Ο ελεγκτής πρέπει να επιλέξει το δείγμα των προς επιβεβαίωση υπολοίπων των λογαριασμών Τραπεζών με βάση συγκεκριμένα κριτήρια επιλογών.

ΟΔΕΠ 1004-Η σχέση μεταξύ Τραπεζικών Εποπτών και Εξωτερικών Ελεγκτών των Τραπεζών

Σκοπός της Ανωτέρω Δήλωσης Διεθνούς Ελεγκτικής Πρακτικής είναι να βοηθήσει τον Επόπτη και τον Ελεγκτή της Τράπεζας, ώστε ο καθένας να κάνει πιο αποδοτική χρήση του έργου που εκτελεί ο άλλος.

ΟΔΕΠ 1005-Οι Ειδικές Διαδικασίες στον Έλεγχο Μικρών Επιχειρήσεων

Σκοπός της παρούσας Δήλωσης Διεθνούς Ελεγκτικής Πρακτικής είναι να παράσχει πρακτική βοήθεια στους ελεγκτές κατά την εφαρμογή των ΔΕΠ στον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων των μικροεπιχειρήσεων. Δεν επηρεάζει τις βασικές αρχές και τις ουσιαστικές διαδικασίες των ΔΕΠ.

ΟΔΕΠ 1006-Οι Έλεγχοι των Οικονομικών Καταστάσεων των Τραπεζών

Σκοπός της ανωτέρω Δήλωσης Διεθνούς Ελεγκτικής Πρακτικής είναι η παροχή πρακτικής βοήθειας στους ελεγκτές για τον έλεγχο των Οικονομικών Καταστάσεων των τραπεζών.

ΟΔΕΠ 1010 -Η εξέταση θεμάτων Περιβάλλοντος στον Έλεγχο των Οικονομικών Καταστάσεων

Σκοπός της ανωτέρω Δήλωσης Διεθνούς Ελεγκτικής Πρακτικής είναι η παροχή οδηγιών στους ελεγκτές για την αντιμετώπιση των θεμάτων περιβάλλοντος

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

(π.χ. βιομηχανική μόλυνση, επιβλαβή απορρίμματα, αλλαγή στη νομοθεσία με αναδρομική ισχύ κ.λ.π.) κατά των έλεγχου των οικονομικών καταστάσεων.

ΟΔΕΠ 1012-Ο έλεγχος των παραγωγών Χρηματοπιστωτικών Μέσων

Σκοπός της ανωτέρω Δήλωσης Διεθνούς Ελεγκτικής Πρακτικής είναι να παράσχει οδηγίες στους ελεγκτές για το σχεδιασμό και την εκτέλεση ελεγκτικών διαδικασιών επί των παραγώγων χρηματοπιστωτικών μέσων.

ΟΔΕΠ 1013-Ηλεκτρονικό Εμπόριο - Επίδραση στον έλεγχο των Οικονομικών Καταστάσεων

Σκοπός της ανωτέρω Δήλωσης Διεθνούς Ελεγκτικής Πρακτικής είναι να παράσχει οδηγίες στους ελεγκτές για την αντιμετώπιση των θεμάτων που ανακύπτουν, όταν η εμπορική δραστηριότητα της ελεγχόμενης οικονομικής μονάδας γίνεται μέσω συνδεδεμένων ηλεκτρονικών υπολογιστών σε ένα δημόσιο δίκτυο όπως το διαδίκτυο (internet).

ΟΔΕΠ 1014-Έκθεση Ελεγκτών για συμμόρφωση με Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης

Σκοπός της παρούσας Δήλωσης Διεθνούς Ελεγκτικής Πρακτικής είναι να παράσχει συμπληρωματικές οδηγίες στους ελεγκτές στη διατύπωση της γνώμης τους στην έκθεση ελέγχου, όταν οι οικονομικές καταστάσεις έχουν καταρτιστεί:

2000-2699 ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΤΥΠΑ ΓΙΑ ΑΝΑΘΕΣΕΙΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗΣ

ΔΠΕ 2400-Αναθέσεις για Επισκόπηση Οικονομικών Καταστάσεων (πρώην 910)

Το Πρότυπο αυτό εφαρμόζεται στις περιπτώσεις που ο ελεγκτής της επισκόπησης δεν είναι ταυτόχρονα και ελεγκτής των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων της οικονομικής μονάδας.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

**ΔΠΕ 2410-Επισκόπηση Ενδιάμεσης Οικονομικής Πληροφόρησης από τον
Ανεξάρτητο Ελεγκτή της Οικονομικής Μονάδας**

Σκοπός του ανωτέρω προτύπου είναι να παράσχει οδηγίες στους ελεγκτές, σχετικά με την επισκόπηση της ενδιάμεσης οικονομικής πληροφόρησης, καθώς και για τη μορφή και το περιεχόμενο της έκθεσης επισκόπησης.

**ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΑΝΑΘΕΣΕΙΣ ΑΛΛΕΣ ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΕΛΕΓΧΟΥΣ Ή
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ**

3000-3699 ΔΙΕΘΝΗ ΠΡΟΤΥΠΑ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΑΝΑΘΕΣΕΩΝ

**3000-3399 ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΑ ΣΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ
ΑΝΑΘΕΣΕΙΣ**

**ΔΠΔΑ 3000-Διασφαλιστικές Αναθέσεις άλλες εκτός από Αναθέσεις
Ελέγχων ή Επισκοπήσεων Οικονομικών Καταστάσεων**

3400-3699 ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΕΙΔΙΚΩΝ ΕΛΕΓΧΩΝ

**ΔΠΔΑ 3400-Η εξέταση της Προσδοκώμενης Οικονομικής Πληροφόρησης
(πρώην 810)**

Σκοπός του ανωτέρω Προτύπου είναι να παράσχει βασικές οδηγίες στους ελεγκτές για το έργο της εξέτασης της προσδοκώμενης οικονομικής πληροφόρησης λαό της υποβολής σχετικής έκθεσης.

**1.2.2. Διεθνή Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή
του Εσωτερικού Ελέγχου**

Ο εσωτερικός έλεγχος διενεργείται σε οντότητες το περιβάλλον των οποίων, εσωτερικό κι εξωτερικό, διαφέρει ουσιωδώς από οντότητα σε οντότητα.

Η διαφορετικότητα αυτή έχει επίπτωση στην εκτέλεση του ελεγκτικού έργου.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Στο σημείο αυτό η εφαρμογή και συμμόρφωση με Διεθνή Πρότυπα είναι καταλυτική ώστε απερίσπαστα και αξιόπιστα οι εσωτερικοί ελεγκτές να φέρουν εις πέρας το έργο τους.

Το ρόλο αυτό διαδραματίζουν τα πρότυπα (International Professional Practices Framework) που υιοθετήθηκαν από το Institute of Internal Auditors (I.I.A.) σκοπός των οποίων είναι³:

1. Να σκιαγραφήσουν τις βασικές αρχές που αντιπροσωπεύουν την ενδεικνυόμενη πρακτική του εσωτερικού ελέγχου.

2. Να παράσχουν ένα πλαίσιο για την εφαρμογή και προώθηση ενός ευρέος φάσματος προστιθέμενης αξίας υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου.

3. Να εγκαθιδρύσουν τη βάση για την αξιολόγηση της απόδοσης του εσωτερικού ελέγχου.

4. Να προωθήσουν τις βελτιωμένες οργανωτικές διαδικασίες και λειτουργίες.

Τα Πρότυπα αφορούν αποκλειστικά τους εσωτερικούς ελεγκτές και τη λειτουργία εσωτερικού ελέγχου.

Σε περίπτωση που οι εσωτερικοί ελεγκτές ή η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου εμποδίζεται από το ισχύον νομικό ή κανονιστικό πλαίσιο καλούνται να εφαρμόσουν ορισμένα μέρη των Προτύπων, είναι υποχρεωμένοι όμως οι ελεγκτές να συμμορφώνονται με τα υπόλοιπα μέρη τους και να προβαίνουν στη συνέχεια στις σχετικές γνωστοποιήσεις όπως αυτό ορίζεται από πρότυπα.

Εάν τα Πρότυπα χρησιμοποιούνται σε συνδυασμό με πρότυπα που εκδίδονται από άλλους επίσημους φορείς, οι κοινοποιήσεις του εσωτερικού ελέγχου μπορεί να αναφέρουν τη χρήση άλλων προτύπων, εφόσον αυτό κρίνεται απαραίτητο. Στην περίπτωση αυτή, εάν υπάρχουν αντιφάσεις μεταξύ των Προτύπων εσωτερικού ελέγχου και λοιπών προτύπων, οι εσωτερικοί ελεγκτές και η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου οφείλουν να συμμορφώνονται με τα Πρότυπα εσωτερικού ελέγχου. Δύνανται όμως να συμμορφώνονται και με τα άλλα πρότυπα, εάν αυτά λειτουργούν περισσότερο περιοριστικά. (IPPF-Standards-2017)

Τα πρότυπα εσωτερικού ελέγχου χωρίζονται σε δύο μέρη:

³ Ο σκοπός αναφέρεται στα εισαγωγικά του εγγράφου του I.E.E. , PPF-Standards-2017

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

- 1. Πρότυπα Χαρακτηριστικών Ιδιοτήτων (Attribute Standards –Σειρά 1000)**, τα οποία περιγράφουν τα χαρακτηριστικά των οργανισμών και των προσώπων που ασκούν Εσωτερικό Έλεγχο.
- 2. Πρότυπα Διεξαγωγής (Performance Standards –Σειρά 2000)**, τα οποία περιγράφουν τη φύση των δραστηριοτήτων του Εσωτερικού Ελέγχου και παρέχουν κριτήρια βάση των οποίων μπορεί να αξιολογηθεί η απόδοση του Εσωτερικού Ελέγχου.

Αναλυτικότερα σύμφωνα με το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών Ελλάδος:

ΠΡΟΤΥΠΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ

1000 - Σκοπός, Δικαιοδοσία και Ευθύνη

Ο σκοπός, η δικαιοδοσία και η ευθύνη της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου πρέπει επίσημα να καθορίζονται σε έναν, εγκεκριμένο από το συμβούλιο, κανονισμό εσωτερικού ελέγχου, σύμφωνα με τον Ορισμό Εσωτερικού Ελέγχου, τον Κώδικα Δεοντολογίας και τα Πρότυπα. Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αναθεωρεί τον κανονισμό εσωτερικού ελέγχου σε τακτική βάση και να τον θέτει υπόψη της ανώτερης διοίκησης και του συμβουλίου για έγκριση.

1100 - Ανεξαρτησία και Αντικειμενικότητα

Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να είναι ανεξάρτητη και οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να είναι αντικειμενικοί κατά την εκτέλεση του έργου τους.

1200 - Επαγγελματική Επάρκεια και Δέουσα Επαγγελματική Επιμέλεια

Τα έργα πρέπει να εκτελούνται με επαγγελματική επάρκεια και δέουσα επαγγελματική επιμέλεια.

1300 - Πρόγραμμα Διαβεβαίωσης και Βελτίωσης Ποιότητας

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αναπτύσσει και να διατηρεί ένα πρόγραμμα διαβεβαίωσης και βελτίωσης ποιότητας.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

ΠΡΟΤΥΠΑ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ

2000 - Διαχείριση της Λειτουργίας Εσωτερικού Ελέγχου

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να διαχειρίζεται αποτελεσματικά τη λειτουργία εσωτερικού ελέγχου έτσι ώστε να εξασφαλίζει ότι η λειτουργία προσθέτει αξία στον οργανισμό.

2100 - Φύση των Εργασιών

Η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αξιολογεί και να συμβάλλει στη βελτίωση των διαδικασιών διακυβέρνησης, των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων και των διαδικασιών ελέγχου, υιοθετώντας μια συστηματική και συνετή προσέγγιση.

2200 - Σχεδιασμός Έργου

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να αναπτύσσουν και να αποτυπώνουν τον σχεδιασμό κάθε έργου, ο οποίος θα περιλαμβάνει τους αντικειμενικούς σκοπούς, το εύρος, το χρονοδιάγραμμα και την κατανομή των πόρων.

2300 - Διεξαγωγή του Έργου

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να αναγνωρίζουν, να αναλύουν, να αξιολογούν και να καταγράφουν επαρκείς πληροφορίες, έτσι ώστε να επιτύχουν τους αντικειμενικούς σκοπούς του έργου.

2400 - Κοινοποίηση Αποτελεσμάτων

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πρέπει να κοινοποιούν τα αποτελέσματα των έργων.

2500 - Παρακολούθηση Προόδου

Ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να καθιερώνει και να διατηρεί ένα σύστημα παρακολούθησης της τακτοποίησης των αποτελεσμάτων που κοινοποιούνται στη διοίκηση.

2600 – Κοινοποίηση της Αποδοχής Κινδύνων

Όταν ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου συμπεράνει ότι η διοίκηση έχει αποδεχτεί έναν βαθμό κινδύνου στον οποίο δεν μπορεί να ανταποκριθεί ο

οργανισμός, τότε ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να συζητήσει το θέμα με την διοίκηση. Εάν το ζήτημα σχετικά με τον κίνδυνο δεν επιλυθεί, ο επικεφαλής εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αναφέρει το θέμα στο συμβούλιο προς διευθέτηση. (PPF-Standards-2017)

1.3. Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας

Αναφερόμενοι στο ελεγκτικό επάγγελμα οφείλουμε να επισημάνουμε πως αυτό δεν αποτελεί απλά μια εφαρμογή οδηγιών και προτάσεων επί της διαδικασίας του ελέγχου όπως αυτές που αναφέραμε στα προηγούμενα ως πρότυπα ελέγχου αλλά πολύ περισσότερο ο ασκών τούτο πρέπει διακατέχεται από κανόνες ηθικής και συμπεριφοράς.

Οι κανόνες δεοντολογίας της IFAC , του Ι.Ε.Ε. και του Υπουργείου Οικονομικών θεσπίστηκαν προς αυτή την κατεύθυνση ώστε να εκφράσουν το ποιο είναι καθήκον του ελεγκτή κατά την άσκηση του επαγγέλματός του ασχέτως συνθηκών και προσώπων.

Οι κανόνες δεοντολογίας γενικά αφορούν επαγγελματικές οργανώσεις στις οποίες παρέχουν κατευθυντήριες γραμμές ώστε τα μέλη τους ακολουθώντας αυτές να χαρακτηρίζονται από μια συγκεκριμένη στάση και συμπεριφορά κατά την εκτέλεση του έργου τους και σ' αυτές αναφερόμαστε στη συνέχεια.

1.3.1. Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας της IFAC

Ο Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας της Διεθνούς Ομοσπονδίας Λογιστών (International Federation of Accountants - IFAC) αναφέρεται στις γενικές αρχές και χαρακτηριστικά που πρέπει να πληρούν (Νεγκάκης – Ταχυνάκης 2017):

- α. οι επαγγελματίες λογιστές ή ελεγκτές που είναι μέλη της IFAC,
- β. οι επαγγελματίες που ασκούν τον έλεγχο σαν ελεύθεροι επαγγελματίες ή μέσω των ελεγκτικών εταιρειών και

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

γ. οι επαγγελματίες που είναι υπάλληλοι επιχειρήσεων, δηλαδή λογιστές ή εσωτερικοί ελεγκτές.

Συνεπώς ο παρών κώδικας αφορά όλους τους ελεγκτές .

Ο Ν. 3693 / 2008, προβλέπει ότι “Οι νόμιμοι ελεγκτές και τα ελεγκτικά γραφεία οφείλουν να συμμορφώνονται με τον ισχύοντα κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας της IFAC εκτός των περιπτώσεων που η Επιτροπή, σύμφωνα με την κανονιστική διαδικασία στην οποία παραπέμπει το άρθρο 48 παράγραφος 2 της Οδηγίας 2006/43/ΕΚ, θεσπίσει μέτρα εφαρμογής βασιζόμενα επί των αρχών της επαγγελματικής δεοντολογίας..

Θεμελιώδεις αρχές αυτού του Κώδικα Δεοντολογίας είναι⁴:

Ακεραιότητα (Integrity): Ένας επαγγελματίας ελεγκτής απαιτείται να είναι ευθύς, έντιμος και ειλικρινής στην παροχή επαγγελματικών υπηρεσιών.

Αντικειμενικότητα (Objectivity): Ένας επαγγελματίας ελεγκτής πρέπει να είναι δίκαιος και αμερόληπτος, να μην επιτρέπει σε προκαταλήψεις, σύγκρουση συμφερόντων ή επιρροή τρίτων να επιδρούν στην επαγγελματική του κρίση.

Εμπιστευτικότητα (Confidentiality): Ένας επαγγελματίας ελεγκτής πρέπει να σέβεται τις εμπιστευτικές πληροφορίες που αποκτώνται κατά την παροχή επαγγελματικών υπηρεσιών και δεν πρέπει να χρησιμοποιεί ή να αποκαλύπτει τέτοιου είδους πληροφορίες εάν δεν υπάρχει ένα νόμιμο ή επαγγελματικό δικαίωμα ή καθήκον να αποκαλύψει.

Επαγγελματική συμπεριφορά (Professional behaviour): Ένας επαγγελματίας ελεγκτής πρέπει να δρα με συνέπεια, εφαρμόζοντας τους ισχύοντες νόμους, κανονισμούς και ρυθμίσεις, αλλά και να απέχει από οποιαδήποτε συμπεριφορά που μπορεί να προκαλέσει δυσφήμιση του επαγγέλματος.

Επαγγελματική επάρκεια και επιμέλεια (Professional competence and due care): Ένας επαγγελματίας ελεγκτής οφείλει να βελτιώνει διαρκώς τις γνώσεις και τις ικανότητες του στα γνωστικά αντικείμενα της δουλειάς του, τη νομοθεσία και τις σύγχρονες τεχνικές, ώστε να παρέχει ανταγωνιστικές υπηρεσίες, αλλά και να

⁴ Αναφέρονται σε πολλές βιβλιογραφίες εδώ χρησιμοποιήθηκε αυτή από τους Νεγκάκης – Ταχυνάκης 2017.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

εξασφαλίζει ώστε η ελεγχόμενη οντότητα ή ο εργοδότης λαμβάνει τα πλεονεκτήματα του σωστού επαγγελματισμού.

Οφείλει επίσης να εφαρμόζει με επιμέλεια τα ισχύοντα λογιστικά και ελεγκτικά πρότυπα και να παρέχει τις ελεγκτικές του υπηρεσίες με τη δέουσα προσοχή και φροντίδα.

Τεχνικά και επαγγελματικά κριτήρια (Technical and professional standards): Ένας επαγγελματίας ελεγκτής υποχρεούται να εκτελέσει τα καθήκοντά του σύμφωνα με τα ανάλογα τεχνικά και επαγγελματικά κριτήρια. Οι επαγγελματίες ελεγκτές έχουν υποχρέωση να εκτελούν με φροντίδα και δεξιότητα τις οδηγίες της ελεγχόμενης οντότητας μέχρι το σημείο βέβαια που αυτές είναι συμβατές με τις απαιτήσεις για ακεραιότητα και ανεξαρτησία. Επιπλέον, πρέπει να συμμορφώνονται με τα τεχνικά και επαγγελματικά κριτήρια του Σώματος που υπηρετούν.

1.3.2. Κώδικας Ηθικής (δεοντολογίας) εσωτερικών ελεγκτών⁵

Ο Κώδικας Ηθικής του I.I.A. εκτείνεται πέρα από τον ορισμό του Εσωτερικού Ελέγχου προκειμένου να συμπεριλάβει δύο θεμελιώδη συστατικά στοιχεία:

1. Τις Αρχές που σχετίζονται με το επάγγελμα και την πρακτική του εσωτερικού ελέγχου.
2. Τους Κανόνες Συμπεριφοράς που αναμένεται να ακολουθούν οι εσωτερικοί ελεγκτές.

Αυτοί οι Κανόνες βοηθούν στην κατανόηση και μετατροπή των Αρχών σε πρακτική εφαρμογή και στοχεύουν στο να καθοδηγήσουν την ηθική συμπεριφορά των εσωτερικών ελεγκτών. Διακρίνονται σε κώδικα συμπεριφοράς και ηθικής που περιλαμβάνουν του ακόλουθους κανόνες – οδηγίες.

⁵ Βλέπε: Institute of internal Auditors, *international professional practices framework* , edition 2017

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

Κώδικας Συμπεριφοράς :

1. Ακεραιότητα

Οι εσωτερικοί ελεγκτές:

1.1 Θα ασκούν την εργασία τους με εντιμότητα, επιμέλεια και υπευθυνότητα.

1.2 Θα τηρούν τους νόμους και θα προβαίνουν στις κοινοποιήσεις που απαιτούνται από την νομοθεσία και το επάγγελμα.

1.3 Δεν θα εμπλέκονται συνειδητά ως μέλη, σε οποιαδήποτε παράνομη δραστηριότητα, ούτε θα εμπλέκονται σε πράξεις ατιμωτικές για το επάγγελμα του εσωτερικού ελεγκτή ή για τον οργανισμό.

1.4 Θα σέβονται και θα συμβάλουν στους νόμιμους και ηθικούς αντικειμενικούς σκοπούς του οργανισμού.

2. Αντικειμενικότητα

Οι εσωτερικοί ελεγκτές:

2.1 Δεν θα συμμετέχουν σε οποιαδήποτε δραστηριότητα ή δεν θα συνάπτουν σχέσεις που ενδέχεται να βλάψουν ή να θεωρείται ότι βλάπτουν την αμερόληπτη εκτίμησή τους. Συμπεριλαμβάνονται οι δραστηριότητες ή οι σχέσεις εκείνες οι οποίες ενδέχεται να συγκρούονται με τα συμφέροντα του οργανισμού.

2.2 Δεν θα αποδέχονται οτιδήποτε μπορεί να βλάψει ή να θεωρείται ότι βλάπτει την επαγγελματική τους εκτίμηση.

2.3 Θα κοινοποιούν όλες τις σημαντικές πληροφορίες που τους γνωστοποιούνται και ενδέχεται να παραποιηθούν, εάν δεν κοινοποιηθούν, την έκθεση των υπό έλεγχο δραστηριοτήτων.

3. Εμπιστευτικότητα

Οι εσωτερικοί ελεγκτές:

3.1 Θα είναι συνετοί στην χρήση και προστασία των πληροφοριών που αποκτούν κατά τη διάρκεια άσκησης των καθηκόντων τους.

3.2 Δεν θα χρησιμοποιούν πληροφορίες για προσωπικό κέρδος ή κατά τρόπο αντίθετο με τη νομοθεσία ή επιβλαβή για τους νόμιμους και ηθικούς αντικειμενικούς σκοπούς του οργανισμού.

4. Επάρκεια

4.1 Θα ασχολούνται μόνο με εκείνες τις υπηρεσίες για τις οποίες διαθέτουν τις αναγκαίες γνώσεις, δεξιότητες και εμπειρία.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

4.2 Θα παρέχουν υπηρεσίες εσωτερικού ελέγχου, σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα για την Επαγγελματική Εφαρμογή του Εσωτερικού Ελέγχου.

4.3 Θα βελτιώνουν συνεχώς την επάρκεια, την αποτελεσματικότητα και την ποιότητα των υπηρεσιών τους.

Κώδικας Ηθικής:

Αρχές

Οι εσωτερικοί ελεγκτές αναμένεται ότι θα εφαρμόζουν και θα υπερασπίζονται τις ακόλουθες αρχές:

1. Ακεραιότητα

Η ακεραιότητα των εσωτερικών ελεγκτών εδραιώνει την εμπιστοσύνη και παρέχει έτσι τη βάση για στήριξη της κρίσης τους.

2. Αντικειμενικότητα

Οι εσωτερικοί ελεγκτές επιδεικνύουν το υψηλότερο επίπεδο επαγγελματικής αντικειμενικότητας κατά τη συγκέντρωση, αξιολόγηση και κοινοποίηση των πληροφοριών για τη δραστηριότητα ή τη διαδικασία που εξετάζεται. Οι εσωτερικοί ελεγκτές προβαίνουν σε μια ισορροπημένη εκτίμηση όλων των σχετικών περιπτώσεων και δεν επηρεάζονται αδικαιολόγητα από τα δικά τους συμφέροντα, ή τα συμφέροντα άλλων, κατά το σχηματισμό των κρίσεων.

3. Εμπιστευτικότητα

Οι εσωτερικοί ελεγκτές σέβονται την αξία και την κυριότητα της πληροφόρησης που λαμβάνουν και δεν κοινοποιούν πληροφορίες χωρίς κατάλληλη εξουσιοδότηση, εκτός εάν υπάρχει νομική ή επαγγελματική υποχρέωση για να γίνει κάτι τέτοιο.

4. Επάρκεια

Οι εσωτερικοί ελεγκτές χρησιμοποιούν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις εμπειρίες που απαιτούνται για την παροχή των υπηρεσιών εσωτερικού ελέγχου.

1.3.3. Κώδικας δεοντολογίας υπουργείου οικονομικών ⁶

Αφορά τη συμπεριφορά των υπαλλήλων του Υπουργείου οικονομικών και κατά επέκταση και τους φορολογικούς ελεγκτές οι οποίοι αποτελούν ιδιαίτερη επαγγελματική ομάδα που τη διέπουν όπως και τις υπόλοιπες επαγγελματικές ομάδες κανόνες και αρχές ηθικής και συμπεριφοράς.

Επί της ουσίας ο κώδικας δεοντολογίας τους δε διαφέρει από τους προηγούμενους αξίζει όμως να τους παραθέσουμε επιγραμματικά όπως τέθηκε από το Υπουργείο Οικονομικών τον Μάιο του 2013 και αναφέρει τα παρακάτω:

1. ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΕΣ ΠΟΥ ΔΙΕΠΟΥΝ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Ο υπάλληλος του Υπουργείου Οικονομικών προκειμένου να εκτελεί σωστά την εργασία του και να λαμβάνει τις σωστές κάθε φορά αποφάσεις πρέπει να ακολουθεί θεμελιώδεις αρχές, οι οποίες αποτελούν κάθε φορά τη βασική πυξίδα για κάθε ενέργεια που εκτελεί.

Ο υπάλληλος οφείλει να ασκεί τα καθήκοντά του με σεβασμό στη νομιμότητα (τήρηση ισχύουσας εθνικής και ευρωπαϊκής νομοθεσίας, διεθνών συμβάσεων κλπ), αποβλέπει στην ικανοποίηση του γενικού (δημόσιου) συμφέροντος και κατατείνει στην εξυπηρέτηση των διοικούμενων-φορολογούμενων, με αμεροληψία, αντικειμενικότητα και ανιδιοτέλεια.

Η συμπεριφορά του πρέπει να διέπεται από **ακεραιότητα** και διαφάνεια και η δράση του από υπευθυνότητα, αποτελεσματικότητα και πολιτική ουδετερότητα, όπως αυτές αναλύονται παρακάτω:

1.1. Ανεξαρτησία και αμεροληψία

Η ανεξαρτησία του υπαλλήλου από τον πολίτη, διαφυλάσσει την ικανότητα του να διαμορφώνει μία γνώμη ή κρίση και να παίρνει αποφάσεις χωρίς να

⁶ Το έγγραφο αναρτάται στον ιστότοπο του ΥΠΟΙΚ www.minfin.gr

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

επηρεάζεται από παράγοντες που μπορεί να εξασθενούν τη γνώμη και την κρίση αυτή. Η ανεξαρτησία ενισχύει την ικανότητα του υπάλληλου να ενεργεί με ακεραιότητα, να είναι αντικειμενικός και να διατηρεί στάση επαγγελματικής προσέγγισης.

1.2. Ακεραιότητα –Εντιμότητα

Ο υπάλληλος του Υπουργείου Οικονομικών πρέπει να είναι ευθύς και ειλικρινής σε όλες τις επαγγελματικές του δραστηριότητες

1.3. Αντικειμενικότητα

Ο υπάλληλος πρέπει να αντιστέκεται και να μην επιτρέπει τις προκαταλήψεις, τη σύγκρουση συμφερόντων ή την καταχρηστική επιρροή άλλων, να αναιρεί την επαγγελματική του κρίση

1.4. Επαγγελματική συμπεριφορά - επάρκεια

Ο υπάλληλος οφείλει να καταβάλει κάθε προσπάθεια για τη διατήρηση των επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων στο επίπεδο που απαιτείται για να διασφαλιστεί ότι οι πολίτες λαμβάνουν τις κατάλληλες και υψηλού επιπέδου υπηρεσίες, μέσω συνεχούς επιμόρφωσης με βάση τις τρέχουσες εξελίξεις στη νομοθεσία, τις πρακτικές και τις τεχνικές

1.5. Εχεμύθεια

Ο υπάλληλος οφείλει να τηρεί την εμπιστευτικότητα των πληροφοριών που αποκτήθηκαν ως αποτέλεσμα των εργασιών που εκτελεί κατά την άσκηση της εργασίας του, συνεπώς, να μην αποκαλύπτει οποιαδήποτε τέτοια πληροφορία σε τρίτους χωρίς την κατάλληλη και ειδική αρμοδιότητα και αν δεν υπάρχει νομικό ή επαγγελματικό δικαίωμα ή υποχρέωση να γνωστοποιήσει, να μη χρησιμοποιεί τις πληροφορίες για προσωπικό όφελος ή για όφελος τρίτων.

1.6. Κοινωνική υπευθυνότητα

Ο υπάλληλος οφείλει να ασκεί την επαγγελματική του δραστηριότητα με αξιοπιστία και κοινωνική υπευθυνότητα απέναντι στον εαυτό του, τον κλάδο του, το

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

Υπουργείο, τον πολίτη και το κοινωνικό σύνολο. Στο πλαίσιο αυτής του της υποχρέωσης εντάσσεται και η υποχρέωση σεβασμού στην περιουσία του Υπουργείου, την οποία οφείλει να προστατεύει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Στο παρόν κεφάλαιο αναφερόμαστε συνοπτικά στη διάκριση των ελέγχων με τη χρήση διαφορετικών, κάθε φορά, κριτηρίων που έγκειται, στη χρονική τους διάρκεια, το σκοπό, την έκτασή τους, τα πρόσωπα που συμμετέχουν κ.λ.π.

Κατόπιν αναφερόμαστε πιο διεξοδικά στα δυο πιο σημαντικά είδη ελέγχου με κριτήριο της εξάρτησης του προσώπου που διενεργεί τον έλεγχο με την ελεγχόμενη οντότητα ήτοι τον εσωτερικό κι εξωτερικό έλεγχο.

2.1 Είδη Ελέγχου

Οι διενεργούμενοι έλεγχοι διακρίνονται ανάλογα με το εύρος, την περιοδικότητα, τον σκοπό και την ιδιότητα του ελεγκτή (*Νεγκάκης - Ταχυνάκης, 2017*)

Ειδικότερα :

(α) Ανάλογα με την εξάρτηση του προσώπου από την ελεγχόμενη εταιρία, διακρίνεται σε εξωτερικό και εσωτερικό έλεγχο:

Εξωτερικός έλεγχος καλείται ο διενεργούμενος από πρόσωπο (φυσικό ή νομικό) που δεν έχει εξαρτημένη σχέση εργασίας με την εταιρία, δεν σχετίζεται οικονομικά με αυτήν, ούτε με τους μετόχους ή την διοίκηση αυτής, έχει λάβει άδεια ασκήσεως επαγγέλματος, στις περιπτώσεις που απαιτείται, και διαθέτει τα προβλεπόμενα αυξημένα προσόντα (εχέγγυα εντιμότητας (Άρθρο 4 ν.3693/08), επάρκεια αναγκαίων θεωρητικών γνώσεων). Στην κατηγορία αυτή οι μέτοχοι ή σε κάποιες περιπτώσεις οι διοικήσεις των οντοτήτων είναι αυτοί που προσκαλούν τους ελεγκτές προς ανάληψη του ελέγχου. Η διενέργεια των ελέγχων αυτών προβλέπονται από τη νομοθεσία στην πλειονότητά τους χωρίς να αποκλείεται και η εθελούσια πρόκληση της διενέργειά τους είτε από τους μετόχους είτε από τις διοικήσεις των οντοτήτων.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Εσωτερικός έλεγχος καλείται ο διενεργούμενος από πρόσωπο που διαθέτει επιστημονικά και επαγγελματικά προσόντα γνώσης και εμπειρίας, αλλά έχει την ιδιότητα του αμειβόμενου άμεσα από την ελεγχόμενης εταιρίας ή και ταυτόχρονα σχετίζεται άμεσα με τα άτομα και τα στελέχη που καθορίζουν την πορεία της. Ο εσωτερικός ελεγκτής είναι υποχρεωμένος να υπακούσει στον εσωτερικό κανονισμό και τις υποδείξεις της διοίκησης.

Ο εσωτερικός έλεγχος στον οποίο θα αναφερθούμε εκτενέστερα στο σχετικό κεφάλαιο μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένα σύνολο αξιολογήσεων, που απολήγει σε μια όσο το δυνατόν αντικειμενική κρίση σύμφωνα με συγκεκριμένες αρχές, ώστε να κρίνει την αποτελεσματικότητα των ενεργειών της επιχείρησης σε σχέση με τους επιδιωκόμενους από αυτήν στόχους.

Σύμφωνα με τον Παπαστάθη (2014) υπάρχει και μια τρίτη κατηγορία ελέγχων οι **Μικτοί έλεγχοι**, που οργανώνονται και συντονίζονται από το τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου και διενεργούνται με τη συνεργασία των εξωτερικών ελεγκτών.

Κατά τη γνώμη μας η κατηγορία αυτή είναι ενταγμένη στην κατηγορία των εσωτερικών ελέγχων αφού άσχετα με την προέλευση των ελεγκτών, αν δηλαδή ανήκουν σε κάποια ελεγκτική οντότητα ή είναι αυτοαπασχολούμενοι είναι εξαρτώμενοι από την οντότητα που ελέγχουν καθώς αμείβονται άμεσα από αυτήν προκειμένου να εκτελέσουν συγκεκριμένο έργο που το ορίζει η οντότητα υπακούοντας στους εσωτερικούς κανόνες αυτής κι όχι στις γενικές επιταγές κάποιου Νόμου βάση του οποίου εντέλλεται ο έλεγχος. Εξυπακούεται ότι όλες οι οντότητες λειτουργούν μέσα σε συγκεκριμένα νομοθετικά πλαίσια που αφορούν το σύννομο της δραστηριότητας του συνόλου των οικονομούντων οντοτήτων και το οποίο λαμβάνεται υπόψη κατά τη διενέργεια των ελέγχων αλλά πως μέλημα τους κατά τον εσωτερικό έλεγχο είναι και η τήρηση των εσωτερικών κανόνων λειτουργίας της οντότητας.

Για την κατηγορία αυτή των ελέγχων θα αναφερθούμε και στη συνέχεια καθώς αποτελεί και την κυριότερη διάκριση των ελέγχων.

(β) Ανάλογα με την περιοδικότητα, σε μόνιμους, τακτικούς και έκτακτους ελέγχους. (Νεγκάκης - Ταχυνάκης, 2013)

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Μόνιμοι, καλούνται όσοι διενεργούνται καθ' όλη τη διάρκεια της χρήσης.

Τακτικοί καλούνται αυτοί που διενεργούνται σε τακτικά χρονικά διαστήματα (έτος, εξάμηνο, τρίμηνο).

Έκτακτοι καλούνται όσοι διενεργούνται σε τυχαία χρονική στιγμή.

(γ) Ανάλογα με το εύρος (Σκόρδου Β. 1987, σελ. 21), σε γενικούς και ειδικούς ελέγχους.

Γενικοί καλούνται οι έλεγχοι που αφορούν το σύνολο των δραστηριοτήτων της εταιρίας, πραγματοποιούνται σύμφωνα με τα Διεθνή Πρότυπα Ελέγχου (ΔΠΕ) και αποβλέπουν στην έκφραση γνώμης για την ορθή απεικόνιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και την τήρηση των διαδικασιών για την επίτευξη του σκοπού της.

Ειδικοί καλούνται οι έλεγχοι που αφορούν συγκεκριμένους λογαριασμούς ή τομείς και διαδικασίες της εταιρίας (π.χ. έλεγχος ταμείου, πελατών κ.ο.κ.), συνήθως πραγματοποιούνται αιφνιδιαστικά και αποβλέπουν στην αποκάλυψη λαθών, εσκεμμένων ή μη, στην ορθή τήρηση των λογαριασμών ή των διαδικασιών.

(δ) Ανάλογα με το νομοθετικό πλαίσιο που τους επιβάλλει, σε υποχρεωτικούς και προαιρετικούς ελέγχους. . (Νεγκάκης - Ταχυνάκης, 2013)

Υποχρεωτικοί είναι όσοι επιβάλλονται από νομοθετικές διατάξεις, δικαστικές ή άλλες κρατικές υπηρεσίες.

Προαιρετικοί είναι αυτοί που επιβάλλονται από την διοίκηση ή τους μετόχους για δικιά τους χρήση.

(ε) Ανάλογα με τον τομέα που διερευνούν, σε διαχειριστικούς, διοικητικούς και φορολογικούς ελέγχους. (Νεγκάκης - Ταχυνάκης, 2013)

Διαχειριστικοί είναι όσοι έχουν ως αντικείμενο την διαχείριση των οικονομικών της εταιρίας.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Διοικητικοί είναι όσοι ασχολούνται με την διαπίστωση της ορθής και πιστής εφαρμογής των ακολουθούμενων διαδικασιών.

Φορολογικοί είναι όσοι αποβλέπουν στην ορθή τήρηση της φορολογικής νομοθεσίας και των φορολογικών υποχρεώσεων.

(στ) Μια άλλη διάκριση των ελέγχων αφορά τον σκοπό τους και διακρίνονται σε προληπτικούς και κατασταλτικούς ελέγχους (Νεγκάκης - Ταχυνάκης, 2013).

Προληπτικός είναι ο έλεγχος εκείνος που σκοπό έχει την πρόληψη σφαλμάτων και λαθών και διενεργείται κατά διάρκεια εκτέλεσης μιας της πράξης, όπως για παράδειγμα κατά την διενέργεια πληρωμών , φυσικής απογραφής κ.λ.π.

Κατασταλτικός έλεγχος είναι ο έλεγχος που πραγματοποιείται, εκ των υστέρων, μετά την εκτέλεση των πράξεων ή επέλευσης κάποιου γεγονότος συγκεκριμένης χρονικής περιόδου και αποσκοπεί στην αποκάλυψη και στην καταστολή σφαλμάτων και λαθών.

2.20 εσωτερικός και εξωτερικός έλεγχος

Στους σκοπούς αυτών των μορφών ελέγχων που κριτήριο της διάκρισής τους είναι η εξάρτηση των προσώπων του διενεργούν τον έλεγχο αναφερόμαστε εκτενέστερα στη συνέχεια.

2.2.1. Εσωτερικός έλεγχος

Όπως προαναφέραμε αυτή η μορφή ελέγχου διενεργείται από πρόσωπα που εντέλλονται από την επιχείρηση για λογαριασμό της και αμείβονται αποκλειστικά από αυτή.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Ο εσωτερικός έλεγχος συνδράμει στη διοίκηση της οντότητας στο να πετύχει τους στόχους της και ειδικότερα σε ότι έχει να κάνει με σωστή διοίκησή και διαχείρισή της.

Σωστή Διοίκηση νοείται η εξυπηρέτηση των τιθέμενων στόχων και σκοπών της ύπαρξης της οικονομικής οντότητας αλλά και η σύννομη λειτουργία της σύμφωνα με τις επιταγές της ισχύουσας νομοθεσίας ως πλαίσιο που περιβάλλει το σύνολο μιας οργανωμένης κοινωνικής οντότητας.

Δε νοείται δηλαδή μια οικονομική οντότητα να επιδιώκει την να τηρεί τους νόμους όπως ο φορολογικός, ο εμπορικός και από την άλλη να εμφανίζει παραβατική συμπεριφορά όσον αφορά τον Αστικό Κώδικα ήτοι να διαταράσσει την κοινή ησυχία να μολύνει το περιβάλλον, να εκμεταλλεύεται τους εργαζόμενους και λοιπά. Εμπίπτουν και αυτά τα παραπτώματα στις αρμοδιότητες και ευθύνες του εσωτερικού ελέγχου.

Πέραν όμως των προαναφερομένων ο εσωτερικός έλεγχος προχωρά παραπέρα και εφαρμόζει μεθόδους και τακτικές ώστε να τεθεί και να εφαρμοστεί εντός της οικονομικής μονάδας ένα σύστημα κανόνων που καλείται **«Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου»**.

Το σύστημα αυτό περιλαμβάνει:

α) τη θέσπιση κανόνων λειτουργίας εντός της μονάδας ή όπως καλείται τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας της ,

β) ένα οργανόγραμμα προκειμένου να καθορισθούν οι αρμοδιότητες των συντελεστών λειτουργίας της οντότητας και

γ) τον τρόπο οργάνωσης του δυναμικού της μονάδας έμψυχου και άψυχου ώστε να λειτουργεί ως σύνολο, προληπτικά και κατασταλτικά και όχι παρελκυστικά του κύριου σκοπού που επιδιώκει το κάθε μέλος ή οργανωτική ομάδα (τμήμα) αυτής.

Ο εσωτερικός έλεγχος σε μια άλλη έκφανση της αποστολής του αξιολογεί και παρακολουθεί την τήρηση των διαδικασιών που έχουν τεθεί σε λειτουργία στην Οντότητα με το να εξετάζει, αξιολογεί και αναφέρει στην διοίκηση την καταλληλότητα και την αποτελεσματικότητα του «συστήματος εσωτερικού ελέγχου». Δεν περιορίζεται όμως μόνο εκεί αλλά στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του προτείνει τρόπους και τεχνικές βελτίωσης αυτού του συστήματος.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Οι εσωτερικοί ελεγκτές παίζουν ένα πολύ σημαντικό ρόλο στην παρακολούθηση και στην αξιολόγηση της τήρησης των πολιτικών της διοίκησης και διαδικασιών του κανονισμού λειτουργίας και εσωτερικού ελέγχου.

Πρέπει να επισημανθεί πως ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια λειτουργία που αφορά ως ένα βαθμό όλες ανεξαρτήτως τις οικονομικές οντότητες.

Κατά κύριο λόγο όμως εφαρμόζεται σε μεγάλες οντότητες, πολύ-συμμετοχικές που παρουσιάζουν πολυπλοκότητα οργάνωσης, διοίκησης, παραγωγής και ιδιοκτησίας.

Απαιτείται γενικά η ύπαρξη και λειτουργία τμήματος εσωτερικού ελέγχου⁷ :

- όταν θεσμικοί κανόνες το επιτάσσουν π.χ, προϋπόθεση για τις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών
- όταν για να είναι εφικτή η χρηστή διοίκηση της οικονομικής μονάδας είναι απαραίτητη η ύπαρξη κανόνων εσωτερικής λειτουργίας, οι οποίοι αντιμετωπίζονται ως ένα σύνολο με τους ισχύοντες νόμους και κανόνες της ευρύτερης κοινωνίας, κι επιβάλλεται εκ των πραγμάτων η παρακολούθηση της τήρησής τους. Το ρόλο αυτό της εποπτείας αναλαμβάνει ο εσωτερικός έλεγχος.

Ο εσωτερικός κανονισμός λειτουργίας σαν θεσμός επιβάλλει την ανάγκη οι οικονομικές οντότητες να διατηρούν καλά συστήματα εσωτερικού ελέγχου ώστε να διαχειρίζονται τους κινδύνους που η οντότητα αντιμετωπίζει από τις αποκλίνουσες συμπεριφορές ως προς τους τιθέμενους στόχους της .

Μικρότερες οικονομικές μονάδες δεν αποκλείονται από τέτοιας μορφής οργάνωσης δεν είναι όμως ζωτικής γι' αυτές σημασίας, χωρίς αυτό να σημαίνει πως τους είναι άχρηστη θα πρέπει απλά να λαμβάνεται υπόψη η σχέση οφέλους κόστους.

Ο Εσωτερικός έλεγχος ως υπηρεσία παρέχεται όπως και προαναφέραμε στο σχετικό εδάφιο σχετικά με τις διακρίσεις ανάλογα με την εξάρτηση του προσώπου από την ελεγχόμενη εταιρία, είτε από εργαζομένους στην ίδια την οντότητα, είτε ανατίθεται σε εξωτερικούς συνεργάτες, πάντοτε όμως κατ' εντολή και για λογαριασμό της Διοίκησης .

⁷ Απόφαση Δ.Σ. Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς 5/204/14.11.2000.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Με δεδομένο το γεγονός πως ο σκοπός του τμήματος εσωτερικού ελέγχου είναι να βοηθά την διοίκηση να πετύχει τους εταιρικούς της στόχους, το ερώτημα που τίθεται είναι ποιοι είναι αυτοί οι στόχοι.

Είναι προφανές ότι οι στόχοι αυτοί ποικίλουν από οντότητα σε οντότητα, και μπορούν να βρεθούν καταγεγραμμένοι πέραν του κώδικα ή κανονισμού εσωτερικής λειτουργίας, σε εκθέσεις ή αναφορές όπως π.χ. σε δηλώσεις σκοπού της εταιρίας, σε επιχειρηματικά σχέδια, σε προϋπολογισμούς, ή άλλα στρατηγικής φύσης για την οντότητα έγγραφα.

Οι εσωτερικοί ελεγκτές πέραν του εντοπισμού αποκλιουσών συμπεριφορών ως προς τους τιθέμενους στόχους συνδράμουν την διοίκηση της εκάστοτε οντότητας και με την άσκηση των αρμοδιοτήτων που αναφέρονται παρακάτω⁸:

- Λειτουργούν ως ελεγκτές αυτής της ίδιας της διοίκησης της οντότητας, και μάλιστα επί θεμάτων και τομέων τους οποίους εξωτερικοί ελεγκτές ή φορολογικοί ελεγκτές δεν προσεγγίζουν.
- Είναι ειδικοί σε θέματα εφαρμογής λογιστικών ή ελεγκτικών προτύπων στην οντότητα και με το να βοηθούν στην εισαγωγή και τήρηση τυχόν νέων προτύπων.
- Συνεργάζονται με τους εξωτερικούς ελεγκτές, ειδικά επί θεμάτων και τομέων που οι εξωτερικοί ελεγκτές δύνανται χρησιμοποιώντας την εργασία του εσωτερικού ελέγχου να μειώσουν την δική τους ελεγκτική δουλειά, και κατά συνέπεια τον χρόνο και το κόστος τους συμβάλλοντας έτσι και στο λειτουργικό αποτέλεσμα της οντότητας.

⁸ Τα όσα συνοψίζονται προέρχονται από τις ακόλουθες πηγές:

Wood, David A. (July 2009). "Internal Audit Quality and Earnings Management". *The Accounting Review*. 84 (4): 1255–1280.

Wood, David A. (September 2013). "A Descriptive Study of Factors Associated with the Internal Audit Function Policies Having an Impact: Comparisons Between Organizations in a Developed and an Emerging Economy". *Turkish Studies*. 14 (3): 581–606

Παπαστάθης Π., «Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος στις Επιχειρήσεις- Οργανισμούς και η Πρακτική Εφαρμογή του», Αθήνα 2014.

- Επιπροσθέτως, το τμήμα εσωτερικού ελέγχου μπορεί να διαπιστώσει και να επιβεβαιωθεί ότι οι εξωτερικοί ελεγκτές επικοινωνούν στην διοίκηση όλα όσα οι τελευταίοι είναι υποχρεωμένοι να γνωστοποιήσουν, βάσει των Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων.
- Εισηγούνται τη βελτίωση των διαδικασιών και λειτουργιών εταιρικής διακυβέρνησης.

2.2.2. Διάκριση «Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου» και «Εσωτερικού Ελέγχου»

Θα αναφερθούμε στην ενότητα αυτή με τον εννοιολογικό προσδιορισμό και διάκριση μεταξύ των όρων «Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου» και «Εσωτερικός Έλεγχος» για τις οποίες πιθανόν να υπάρχει σχετική σύγχυση.

Σύμφωνα με ένα ευρύτερο ορισμό, το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου ορίζεται ως το πλάνο της επιχείρησης και το σύνολο των μεθόδων και διαδικασιών που ακολουθεί η διοίκηση για να διασφαλίσει την αποδοτική συνεργασία με τη διεύθυνση της επιχείρησης, την πρόληψη και τον εντοπισμό της απάτης και του λάθους, την ακρίβεια και ολοκλήρωση των λογιστικών αρχείων και την έγκαιρη προετοιμασία όλων των χρήσιμων οικονομικών πληροφοριών (Παπαδάτου 2005).

Ο Φίλος (2004) τονίζοντας τη συνεισφορά του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου στην επίτευξη των στόχων της οικονομικής μονάδας, όρισε το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου ως το οργανωμένο σύνολο ελέγχων λειτουργιών και διαδικασιών που καθιερώνεται από τη Διοίκηση με σκοπό την εξάλειψη των αρνητικών επιπτώσεων του οργανισμού, την αποτελεσματική του λειτουργία και την ικανοποίηση των στόχων του.

Συγκεντρωτικά από όλες τις παραπάνω απόψεις συμπεραίνεται ότι το Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου αποτελεί το πλέγμα όλων των διαδικασιών και πολιτικών που προάγουν την ακρίβεια και αξιοπιστία των λογιστικών και επιχειρησιακών δεδομένων, προστατεύουν τους πόρους της οικονομικής μονάδας από τη σπατάλη και την απάτη, εκτιμούν την πιστή εφαρμογή της πολιτικής της

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Διοίκησης από τα διάφορα τμήματα και γενικότερα αξιολογούν τη συνολική αποτελεσματικότητα και απόδοση των λειτουργιών της οικονομικής μονάδας.

Ένα ικανοποιητικό σύστημα εσωτερικού ελέγχου έχει τα εξής χαρακτηριστικά (Τσακλάγκανος, 1997):

Ένα καλά μελετημένο οργανωτικό σχέδιο

Ένα ικανοποιητικό σύστημα εξουσιοδότησης, αρμοδιοτήτων και ευθυνών

Λογιστική διάρθρωση

Σύγχρονη πολιτική προσωπικού

Κατάλληλο και αποτελεσματικό προσωπικό εσωτερικού ελέγχου

Μια ικανή και δραστήρια επιτροπή ελέγχου.

Αντίθετα, ο Εσωτερικός Έλεγχος είναι μία ανεξάρτητη, αντικειμενική, ασφαλής και συμβουλευτική δραστηριότητα σχεδιασμένη να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες του εκάστοτε οργανισμού που εφαρμόζεται. Βοηθά ένα οργανισμό να επιτύχει τους αντικειμενικούς σκοπούς του προσφέροντας μία συστηματική επιστημονική προσέγγιση για την αποτίμηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης κινδύνων, των εσωτερικών ελέγχων και των διαδικασιών διοίκησης (Κάντζος, Χονδράκη, 2006).

2.2.3. Εξωτερικός έλεγχος

Ο εξωτερικός έλεγχος και η θεσμική αναγνώριση του λειτουργήματος του εξωτερικού ελεγκτή εισήχθη στην χώρα μας το 1955, με το Νομοθετικό Διάταγμα 3329/1955 ‘περί συστάσεως Σώματος Ελλήνων Ορκωτών Λογιστών’ του οποίου η λειτουργία ξεκίνησε τον Νοέμβρη του 1956.

Ο ελεγκτής μπορεί να είναι το πρόσωπο (φυσικό ή νομικό) χαρακτηριζόμενος ως Ορκωτός ελεγκτής σύμφωνα με το άρθρο 36α Ν.2190/1920 ή νόμιμος ελεγκτής ή ελεγκτικό γραφείο με βάση τη πιο πρόσφατη διάταξη σύμφωνα με το άρθρο 2 του Ν. 3693/2008 .

Ο εξωτερικός έλεγχος σε αντίθεση με τον εσωτερικό απολαμβάνει της σχετικής ανεξαρτησίας από την υπό έλεγχο οικονομική οντότητα.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Η σχετική ανεξαρτησία οφείλεται στο γεγονός πως η επιλογή του ελεγκτή επαφίεται στην «προτίμηση» και «αρέσκεια» της ελεγχόμενης.

Ο εξωτερικός ελεγκτής, έχει πολλά πεδία δράσης, ένα εκ των οποίων, ίσως το κυριότερο όχι όμως και το μόνο, είναι η πιστοποίηση της αλήθειας και της ακρίβειας των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων και η γνωμοδότηση σχετικά με την πιστοληπτική ικανότητα τους.

Με βάση τα πεδία δράσης στα οποία καλείται να ανταπεξέλθει ο εξωτερικός ελεγκτής, γεννάται η ανάγκη οργάνωσης του θεσμού του εξωτερικού ελέγχου σε όλες τις οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες όπως έγινε και στη χώρα μας όπως προαναφέραμε στην αρχή.

Ο εξωτερικός ελεγκτής δεν έχει καμία απολύτως υπαλληλική εξάρτηση με την οντότητα την οποία πρόκειται να ελέγξει.

Είναι ανεξάρτητος και αδέσμευτος σε σχέση με την οικονομική μονάδα και δεν επηρεάζεται από την διοίκηση της, κάτι το οποίο θεωρείται εγγύηση για την διενέργεια ενός ελέγχου το αποτέλεσμα του οποίου θα είναι καθ' όλα αντικειμενικό. Σε κάθε άλλη περίπτωση είναι υποχρεωμένος να αρνηθεί τη διενέργεια ελέγχου, όταν, δηλαδή, ανάμεσα σε αυτόν και την ελεγχόμενη επιχείρηση υπάρχει κάποιου είδους οικονομική, επαγγελματική ή άλλη σχέση η οποία θα μπορούσε να θέσει θέμα διακύβευσης της ανεξαρτησίας του.

Επιπλέον η αντικειμενικότητα, αμεροληψία και ακεραιότητα είναι στοιχεία που περιλαμβάνονται στον κώδικα δεοντολογίας των Ορκωτών Λογιστών και πρέπει να διακρίνουν τη συμπεριφορά και προσωπικότητα του ελεγκτή.

Το ήθος και η ακεραιότητα του χαρακτήρα του θεωρούνται από τα πλέον βασικά προσόντα τα οποία απαιτούνται από όλους τους εξωτερικούς ελεγκτές σε όλες τις χώρες του κόσμου (Καραμάνης, 2008)

Πέραν των παραπάνω ο ελεγκτής πρέπει επιπροσθέτως να διαθέτει άρτια επιστημονική κατάρτιση, επαγγελματική εμπειρία, ισχυρή προσωπικότητα, επινοητικότητα, να είναι οργανωτικός και να μπορεί να έχει κριτική στάση απέναντι στα γεγονότα ούτως ώστε κατόπιν της συλλογής εκτίμησης αξιολόγησης των ελεγκτικών τεκμηρίων και συλλογής των απαραίτητων πληροφοριών να εξάγει τα κατά το δυνατόν αμερόληπτα τα συμπεράσματά του.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Η ισχυρή αυτοπεποίθηση ως απόρροια της εκπαιδευτικής επάρκειας και η αναγκαία διακριτικότητα ώστε να μπορούν να ξεπερνούν τις δύσκολες καταστάσεις που προκύπτουν ώστε να φέρνουν σε πέρας το σημαντικό έργο του ελέγχου, καθώς επίσης η ευχέρεια στον γραπτό και προφορικό λόγο, η επιμέλεια και εργατικότητα πρέπει να χαρακτηρίζουν την προσωπικότητα του Ορκωτού Ελεγκτή.

Παρέλκει ίσως να επισημάνουμε πως η τήρηση των αρχών της επαγγελματικής δεοντολογίας δεν θεωρείται προσόν αλλά απαραίτητη προϋπόθεση εκτέλεσης του ελεγκτικού έργου.

Όσον αφορά την τεχνική του ελέγχου, σε αυτήν περιλαμβάνεται ο τρόπος διενέργειας του ελέγχου, δηλαδή όλες εκείνες οι τεχνικές που ακολουθούνται κάθε φορά.

Οι ελεγκτικές διαδικασίες, και τα ελεγκτικά προγράμματα είναι οι μηχανισμοί - εργαλεία που έχει στη διάθεσή του ο ελεγκτής για την συγκέντρωση ικανών ελεγκτικών τεκμηρίων με σκοπό την διαμόρφωση γνώμης σχετικά με το αντικείμενο του διενεργούμενου ελέγχου.

Όταν αναφερόμαστε σε ελεγκτικά τεκμήρια (ΔΠΕ 500) εννοούμε τα αποδεικτικά στοιχεία που συγκεντρώνει ο Ελεγκτής προκειμένου να τεκμηριώσει τη γνώμη του. (ΔΠΕ 200).

Τα ελεγκτικά τεκμήρια πρέπει να χαρακτηρίζουν η **σχετικότητα** με το σκοπό του ελέγχου, η **αντικειμενικότητα** σε σχέση με το πόσο πιστά αποδίδουν την πραγματικότητα, η **αξιοπιστία** ως προς την πηγή προέλευσης και τον σκοπό τους, να είναι **επαληθεύσιμα** και από άλλους ελεγκτές και η **αυθεντικότητα** ως προς όλα τα χαρακτηριστικά γνωρίσματά τους. (Νεγκάκης Ταχυνάκης 2013)

Καθήκον και στόχος του εξωτερικού ελέγχου πέραν των όσων προαναφέραμε είναι να αξιολογήσει το σύστημα οργάνωσης και πληροφόρησης της επιχείρησης και να επαληθεύσει το γεγονός ότι αποδίδει τα αναμενόμενα αποτελέσματα καθώς και τα αποτελέσματα εκείνα που απεικονίζουν ορθά την εικόνα της επιχείρησης, ενώ παράλληλα επιτρέπουν στους χρήστες τους να έχουν την απαιτούμενη πληροφόρηση που ικανοποιεί τις ανάγκες τους.

2.2.4. Φορολογικός έλεγχος

Αυτή η μορφή ελέγχου αφορά τη διασφάλιση των συμφερόντων του Δημοσίου επικεντρώνονται στην αποκάλυψη αποκρυβείσας φορολογητέας ύλης ή στην απάτη κατά του Ελληνικού Δημοσίου και στην ενδεχόμενη ζημία που αυτό πιθανώς να υποστεί .

Οι εξουσίες της Φορολογικής Διοίκησης πηγάζουν από τις διατάξεις Ν.4174/2013 (ΚΦΔ) καθώς του Κεφαλαίου Α' «Σύσταση Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων» του Μέρους Πρώτου του Ν. 4389/2016 (Α' 94), σχετικά με τον έλεγχο αλλά και τις οδηγίες και διευκρινήσεις των αποφάσεων ΠΟΛ. 1124/2015 του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων του Υπουργείου Οικονομικών, και τροποποιήθηκαν με τις ΠΟΛ. 1036/2017 και 1067/2018 αποφάσεις του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων σχετικά με το φορολογικό πιστοποιητικό.

Επί της ουσίας όμως ο φορολογικός έλεγχος περιλαμβάνει τόσο λογιστικό όσο και διαχειριστικό έλεγχο.

Μέσα από τη διαδικασία της διαπίστωσης «τήρησης αξιόπιστου λογιστικού συστήματος» επεκτείνει έμμεσα τις δραστηριότητά του σε τομείς για τους οποίους δεν ευθύνεται είναι πέραν της αρμοδιότητάς του εντούτοις αποτελούν χρήσιμο και κρίσιμο εργαλείο για τους άλλους ελεγκτές στα πλαίσια του προτύπου ΔΠΕ 610: Χρησιμοποίηση της εργασίας των εσωτερικών ελεγκτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η χρήση της λογιστικής ως μέσου αποτύπωσης οικονομικών γεγονότων που λαμβάνουν χώρα σε μια χρονική περίοδο πολλές φορές καταστρατηγείται με δόλο ή από αμέλεια. Τη διάκριση αυτής της αστοχίας ως εκ προθέσεως ενέργεια ή εξ αμελείαςπραγματευόμεστε προκείμενο κεφάλαιο αλλά και την ευθύνη της διοίκησης και των ελεγκτών που αναφέρεται από την τέλεση τέτοιων πράξεων.

3.1. Έννοια και Είδη Απάτης

Σύμφωνα με τον ισχύοντα ποινικό κώδικα ως **απάτη** ορίζεται «η παράσταση ψευδών γεγονότων σαν αληθινών ή αθέμιτη απόκρυψη ή παραποίηση αληθινών γεγονότων βλάπτει ξένη περιουσία πείθοντας κάποιον σε πράξη παράλειψη ή ανοχή με σκοπό από τη βλάβη αυτής της περιουσίας να αποκομίσει ο ίδιος η άλλος παράνομο περιουσιακό όφελος» (Ν.4619/19 άρθρο 386) .

Παράλληλα λογιστική είναι η επιστήμη που ασχολείται με συστηματική συλλογή και συστηματική επεξεργασία αρμονικών αριθμητικών στοιχείων που χρησιμεύουν για διαπιστώσεις, διερευνήσεις και λήψη αποφάσεων οι οποίες αφορούν την οικονομική και κοινωνική ζωή. (Κοντάκος 1997).

Τα αριθμητικά στοιχεία που συλλέγονται πρέπει να χαρακτηρίζονται από

Αξιοπιστία (reliability)

Αντικειμενικότητα (neutrality)

Κατανοητότητα (understandability)

Πλήρη (completeness)

Συγκρισιμότητα (comparability)

Και συναφή με τη λήψη αποφάσεων (relevance)

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Στην περίπτωση της λογιστικής απάτης καταγράφονται λογιστικά γεγονότα τα οποία:

- α) στην πραγματικότητα δεν έχουν λάβει χώρα ή
- β) έχουν μεν επέλθει αλλά παρουσιάζονται παραποιημένα , αλλοιωμένα ή
- γ) μπορεί να έχουν συμβεί ωστόσο αυτά αποκρύπτονται.

Όλα τα προαναφερθέντα αποτελούν μια συνειδητή πράξη από ένα ή περισσότερα πρόσωπα που σχετίζονται άμεσα με την οικονομική μονάδα και αποτελούν είτε μέλη της διοίκησής της, ή εργαζόμενους σ' αυτή ή κάποιο τρίτο μέρος που συνδέεται θεσμικά με αυτή (π.χ. εξωτερικός συνεργάτης λογιστής) ή και συνδυασμός όλων των προηγούμενων. Η πράξη αυτή ενέχει το στοιχείο της παραπλάνησης για την απόκτηση ενός μη δίκαιου και παράνομου πλεονεκτήματος.

Όσον αφορά τα χαρακτηριστικά των αριθμητικών στοιχείων που αναφέραμε παραπάνω, όταν αυτά αποτελούν προϊόν απάτης, μπορεί να διαθέτουν κάποια εκ των ανωτέρω χαρακτηριστικών που προαναφέραμε, όπως για παράδειγμα αυτό της κατανοητότητας, ποτέ όμως όλα τα χαρακτηριστικά μαζί .

Αυτό είναι και ένα κριτήριο 'ώστε να κινήσουν το ενδιαφέρον του ελεγκτή και να χαρακτηριστούν ως μη ρεαλιστικά.

Για παράδειγμα προκειμένου να δικαιολογηθεί ανάληψη χρημάτων από το ταμείο, χωρίς να υφίσταται πραγματική και λειτουργική αιτία ως αποτέλεσμα υπεξαίρεσης, λαμβάνεται εικονικό φορολογικό στοιχείο ή τίτλος ώστε να παρουσιασθεί η ανάληψη ως πληρωμή υποχρέωσης ενώ επί της ουσίας αυτή δεν υφίσταται. Στην περίπτωση αυτή του παραδείγματος το λογιστικό στοιχείο που λήφθηκε και καταχωρήθηκε μπορεί να παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά της κατανοητότητας (understandability), της πληρότητας (completeness) και συγκρισιμότητας (comparability) , εντούτοις δεν είναι αξιόπιστο (reliable) , αντικειμενικό (neutral) , και συναφές (relevance).

Με τέτοιες ενέργειες, δηλαδή τη συλλογή και καταγραφή δεδομένων και γεγονότων που δεν παρουσιάζουν τα χαρακτηριστικά του λογιστικού στοιχείου και συνδέοντας αυτές με τον ορισμό της απάτης η ξένη περιουσία που βλάπτεται, σύμφωνα με τον ορισμό της απάτης κατά τον ισχύοντα ποινικό κώδικα, είναι αυτή της οικονομικής οντότητας ως νομικού προσώπου.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Σύμφωνα με τη νομική επιστήμη το νομικό πρόσωπο είναι πρόσωπο «κατά πλάσμα δικαίου» αυτοτελές, υποκείμενο δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, συνεπώς με αυτοτελή ικανότητα Δικαίου, το οποίο διαθέτει δική του περιουσία διακριτέα από την περιουσία των προσώπων που συμμετέχουν σε αυτό.

Η περιγραφόμενη στην προηγούμενη παράγραφο βλάβη της περιουσίας του νομικού προσώπου γίνεται προς όφελος του ίδιου του εμπλεκόμενου είτε τρίτου όπως συμβαίνει στην περίπτωση που υπάλληλος της οντότητας έχοντας εξαρτημένη σχέση εργασίας και κάτω από τις εντολές του προϊσταμένου ή εργοδότη του προβαίνει σε τέτοιες επιβλαβείς ενέργειες για λογαριασμό του τελευταίου προκειμένου να διατηρήσει τη θέση του ως υπάλληλος.

Έτσι την τέλεση λογιστικής απάτης συνοδεύουν πλαστά δικαιολογητικά, αλλοιωμένα λογιστικά βιβλία, χρήση διαφορετικών μεθόδων απογραφής ή μεθόδων κοστολόγησης, δημιουργία εικονικών συναλλαγών ή παρουσίαση ξένων στοιχείων ως στοιχείων της επιχείρησης, η απόκρυψη λογιστικών γεγονότων.

3.2. Λογιστικά σφάλματα και Απάτη

Υπάρχει μια ειδοποιός διαφορά μεταξύ απάτης και λογιστικών σφαλμάτων η οποία είναι απαραίτητο όσο και κρίσιμο να διευκρινισθεί καθώς οδηγούν σε διαφορετικά συμπεράσματα και θέσεις.

Το λογιστικό πρότυπο ISA 240 ορίζει ένα λάθος ως «ακούσια λανθασμένη δήλωση στις οικονομικές καταστάσεις συμπεριλαμβανομένης της παράλειψης ενός ποσού ή δημοσιοποίησης»

Η διάκριση μεταξύ απάτης και λάθους είναι αν η υποκείμενη ενέργεια που οδηγεί σε ανακρίβεια των οικονομικών καταστάσεων είναι εκ προθέσεως ή ακούσια.

(UK and Ireland version of the ISA 240,)

Σύμφωνα με το πρότυπο 240 η απάτη μπορεί να συνεπάγεται:

Παραποίηση τηρούμενων στοιχείων ή εγγράφων, έκδοση ή λήψη εικονικών στοιχείων

Υπεξαίρεση περιουσιακών στοιχείων

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Παράλειψη ή απόκρυψη αποτελεσμάτων συναλλαγών στα τηρούμενα βιβλία
Καταγραφή συναλλαγών χωρίς ουσιώδες ενδιαφέρον
Καταχρηστική εφαρμογή λογιστικών αρχών και μεθόδων.

Ενώ οι παρατυπίες ή τα λάθη είναι ακούσια, οι απάτες είναι παρατυπίες που έχουν διαπραχθεί σκόπιμα. (AUDIT GUIDELINE ON FRAUD- EUROPEAN COURT OF AUDITORS-December 2014).

Ο βασικός παράγοντας λοιπόν της διάκρισης μεταξύ λογιστικής απάτης και σφάλματος είναι η ύπαρξη ή μη της πρόθεσης στη βούληση για παραποίηση των οικονομικών γεγονότων που λαμβάνουν χώρα κατά τη διάρκεια λειτουργίας της οικονομικής μονάδας. Το ίδιο πρότυπο κάνει αναφορά επίσης στην κατάχρηση περιουσιακών στοιχείων με πράξεις απάτης ή παραλείψεις που διαπράττονται εις βάρος της επιχείρησης.

3.3. Η χρήση της Λογιστικής ως μέσο συγκάλυψης

Η λογιστική χρησιμοποιείται καταχρηστικά από τους εμπλεκόμενους σε απάτες ως εργαλείο για τη συγκάλυψή τους.

Ακολουθώς παρατίθενται μερικά από τα «λογιστικά τεχνάσματα» που μετέρχονται προκειμένου να μη γίνονται αντιληπτοί που συνίστανται:

- στην αλλοίωση των λογιστικών στοιχείων,
- τη μη καταχώρηση λογιστικών γεγονότων και στοιχείων
- την καταχώρηση ψευδών λογιστικών γεγονότων που στην πραγματικότητα δεν υφίστανται
- την Πλημμελή τήρηση των βιβλίων
- την αλλοίωση και οικονομικών καταστάσεων

Εκμεταλλεζόμενοι τη γενικότητα, τα κενά και τις αδυναμίες των λογιστικών αρχών και προτύπων αλλά και του νομικού και θεσμικού πλαισίου που διέπει τη

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

λειτουργία των οικονομικών οντοτήτων προβαίνουν σε ενέργειες που προκαλούν βλάβη σε αυτές άμεσα ή έμμεσα.

Είναι απαραίτητο προς αποφυγή δημιουργίας δυσμενών εντυπώσεων πως όταν αναφερόμαστε σε γενικότητα δε σημαίνει πως κάτι τέτοιο αποτελεί αδυναμία των προτύπων ή των θεσμικών κανόνων του περιβάλλοντος λειτουργίας των οικονομικών μονάδων.

Η γενικότητα είναι απαραίτητη ώστε να περιλάβει μια αρχή, ένας κανόνας , όσο δυνατόν περισσότερες οντότητες με ποικιλία δραστηριοτήτων, περιβάλλοντος λειτουργίας, διοικητικών ιδιαιτεροτήτων κ.λ.π.

Η κακόβουλη χρήση αυτών με δόλο και σκοπό να βλάψει την ίδια την οντότητα και περαιτέρω όσους συνδέονται με αυτή είναι μια ενέργεια που πρέπει να αποτρέπεται προληπτικά και να πατάσσεται κατασταλτικά ωστόσο δεν δύναται να αποφευχθεί και να εξαλειφθεί

Από την άλλη η ειδίκευση κανόνων και αρχών και δημοκρατική δεν είναι, προκαλεί υποψίες και προκαλεί δυσλειτουργίες.

Όσο για τα κενά και τις αδυναμίες των προτύπων αλλά και του νομικού πλαισίου του περιβάλλοντος μέσα στο οποίο δραστηριοποιούνται οι οικονομικές οντότητες αυτά δεν δύναται εκ των πραγμάτων να εντοπισθούν προκαταβολικά αλλά μόνο εκ των υστέρων. Σε κάθε άλλη περίπτωση τέτοια κενά και αδυναμίες αρχών και νόμων που εντοπίζονται εξ αρχής εμπεριέχουν το στοιχείο της πρόθεσης.

Όταν λοιπόν αναφερόμαστε σε βλάβη που θα υποστεί μια οικονομική οντότητα από κακόβουλες ενέργειες παντός τρίτου εννοούμε εκείνες τις ενέργειες που θα επηρεάσουν το αποτέλεσμά της και θα θέσουν σε κίνδυνο την εύρυθμη λειτουργία της .

Με σκοπό τον προβληματισμό των ελεγκτών στον εντοπισμό τους αναφέρονται στη συνέχεια ενδεικτικά και όχι αποκλειστικά περιπτώσεις τέτοιων κακόβουλων ενεργειών (Νεγκάκης – Ταχυνάκης 2017) :

- Πληρωμές ασυνήθιστες όπως: προκαταβολές σε προμηθευτές, σε τρίτους ή σε μέλη της Διοίκησης, ασυνήθιστα μεγάλες ή τακτικές και παρατεταμένες χρονικά, χωρίς να συνάδει κάτι τέτοιο από τη συνήθη πρακτική της οντότητας ή να προβλέπεται από κάποιο συμφωνητικό, σύμβαση ή έγγραφη οδηγία – εντολή .

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ

ΑΠΑΤΕΣ

- Πληρωμές ανύπαρκτων υπαλλήλων ή στελεχών, ή και τρίτων που δεν έχουν σχέση με τη οντότητα.
- Ακίνητα χρεωστικά υπόλοιπα μεγαλύτερα του έτους από πελάτες, πιστωτές, μελών της Διοίκησης, στελεχών υπαλλήλων. Ανείσπρακτες απαιτήσεις γενικότερα για τις οποίες μάλιστα δεν έχει προβεί ο εντεταλμένος υπάλληλος ή στέλεχος σε καμιά απολύτων ενέργεια. Ακόμη όμως και στην τελευταία περίπτωση, της άσκησης δηλαδή ενδίκου μέσου ή ενέργειας πρέπει να προκαλεί τον προβληματισμό για ύπαρξη δόλιας αρχικής συμπεριφοράς.
- Χορηγήσεις δανείων γενικώς ιδιαιτέρως όμως μεγάλης χρονικής διάρκειας αποπληρωμής, ασυνήθιστα μεγάλων ποσών, με μεγάλη καθυστέρηση στην είσπραξη, χωρίς έγκριση από τη διοίκηση, εκτός των πρακτικών της οντότητας και πέραν των εσωτερικών κανόνων χορήγησης, χωρίς σύμβαση.
- Διαγραφές απαιτήσεων γενικώς και ιδιαίτερα χωρίς έγκριση εντεταλμένου οργάνου και χωρίς άσκηση κανενός ενδίκου.
- Ακίνητα υπόλοιπα χρεωστικά και πιστωτικά προμηθευτών πέραν της χρήσης
- Ύπαρξη ανεκμετάλλευτων στοιχείων ενεργητικού. Για παράδειγμα μηχάνημα το οποίο παρότι ανήκει στον πάγιο εξοπλισμό δεν γίνεται χρήση του. Πρέπει λοιπόν να διερευνάται ο λόγος και κατά πόσο αυτό είναι πραγματικό ήτοι δε το εκμεταλλεύεται προς όφελός του κάποιος τρίτος.
- Πληρωμές σε πρόστιμα ασυνήθιστα μεγάλων ποσών συνολικά. Διερεύνηση κατά πόσο υφίστανται και οι λόγοι επιβολής τους.
- Μη διενέργεια πλήρους απογραφής σε τακτά χρονικά διαστήματα όταν κάτι τέτοιο επιβάλλεται
- Αλλαγή της μεθόδου απογραφής όταν δεν συνοδεύεται από τις αναγκαίες εγκρίσεις και επαρκή τεκμηρίωση ως προς την ανάγκη αλλαγής της.
- Ύπαρξη μεγάλων υπολοίπων αποθεμάτων σε δυσαναλογία με τον κύκλο εργασιών.
- η κλοπή περιουσιακών στοιχείων ή διαθεσίμων

Χωρίς πάντως να αποτελούν ελεγκτικά τεκμήρια ή στοιχεία πρέπει όμως να προβληματίζει τους ελεγκτές (Αληφαντής 2018):

- η απροθυμία συνεργασίας κατά τη διάρκεια του ελέγχου ,

- η απουσία των εμπλεκόμενων στους υπό εξέταση τομείς καθ' όλη τη διάρκειά του,
- η κωλυσιεργία της διενέργειας του ελέγχου από μέρους των ελεγχόμενων ,
- οι συχνές παρεμβάσεις τρίτων.

Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις στις οποίες φαινομενικά επωφελείται η οικονομική οντότητα από σκόπιμες ενέργειες ή παραλείψεις προσώπων που συνδέονται με αυτές, στην ουσία όμως κι άμεσα ή έμμεσα επωφελούνται οι τρίτοι που έχουν συμφέρον από τη λειτουργία της οντότητας.

Στην περίπτωση αυτή μέσα από μια σειρά εκ προθέσεως πράξεων οι διοικούντες παρουσιάζουν την οικονομική θέση της οικονομικής οντότητας υπερεκτιμημένη, τα αποτελέσματα αλλοιωμένα, υπερεκτιμούν τα αποθέματα και το ενεργητικό της, εμφανίζουν δαπάνες και ζημίες υποτιμημένες ή τις αποκρύπτουν όπως μπορεί να αποκρύπτουν και κάθε γεγονός που απομιώνει την αξία της με απώτερο στόχο να παρουσιάσει μια ωραιοποιημένη εικόνα ως προς την αποτελεσματικότητά της.

Με αυτόν τον τρόπο όμως της ενίσχυσης των αποτελεσμάτων, δημιουργούνται οικονομικές υποχρεώσεις που δεν υφίστανται που πρέπει να καταβληθούν άμεσα ή στο μέλλον όπως είναι η καταβολή του φόρου και μερισμάτων. Μεσοπρόθεσμα αυτό θα οδηγήσει σε οικονομική ασφυξία την οντότητα. Ότι καταβληθεί χωρίς να οφείλεται δεν θα επιστρέψει ποτέ στο μέλλον.

Τέτοια φαινόμενα παρουσιάστηκαν αρκετά στο παρελθόν όπου μεγάλες οικονομικές οντότητες παρουσίαζαν ωραιοποιημένες οικονομικές καταστάσεις προκειμένου μέτοχοι, διοικούντες να απολαμβάνουν οφέλη και με τον πάροδο του χρόνου όταν αποκαλύφθηκαν υποτιθέμενοι «οικονομικοί κολοσσοί» κατέρρευσαν.

Το αντίθετο συμβαίνει όταν με το πρόσχημα της προστασίας της οικονομικής μονάδας παρουσιάζονται μειωμένα αποτελέσματα ώστε να μην προκύψουν εκροές χρημάτων σε φόρους και μερίσματα. Στο μέλλον όμως τέτοιες ενέργειες οδηγούν σε μεγαλύτερες εκροές κατά την αποκάλυψή τους καθώς αυτές θα εμπεριέχουν ως υποχρέωση τη επίδραση του χρόνου (προσαυξήσεις).

3.4. Ευθύνες τις Διοίκησης και των ελεγκτών

Μια σειρά από παραλήψεις αστοχίες και αβλεψίες της Διοίκησης μπορεί να επιτρέψουν την εμφάνιση φαινομένων απάτης στην οικονομική οντότητα

Σε τέτοιους είδους άστοχες πράξεις αναφερόμαστε στη συνέχεια:

Η αδυναμία του εσωτερικού ελέγχου. Η ύπαρξη ενός ανεπαρκούς συστήματος εσωτερικού ελέγχου και η εκτέλεση των καθηκόντων των εσωτερικών ελεγκτών πλημμελώς

Ο Πλημμελής έλεγχος Ορκωτών Λογιστών λόγω μη σωστής κοστολόγησης των ελεγκτικών ωρών.

Αναποτελεσματική Διοίκηση. Όταν το διοικητικό συμβούλιο είναι ανεπαρκές και αδύναμο ή στερείται ανεξαρτησίας, τότε τα ανώτερα διοικητικά στελέχη αισθάνονται ότι υπάρχει ευκαιρία να διαπράξουν ενέργειες απάτης καθώς θεωρούν ότι δεν υπάρχει ισχυρός ελεγκτικός μηχανισμός που να παρακολουθεί τη συμπεριφορά και τις πρακτικές της.

Ατιμωρησία. Όταν στην επιχείρηση δεν υπάρχουν ποινές για τους παραβάτες, ενθαρρύνονται οι εργαζόμενοι να διαπράξουν απάτη καθώς θεωρούν ότι η αποκάλυψή της δεν θα επιφέρει την απόλυση ή οποιαδήποτε αυστηρή επίπληξη.

Έλλειψη ηθικής καθοδήγησης και ηγεσίας. Είναι ανάγκη τα αρμόδια άτομα, που είναι συνήθως η διοίκηση και τα ανώτερα στελέχη των τμημάτων μιας επιχείρησης, να αναλαμβάνουν την ευθύνη να ενημερώνουν σωστά και να καθοδηγούν όσους εμπλέκονται στο λογιστικό κύκλωμα. Πέρα από την παροχή ηθικής καθοδήγησης, η διοίκηση πρέπει να ενεργεί και ως πρότυπο ηθικής συμπεριφοράς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Στη κεφάλαιο αυτό γίνεται αναφορά στον έλεγχο του πολύ ευαίσθητου τομέα των ταμειακών διαθεσίμων διευκρινίζοντας τον όρο και την έννοιά τους αρχικά, περιλαμβάνοντας οδηγίες και προτάσεις για τον έλεγχό τους, καθώς και το σύστημα οργάνωσης του εσωτερικού ελέγχου.

Στη συνέχεια γίνεται αναφορά και σχόλια επί των αποτελεσμάτων του ελέγχου ιδιαίτερα όταν παρατηρούνται αποκλίσεις και ιδιαίτερος σ' αυτές που εμπεριέχουν δόλο (απάτες), παρέχοντας τρόπους διευθέτησης και ερμηνείας τέτοιων φαινομένων.

4.1. Ταμειακά διαθέσιμα εννοιολογική προσέγγιση

Με τον όρο ταμειακά διαθέσιμα νοούνται τα πάσης φύσεως μετρητά κι επιταγές ή οτιδήποτε μπορεί να εξομοιωθεί με μετρητά και είναι άμεσα ρευστοποιήσιμα. (Αληφαντής, 2018)

Ενδεικτικά αναφέρονται τα νομίσματα, κέρματα, χαρτονομίσματα, ξένα τραπεζογραμμάτια, επιταγές, και γενικά κάθε τίτλος άμεσα ρευστοποιήσιμος.

Όλα τα προηγούμενα αναφερόμενα στοιχεία εμφανίζονται στο λογαριασμό «ΤΑΜΕΙΟ».

Συνεπώς ο λογαριασμός ταμείο περιλαμβάνει όλα εκείνα τα στοιχεία ενεργητικού που είναι άμεσα διαθέσιμα και χωρίς κόστος ρευστοποιήσιμα.

Προς αποφυγή παρερμηνειών και παρεξηγήσεων στοιχεία που ενδεχομένως να μπορούν να ρευστοποιηθούν σχετικά άμεσα με ασήμαντο κίνδυνο μεταβολής της αξίας τους αλλά απαιτείται κάποιο κόστος για να γίνει αυτό σύμφωνα με τις

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

σύγχρονες αντιλήψεις των ΔΛΠ και ΕΛΠ χαρακτηρίζονται ως μια ιδιαίτερη κατηγορία με τίτλο «Ταμειακά Ισοδύναμα»⁹.

Παράδειγμα αποτελούν οι προθεσμιακές τραπεζικές καταθέσεις, οι τίτλοι του Δημοσίου, πάσης φύσης ομολογίες και άλλα παρόμοια στοιχεία ενεργητικού ενώ.

Οι μεταχρονολογημένες επιταγές δεν μπορούν να θεωρηθούν στοιχεία του ταμείου σε αντίθεση με αυτές που χαρακτηρίζονται ως ημέρας ή όψεως.

Σχετική είναι και η γνωμάτευση 11/1986 του Ε.ΣΥ.Λ. (Γνωμ. 11/ΕΛ/ΛΣ 785/1986) για την έννοια του λογαριασμού ταμείο η οποία και λήφθηκε υπόψη στην παρούσα εργασία¹⁰.

4.2. Σύστημα εσωτερικού ελέγχου ταμείου

Πρωταρχικό ρόλο στην εύρυθμη λειτουργία του ταμείου διαδραματίζει το εφαρμοζόμενο σύστημα εσωτερικού ελέγχου του ταμείου. Ο τρόπος οργάνωσής του και λειτουργίας του είναι καθοριστικά όσον αφορά τον περιορισμό εμφάνισης ανωμαλιών κατά την εκτέλεση ταμειακών πράξεων.

Χαρακτηριστικά στοιχεία ενός αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου των ταμειακών διαθεσίμων είναι ο κατάλληλος διαχωρισμός καθηκόντων ώστε να υπάρχει διαδοχικός και συνεχής έλεγχος κατά τη διενέργεια σχετικών πράξεων και η παράλληλη διενέργεια προγραμματισμένων αλλά και αιφνιδιαστικών ελέγχων των υπαλλήλων που συμμετέχουν άμεσα ή έμμεσα σε αυτές.

Ενδεικτικά ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου διενέργειας ταμειακών πράξεων πρέπει να περιλαμβάνει :

- Διαχωρισμό των δραστηριοτήτων εκτέλεσης ταμειακών πράξεων ανά μονάδα – τομέα. Αυτό σημαίνει διαχωρισμό μεταξύ των πράξεων, της έγκρισης πληρωμών/εισπράξεων, της έκδοσης ενταλμάτων πληρωμών/αποδείξεων

⁹ Βλέπε για ορισμό ΔΛΠ 7 και παράρτημα ΕΛΠ Ν. 4308/14 ταμιακά ισοδύναμα (cash equivalents): Βραχυπρόθεσμες επενδύσεις υψηλής ρευστότητας που είναι άμεσα μετατρέψιμες σε γνωστά ποσά μετρητών και υπόκεινται σε ασήμαντο κίνδυνο μεταβολής της αξίας τους.

¹⁰ Το πλήρες κείμενο παρατίθεται στο παράστημα της παρούσης

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

είσπραξης , της φυσικής εκτέλεσης των ταμειακών πράξεων , των καταχωρήσεων αυτών , και της εκτελέσεως συμφωνίας κι ελέγχου.

- Τήρηση της γενικής αρχής πως όσοι διαχειρίζονται τα χρήματα του ταμείου δεν πρέπει σχετίζονται με λογιστικές εγγραφές και το λογιστήριο γενικότερα αλλά και το αντίστροφο, δηλαδή το προσωπικό του λογιστηρίου δε πρέπει να έχει σχέση με το ταμείο ούτε και με την ευθύνη φύλαξης των χρημάτων του.
- Οι συμμετέχοντες στις ταμειακές πράξεις πρέπει να απολαμβάνουν σχετικής ανεξαρτησίας επί των καθηκόντων τους και κατά το δυνατό να μην έρχονται σε άμεση επαφή μεταξύ τους . Σε κάθε περίπτωση πάντως αποτελεί διοικητικό και οργανωτικό ατόπημα σε μια οντότητα, ένα άτομο να εκτελεί διαδοχικές ενέργειες ταμειακών πράξεων πόσο μάλλον να τις διεκπεραιώνει στο σύνολο τους.
- Αποφυγή εκτέλεσης ταμειακών πράξεων από τρίτα πρόσωπα άλλων τμημάτων όπως πωλητές, αποθηκάρχους, κ.λ.π.
- Η ύπαρξη κατόπιν εντολής της Διοίκησης που περιλαμβάνεται στον κανονισμό λειτουργίας, ανώτατου ορίου μετρητών που μπορεί να ευρίσκονται ως ρευστά στο ταμείο και ανάληψη των διαθεσίμων του ταμείου ανά τακτά χρονικά διαστήματα ακόμη και μέσα στην ημέρα , όταν οι συνθήκες το επιτρέπουν κι ευνοούν , προκειμένου να γίνει κατάθεσή τους στην τράπεζα.
- Η κατάθεση στην Τράπεζα των αναλήψεων από το ταμείο, κατά κύριο λόγο και εφόσον είναι εφικτό να εκτελείται από εξειδικευμένα άτομα, που δε συμμετέχουν στις ταμειακές πράξεις π.χ. εταιρείες φύλαξης. Τούτο είναι απαραίτητο ως προληπτικό μέτρο για την προστασία και μετριασμό πιθανής βλάβης από κακόβουλη ενέργεια πέραν των άλλων προφανών πλεονεκτημάτων που διαθέτει λόγω εξειδίκευσης επί του αντικειμένου της φύλαξης και διεκδίκησης αποζημιώσεων σε περίπτωση που «κάτι δεν πάει καλά» .
- Διενέργεια πληρωμών και εισπράξεων με την όσο το δυνατόν ευρεία χρήση ηλεκτρονικών μέσων , τραπεζικών λογαριασμών ή επιταγών. Στην τελευταία περίπτωση επί των πληρωμών δέον να αποφεύγεται η έκδοση επιταγών σε διαταγή «εμού του ιδίου» αλλά μόνο στο όνομα του δικαιούχου (αυτού του οποίου η οφειλή τακτοποιείται).

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

- Εκτέλεση αιφνιδιαστικών καταμετρήσεων πέραν των προγραμματισμένων σε τακτά χρονικά διαστήματα από αρμόδιους υπαλλήλους.
- Ασφαλιστική κάλυψη των χρηματικών διαθεσίμων λαμβανομένης υπόψη της σχέσης κόστους – ωφέλειας.

4.3. Έλεγχος ταμειακών διαθεσίμων γενικά

Ο έλεγχος του ταμείου αποτελεί μια θεμελιώδη ελεγκτική διαδικασία λόγω του κρίσιμου χαρακτήρα της καθώς τα χρηματικά διαθέσιμα αποτελούν κεντρικό άξονα της δράσης και λειτουργίας της οικονομικής οντότητας.

Τα ρευστά διαθέσιμα, λόγω της φύσης τους, φέρουν μεγαλύτερο κίνδυνο, σε σχέση με άλλα στοιχεία, για λάθη, αβλεψίες, κατάχρηση ή εξαπάτηση. Συνεπώς η φύλαξή τους με τον πιο κατάλληλο και ασφαλή τρόπο μπορεί να εξυπηρετήσει στην αποφυγή τέτοιων ενδεχομένων . (Χ.Νεγκάκης – Π.Ταχυνάκης 2013).

Αυτός είναι και ένας από τους λόγους για τον οποίο απαιτείται η επιβεβαίωση και επαλήθευση του λογιστικού υπολοίπου του ταμείου, μέσω τακτικών ελέγχων.

Επειδή όμως η τακτική φύση του ελέγχου πολλές φορές μειώνει την αποτελεσματικότητά του, επιβάλλεται στον έλεγχο, το στοιχείο του αιφνιδιασμού. Καθώς τα ρευστά διαθέσιμα είναι ευκόλως μεταφερόμενα και αμέσως χρησιμοποιούμενα, σε αντίθεση με λοιπά στοιχεία ενεργητικού της επιχείρησης, γίνεται αμέσως αντιληπτό πως και μόνο εξ αυτής της αιτίας ο ενεχόμενος κίνδυνος είναι πολύ μεγάλος.

Σε καθημερινή βάση πρέπει να γίνεται συμφωνία του λογιστικού υπολοίπου του αναλυτικού καθολικού με τα πραγματικά ρευστά διαθέσιμα λαμβανομένου υπόψη πως το αναλυτικό καθολικό του λογαριασμού “Ταμείο” δεν επιδέχεται, καταχωρήσεις, διορθώσεις ή διαγραφές λογιστικών καταχωρήσεων, χωρίς να υπάρχουν τα νόμιμα και προβλεπόμενα δικαιολογητικά στοιχεία, όπως επίσης δεν προβλέπονται χρονικές καθυστερήσεις ενημέρωσης. (Λουμιώτης 2002)

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Ο έλεγχος του ταμείου δεν τελεί μόνο υπό του ενδιαφέροντος του εσωτερικού ελέγχου αλλά και του εξωτερικού ελέγχου τόσο των Ορκωτών Λογιστών όσο και των φορολογικών ελεγκτών.

Αυτό συμβαίνει διότι για την ασφάλεια και την επαλήθευση των ρευστών διαθεσίμων λόγω της ιδιαίτερης σημασίας τους όπως αναφέραμε κατά την εισαγωγή μας, ενδιαφέρονται τόσο οι εντός της οντότητας ευρισκόμενοι , διοίκηση , εργαζόμενοι αλλά και οι εκτός αυτής όπως επενδυτές, πιστωτές, προμηθευτές , Δημόσιο.

Κάθε μορφής έλεγχος, άλλωστε, από τους προαναφερθέντες εξυπηρετεί μια ή και περισσότερες εκ των ανωτέρω ομάδων ενδιαφέροντος για τα πεπραγμένα της οντότητας.

Στη συνέχεια θα αναφερθούμε στους στόχους του κάθε ελέγχου αναλυτικά.

4.4. Στόχοι του ελέγχου των ταμειακών στοιχείων από τον εσωτερικό ελεγκτή

Οι εσωτερικοί ελεγκτές ενδιαφέρονται πρωτίστως για τους κινδύνους που ελλοχεύουν γενικά στο κύκλωμα των ρευστών χρηματικών διαθεσίμων, καθώς και για τη μελέτη όσο και την αξιολόγηση του «συστήματος εσωτερικού ελέγχου» των ταμειακών πράξεων με σκοπό την συνδρομή τους προς τη διοίκηση στην εκτέλεση των καθηκόντων της .

Αυτό επιτυγχάνεται με :

- την καταγραφή κι επισκόπηση των διαδικασιών πληρωμών και εισπράξεων ,
- τη διαπίστωση εφαρμογής των διαδικασιών που περιγράφονται στον κανονισμό λειτουργίας της οικονομικής μονάδας από τους εμπλεκόμενους στο ταμειακό κύκλωμα,
- την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και αξιοπιστίας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου,
- τη σύνταξη αναφορών με τις παρατηρήσεις και τα συμπεράσματά τους,

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Καθήκον των εσωτερικών ελεγκτών είναι η σε τακτά χρονικά διαστήματα αν όχι διαρκής, αξιολόγηση της τήρησης των διαδικασιών εκτέλεσης ταμειακών πράξεων σύμφωνα με τον κανονισμό λειτουργίας και τις πρακτικές της οντότητας, των εγκυκλίων της διοίκησης αλλά και του θεσμικού και νομικού πλαισίου του γενικότερου περιβάλλοντος λειτουργίας της οντότητας.

Η διαδικασία περιλαμβάνει ερωτηματολόγια με μια σειρά ερωτημάτων των οποίων οι απαντήσεις πρέπει να σημειώνονται, ερευνώνται και αξιολογούνται από τη διοίκηση συνολικά, μέρος της οποίας αποτελεί και το τμήμα εσωτερικού ελέγχου το οποίο συντάσσοντας τακτικές αναφορές επί των αποτελεσμάτων προτείνει και εισηγείται πιθανές βελτιώσεις ή και αλλαγές όπου αυτό θεωρείται πως επιβάλλεται από τις συγκυρίες και γεγονότα.

Ο εσωτερικός έλεγχος των χρηματικών διαθέσιμων διενεργείται μέσω νόμιμων παραστατικών, των προβλεπόμενων από την ισχύουσα νομοθεσία πρωτίστως αλλά και των εντός της μονάδας προβλεπόμενων (αποδείξεις είσπραξης – πληρωμής) με τελικό σκοπό την επιβεβαίωση της ύπαρξής τους έτσι όπως αυτά εμφανίζονται στο λογαριασμό ταμείου της οντότητας.

Μέσα από μια σειρά ενεργειών καθορισμένες από ένα ελεγκτικό πρόγραμμα το οποίο και παρατίθεται στη συνέχεια ο έλεγχος έχει ως στόχο την αποτροπή, πρόληψη αλλά και την αποκάλυψη φαινομένων που θα βλάψουν την απρόσκοπτη λειτουργία της μονάδας όπως καταχρήσεις, απάτες, σφάλματα κ.λ.π.

Σύμφωνα με τους Χ.Νεγκάκη και Π.Ταχυνάκη ο εσωτερικός έλεγχος των διαθεσίμων πρέπει να περιλαμβάνει τις ακόλουθες ενέργειες :

- Περιγραφή του συστήματος εσωτερικού ελέγχου για το λογαριασμό “χρηματικά διαθέσιμα”.
- Παρακολούθηση ενός δείγματος ταμειακών συναλλαγών μέσα στο λογιστικό σύστημα της επιχείρησης.
- Επαλήθευση των αθροισμάτων του αναλυτικού καθολικού ταμείου με το γενικό καθολικό και ταυτόχρονη παρακολούθηση των εγγράφων στους λογαριασμούς του καθολικού.
- Αντιπαραβολή των καταστάσεων ταμειακών εισπράξεων, ε το αντίστοιχο ημερολόγιο, τις εγγραφές στους εισπρακτέους λογαριασμούς και τα δελτία καταθέσεων.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ

ΑΠΑΤΕΣ

- Επαλήθευση ότι τα μετρητά της επιχείρησης και οι τραπεζικοί λογαριασμοί απεικονίζονται ορθά στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.
- Επιβεβαίωση ότι δεν υπάρχουν υπερβολικά υπόλοιπα χρηματικών διαθεσίμων, αλλά τόσα, όσα είναι απαραίτητα για την εξυπηρέτηση των καθημερινών αναγκών, σύμφωνα με τον ταμειακό προϋπολογισμό της επιχείρησης.
- Εξέταση ότι καμία συναλλαγή δεν διεκπεραιώνεται από την αρχή έως το τέλος από τον ίδιο υπάλληλο.
- Επαλήθευση ότι οι ταμειακές εισπράξεις κατατίθενται άμεσα στην τράπεζα, σε λογαριασμό της επιχείρησης και επίσης καταχωρούνται στα αντίστοιχα λογιστικά βιβλία. Παράλληλα, τα αντίγραφα κίνησης των τραπεζικών λογαριασμών συμφωνούνται από διαφορετικά άτομα από αυτά που ασχολούνται με την έκδοση των επιταγών και την κατάθεση των ποσών.
- Έλεγχος ταμειακών διαθεσίμων σε τακτά χρονικά διαστήματα, με παράλληλη συμφωνία των υπολοίπων των πελατών και των προμηθευτών, από άτομα διαφορετικά από εκείνα που διενεργούν εισπράξεις από πελάτες και πληρωμές σε προμηθευτές.
- Συμφωνία των τραπεζικών κινήσεων (πληρωμών-εισπράξεων) για ένα χρονικό διάστημα σε σχέση με τις αντίστοιχες λογιστικές καταχωρήσεις που προκύπτουν από τα λογιστικά βιβλία της επιχείρησης.
- Επαλήθευση των ταμειακών συναλλαγών που αφορούν ορισμένους λογαριασμούς δαπανών.
- Έρευνα για τις πληρωτέες επιταγές καθώς και για επιταγές με ασυνήθιστα υψηλά χρηματικά ποσά, ειδικά σε συγγενής επιχειρήσεις
- Αποστολή απευθείας επιστολών σε τράπεζες για την επιβεβαίωση του ύψους και του είδους των τραπεζικών καταθέσεων της επιχείρησης
- Μέτρηση και καταγραφή των τραπεζικών διαθεσίμων πάντα ταυτόχρονα με τους άλλους λογαριασμούς απαιτήσεων, οι οποίοι μπορούν εύκολα να μετατραπούν σε χρήματα. (φαινόμενο συγκοινωνούντων δοχείων).
- Ταμειακή συμφωνία διαθεσίμων στο τέλος της διαχειριστικής περιόδου καθώς και επαλήθευση των πληρωμών και των εισπράξεων με ημερομηνία τέλους χρήσης.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ

ΑΠΑΤΕΣ

- Παρακολούθηση των τραπεζικών κινήσεων στο τέλος της διαχειριστικής περιόδου.
- Προσδιορισμός του ύψους των διαθέσιμων στον ισολογισμό, καθώς και σωστή εμφάνιση τους υπολογισμούς.

Οι τεκμηριωμένες απαντήσεις επί των ανωτέρω ελεγκτικών ενεργειών πρέπει να συνοδεύονται από τα κατάλληλα , πλήρη και αντικειμενικά ελεγκτικά τεκμήρια.

Πέραν του ταμειακού ελέγχου και η αξιολόγηση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου που αφορά τη λειτουργία του (πληρωμές και εισπράξεις) αποτελεί επίσης όπως προαναφέραμε θεμελιώδη διαδικασία του εσωτερικού ελέγχου αυτού του τομέα δραστηριότητας. Η διαδικασία αυτή δέον να περιλαμβάνει τις ενέργειες που παρατίθεται στη συνέχεια (Πρωτοψάλτης 2001)

- Μελέτη πρωτίστως και κατανόηση του εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας με το συνημμένο οργανόγραμμα της οντότητας δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην οικονομική διεύθυνση , στο λογιστήριο και στην εν γένει λειτουργία του ταμείου.
- Διαπίστωση εάν υπάρχει διάκριση ρόλων στην εκτέλεση ταμειακών πράξεων και ποια είναι τα πρόσωπα που συμμετέχουν σε αυτές.
- Καταγραφή αναλυτικά των ατόμων που : α) εγκρίνουν και υπογράφουν πληρωμές , εισπράξεις (στελέχη οικονομικής διεύθυνσης λογιστηρίου) , β) εκδίδουν εντάλματα πληρωμής, αποδείξεις εισπραξης (υπάλληλοι τμημάτων προμηθειών πωλήσεων) , γ) εκτελούν τις πληρωμές ή εισπράξεις (ταμίας), δ) διενεργούν τις καταχωρήσεις (λογιστήριο), ε) κάνουν τις συμφωνίες (υπάλληλοι τμημάτων προμηθειών πωλήσεων), στ) διενεργούν έλεγχο αιφνιδιαστικό ή τακτικό (εσωτερικοί ελεγκτές, στελέχη οικονομικής διεύθυνσης – λογιστηρίου) .
- Διερεύνηση εάν οι διαδικασίες για την εκτέλεση πληρωμών απαιτούν την ύπαρξη όλων των ενδεδειγμένων παραστατικών στοιχείων φορολογικών ή μη, εάν είναι σύμφωνες με την κείμενη νομοθεσία και εν τέλει αν εφαρμόζονται από τους εμπλεκόμενους ώστε να διασφαλίζονται οι συναλλαγές.
- Διαπίστωση πως γίνονται τακτικές αιφνιδιαστικές αναλήψεις των μετρητών από το ταμείο από εξουσιοδοτημένα άτομα και στη συνέχεια γίνεται

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

κατάθεσή τους σε εγκεκριμένους από τη διοίκηση της οντότητας τραπεζικούς λογαριασμούς από εντεταλμένα πρόσωπα.

- Διερεύνηση και διαπίστωση ότι υπάρχει άμεσος έλεγχος της διοίκησης της μονάδας επί της διαχείρισης των ρευστών διαθεσίμων ώστε να αποφεύγονται αποκλίσεις από τους στόχους της.
- Επιβεβαίωση ότι το σύνολο των μετρητών που φυλάσσονται στο ταμείο είναι ασφαλισμένο και στο επίπεδο που έχει θέσει η διοίκηση.
- Διαπίστωση πως οι διαδικασίες που αφορούν τη μεταφορά των χρηματικών ποσών στην τράπεζα είναι ασφαλείς κι εφαρμόζονται κατά γράμμα χωρίς παρεκκλίσεις .
- Εάν εντοπίζονται κενά στην διενέργεια όλων των ανωτέρω διαδικασιών αυτά είναι απαραίτητο να καταγραφούν.

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν πρέπει να διατυπώνονται με σαφήνεια και λεπτομερώς στις τακτικές αναφορές που υποβάλλονται πάντοτε προς τη Διοίκηση η οποία φέρει και το βάρος της αξιοποίησής τους.

4.5. Στόχοι του ελέγχου των ταμειακών στοιχείων από τον εξωτερικό ελεγκτή

Γενικά ο εξωτερικός έλεγχος, καλύπτει τις διαδικασίες που απαιτούνται να εκτελεστούν από τον ελεγκτή, ώστε να περιοριστεί ο ελεγκτικός κίνδυνος που αφορά την περίπτωση οι οικονομικές καταστάσεις να περιέχουν ουσιώδες λάθος.

Στο πλαίσιο αυτής της απαίτησης εντάσσεται και ο έλεγχος των ταμειακών διαθεσίμων από τους Ορκωτούς Ελεγκτές.

Κατά τον έλεγχο των ταμειακών διαθεσίμων ειδικότερα, ο εξωτερικός ελεγκτής πρωτίστως ενδιαφέρεται για την ακρίβεια του κονδυλίου του ισολογισμού των «χρηματικών διαθεσίμων και ισοδυνάμων» που εμφανίζονται στον ισολογισμό κατά την λήξη της διαχειριστικής χρήσης.

Το κονδύλι αυτό περιλαμβάνει λογαριασμούς ένας εκ των οποίων είναι αυτός του ταμείου που όπως προαναφέραμε κατά την εννοιολογική προσέγγιση του όρου

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

εμπεριέχει όχι μόνο τα χρηματικά διαθέσιμα αλλά και άλλους λογαριασμούς όπως τραπεζικές καταθέσεις, χρηματοοικονομικά προϊόντα, ομόλογα, τίτλους κ.λ.π..

Συνεπώς ο λογαριασμός ταμείο αποτελεί ένα εκ των συστατικών των «χρηματικών διαθεσίμων και ισοδυνάμων», επηρεάζει όμως την ακρίβεια του κονδυλίου. Το πόσο ουσιώδης είναι αυτή η επίδραση κρίνεται από τον ελεγκτή αντικειμενικά σύμφωνα με το ΔΕΠ 320.

Οι ενέργειες του εξωτερικού ελεγκτή όσον αφορά τον έλεγχο των ρευστών διαθεσίμων περιλαμβάνουν τα όσα παρατίθενται στη συνέχεια.

Σε αρχικό στάδιο πριν την έναρξη διενέργειας των δικών του ελεγκτικών επαληθεύσεων και την εξαγωγή συμπερασμάτων πρέπει να λαμβάνει υπόψη του τις αναφορές του εσωτερικού ελέγχου τις οποίες οφείλει η Διοίκηση να του παράσχει.

Σημαντικό ρόλο στην εργασία του εξωτερικού ελεγκτή διαδραματίζει η αξιολόγηση σχετικά με την επάρκεια του συστήματος εσωτερικού ελέγχου το οποίο και πρέπει ενδελεχώς να εξετάζεται.

Εξαιτίας της φύσης των χρηματικών διαθεσίμων (μεγαλύτερη πιθανότητα απάτης σε σχέση με άλλα περιουσιακά στοιχεία) ο εξωτερικός ελεγκτής θα πρέπει να δώσει μεγάλη σημασία στις διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου της επιχείρησης που σχετίζονται με τα χρηματικά διαθέσιμα, να τις μελετήσει ο ίδιος αφενός και να τις διευκρινίσει όπου χρειάζεται με του ιθύνοντες αφετέρου.

Η γνώση κι ενημέρωση επί του κανονισμού λειτουργίας του κυκλώματος πληρωμών εισπράξεων από τον ίδιο τον εξωτερικό ελεγκτή βοηθά στον εντοπισμό από τον ίδιο κενών και αδυναμιών στη διαδικασία, στην επικέντρωση σε συγκεκριμένους τομείς ελέγχου και στον εντοπισμό των εντεταλμένων κάθε φορά στελεχών και φορέων της οντότητας που θα συνδράμουν στην εκτέλεση του έργου του.

Αναφορές σχετικές με ανεπάρκειες του συστήματος αποτελούν σημαντικό εργαλείο το οποίο δεν πρέπει να παραλείπεται.

Περαιτέρω, εργασίες άλλων ελεγκτών με επισημάνσεις σχετικές με ανεπάρκεια και κενά των διαδικασιών του κανονισμού λειτουργίας είναι επίσης απαραίτητο να λαμβάνονται υπόψη.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Η επαλήθευση των ταμειακών διαθεσίμων μιας μονάδας είναι μια δεσπόζουσα σημασίας ελεγκτική διαδικασία καθώς εκεί κατά προτεραιότητα εμφανίζονται οι όποιες ατασθαλίες και κακοδιαχειρίσεις της επιχείρησης.

Συνοπτικά ο εξωτερικός έλεγχος των διαθεσίμων περιλαμβάνει τα ακόλουθα (Πρωτοψάλτης 2001)¹¹

- Συμφωνία του υπολοίπου του αναλυτικού καθολικού του λογαριασμού «ταμείο» με το γενικό καθολικό.
- Φυσική καταμέτρηση. Έλεγχος και καταμέτρηση των διαθεσίμων από πρόσωπο εντεταλμένο από την διοίκηση (οικονομικό διευθυντή, προϊστάμενο λογιστηρίου), παρουσία του ταμιά της ελεγχόμενης οντότητας. Ο εντεταλμένος και οι ελεγκτές, πριν την καταμέτρηση, πρέπει να θεωρήσουν (μονογραφή) τα τελευταία γραμμάτια εισπράξεως και εντάλματα πληρωμών, καθώς και τα τελευταία στελέχη των επιταγών. Προσωρινές αποδείξεις δεν πρέπει να υπάρχουν στα χέρια του ταμιά αντί μετρητών και στην περίπτωση που υπάρχουν, πρέπει να λογιστικοποιηθούν άμεσα με χρέωση λογαριασμού προκαταβολών.
- Κατάρτιση “πρωτοκόλλου καταμέτρησης ταμείου”, το οποίο θα πρέπει να υπογραφεί από τους διενεργήσαντες την καταμέτρηση. Το συνολικό ποσό των καταμετρημένων μετρητών πρέπει να συμφωνηθεί με το χρεωστικό υπόλοιπο του λογαριασμού “Ταμείο”. Σε περίπτωση που διαπιστωθεί διαφορά (έλλειμμα ή πλεόνασμα) πρέπει να διερευνηθεί και να τακτοποιηθεί λογιστικά. Υπόλοιπα ταμείου δυσανάλογα σε μέγεθος σε σχέση με λογαριασμούς τραπεζικών καταθέσεων πρέπει να διερευνώνται και να τύχουν της ανάλογης προσοχής των ελεγκτών.
- Μεγάλη προσοχή πρέπει να δείξουν σε χρεωστικά υπόλοιπα των λογαριασμών προκαταβολών, χρεωστικών υπολοίπων μελών διοίκησης στελεχών κ.λ.π.

¹¹ Στο Θέμα αναφέρονται και οι Αληφαντής 2018, Λουμιώτης 2002, Νεγκάκης Ταχυνάκης 2017 βλέπε σχετικά στις βιβλιογραφικές παραπομπές.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

- Έλεγχος εάν εμφανίζονται επιταγές εισπρακτέες μεταχρονολογημένες ως διαθέσιμα καθώς αυτές πρέπει να καταχωρούνται στο λογαριασμό “επιταγές εισπρακτέες (μεταχρονολογημένες)”
- Έλεγχος συμφωνίας λογαριασμών καταθέσεων όψεως και προθεσμίας στις τράπεζες, με τα αντίγραφα κινήσεων λογαριασμών από τις τράπεζες. Η συμφωνία θα πρέπει να γίνει από πρόσωπο διαφορετικό από εκείνο που διαχειρίζεται τους λογαριασμούς αυτούς, το οποίο θα συντάξει και σχετικά “φύλλα συμφωνίας” τα οποία και θα υπογράψει.
- Έλεγχος ύπαρξης, τυχόν, “ληγμένων τοκομεριδίων ομολογιών”, τα οποία πρέπει να καταμετρηθούν και να συμφωνηθούν με το υπόλοιπο του λογαριασμού «Ληγμένα τοκομερίδια προς είσπραξη» και να συνταχθεί σχετικό πρωτόκολλο καταμέτρησης.
- Έλεγχος ύπαρξης “δεδουλευμένων” τόκων προθεσμιακών καταθέσεων, οι οποίοι πρέπει να λογιστικοποιηθούν και να διενεργηθούν οι σχετικές λογιστικές εγγραφές.
- Καταμέτρηση των μετρητών σε ξένο νόμισμα, τα οποία πρέπει να αποτιμηθούν σε ευρώ και να τακτοποιηθούν οι συναλλαγματικές διαφορές.

Ο έλεγχος του ταμείου μιας οντότητας αποτελεί ως ένα βαθμό και μέτρο αξιολόγησης της χρηστής διαχείρισής της.

4.6. Στόχοι του ελέγχου των ταμειακών στοιχείων από τον φορολογικό ελεγκτή

Σκοπός του ελέγχου των ταμειακών διαθεσίμων κατά τον φορολογικό έλεγχο είναι η αποκάλυψη αποκρυβείσας φορολογητέας ύλης μέσω της σύγκρισης των πραγματικών φυσικών διαθεσίμων και του υπολοίπου του σχετικού λογαριασμού όπως εμφανίζεται στα βιβλία της οικονομικής οντότητας.

Πρακτικά η εκτέλεση αυτού του είδους ελέγχου γίνεται στα πλαίσια σχετικών διατάξεων του νόμου (άρθρο 28 του ν.3296/2004) και ο τρόπος εκτέλεσης αλλά και

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

«οι συνέπειες επί διαπίστωσης διαφορών» περιγράφονται στις οδηγίες (ΠΟΛ.1027/22.2.2005) και διευκρινήσεις που ακολούθησαν την έκδοση του νόμου.

Μάλιστα η επαλήθευση του λογαριασμού θα πρέπει να διενεργείται , «πριν από οποιαδήποτε άλλη ελεγκτική επαλήθευση και ανεξαρτήτως της ελεγκτικής υπηρεσίας που διενεργεί τον έλεγχο σε κάθε περίπτωση τακτικού ελέγχου, υποχρεωτικώς και ως προς το ταμείο και ως προς τα αξιόγραφα και πάντα με αναγραφή σχετικής μνείας στην εκδιδόμενη οικεία εντολή του τακτικού ελέγχου».

Η διαδικασία αυτή προβλέπεται κατά τους οριστικούς , προσωρινούς αλλά και προληπτικούς ελέγχους, με μόνη υποχρέωση αυτό να αναγράφεται στην οικεία εντολή ελέγχου.

Διαδικαστικά οι ενέργειες που εκτελούνται από τον φορολογικό ελεγκτή δε διαφέρουν από αυτές του εξωτερικού ελεγκτή αλλά και του εσωτερικού εν μέρει .

Δεν θα ήταν δυνατόν άλλωστε να διαφέρουν οι ελεγκτικές διαδικασίες καθώς όπως αναφέραμε σχετικά¹² αυτές καθορίζονται από κοινά αποδεκτά ελεγκτικά πρότυπα σε παγκόσμιο επίπεδο.

Διαφέρουν όμως τα σχετικά συμπεράσματα – πορίσματα των ελέγχων καθώς αυτά διατρέχονται από τους σκοπούς για τους οποίους εκτελείται έκαστος έλεγχος.

Παρ' όλα αυτά η όποια διατύπωση γνώμης σχετικής με διαφορά στο ταμείο χαρακτηριζόμενης ως έλλειμμα ή πλεόνασμα ασχέτως αν προέκυψε από τον φορολογικό έλεγχο οφείλουν να την λάβουν υπόψη τους για περαιτέρω ενέργειές τους τόσο οι εσωτερικοί όσο και οι εξωτερικοί ελεγκτές κυρίως γιατί διενεργείται από ανεξάρτητο τρίτο μέρος κι επιπροσθέτως εμπεριέχει το στοιχείο του αιφνιδιασμού.

Εκείνο που πιθανώς να χρήζει διερεύνησης και προβληματισμού από μέρους των άλλων ελεγκτών είναι το κατά πόσο τηρήθηκαν οι προβλεπόμενες διαδικασίες.

Δε συμβαίνει βέβαια το ίδιο με τα συμπεράσματα του εσωτερικού ελέγχου καθώς διενεργείται με σκοπό τη διαπίστωση διαφορών και τη μετέπειτα θεραπεία των όποιων παθογενειών παρατηρούνται στον εν λόγω τομέα οργάνωσης της οικονομικής οντότητας, εντούτοις η διερεύνηση των αιτών των διαφορών της θεραπείας τους και του επηρεασμού άλλων τομέων πρέπει εκτελούνται τόσο από τους εξωτερικούς όσο και τους φορολογικούς ελεγκτές.

¹² Βλέπε κεφάλαιο 1 αναφορικά με τα ελεγκτικά πρότυπα

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Ως παράδειγμα αναφέρουμε πως αν στο ταμείο ο εσωτερικός έλεγχος διαπιστώσει έλλειμμα κάτι που σημαίνει πως το υπόλοιπο του λογαριασμού ταμείο είναι μεγαλύτερο από τα διαθέσιμα που υπάρχουν στην πραγματικότητα ως αποτέλεσμα υπεξαίρεσης υπαλλήλου, τότε για τον ορκωτό ελεγκτή σημαίνει πως οπωσδήποτε πρέπει να εξετάσει το σύστημα εσωτερικού ελέγχου αν έχει παθογένειες , πόσο επηρέασε τις οικονομικές καταστάσεις και τη συνέχεια λειτουργίας της επιχείρησης (going concern) .

Για τον φορολογικό έλεγχο ενδιαφέρει κατά πόσο αυτή η διαπίστωση του εσωτερικού ελέγχου είναι πραγματική διαφορά κι όχι αμέλεια πρωτίστως (πρέπει να λάβει επαρκή επιβεβαιωτικά τεκμήρια) και στη συνέχεια να διερευνήσει ο ίδιος ότι δεν αφορά λογιστική διαφορά δηλαδή ζημία μη εκπιπόμενη από τα έσοδα ή πώληση χωρίς έκδοση στοιχείου ή αγορά χωρίς λήψη δικαιολογητικού.

4.7. Διαδικασία καταμέτρησης ταμειακών διαθεσίμων προετοιμασία, εκτέλεση, αξιολόγηση.

Μια εκ των ενεργειών ελέγχου των διαθεσίμων του ταμείου αποτελεί η φυσική καταμέτρησή τους ιδιαίτερος η αιφνιδιαστική.

Οι αιφνιδιαστικές καταμετρήσεις του ταμείου της οικονομικής οντότητας, οι επαληθεύσεις των υπολοίπων μηνιαίων ή ημερήσιων κινήσεων του ημερολογίου ταμείου, λαμβανομένων υπόψη και των κινήσεων και συμφωνιών των τραπεζικών λογαριασμών με τους αντίστοιχες κινήσεις που εμφανίζονται στα βιβλία της οντότητας έγκειται στις αρμοδιότητες όλων των ελεγκτών.

Η αξιοποίηση όμως των συμπερασμάτων διαφέρει από έλεγχο σε έλεγχο όπως προαναφέραμε.

Εντούτοις έχουν όμως την ίδια βαρύνουσα σημασία για τους χρήστες τους εντός κι εκτός της οικονομικής οντότητας που ενδιαφέρονται για τη λειτουργία τους.

Η σε τακτά χρονικά διαστήματα φυσική καταμέτρηση λειτουργεί προληπτικά ενώ η αιφνιδιαστική έχει και κατασταλακτικό χαρακτήρα .

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Η πιθανότητα και προσμονή της εκτελέσεώς τους πάντως λειτουργούν αποτρεπτικά σε κάθε περίπτωση .

Είναι προφανές ότι η αιφνιδιαστική καταμέτρηση είναι πιο αξιόπιστη και προτείνεται, ωστόσο και οι δυο είναι αποτελεσματικές ως προς το σκοπό για τον οποίο εκτελούνται.

Ο Αληφαντής (2018) επισημαίνει πως βασικό στοιχείο των καταμετρήσεων των μετρητών είναι ο αιφνιδιασμός. Ο ταμίας δεν πρέπει να γνωρίζει πότε θα γίνει καταμέτρηση των μετρητών. Προτείνει δε οι καταμετρήσεις των μετρητών και των λοιπών αξιών να πραγματοποιούνται το πρωί πριν την έναρξη των εργασιών του ταμείου ή το μεσημέρι μετά το πέρας των εργασιών του ταμείου και αφού προηγουμένως ο ταμίας έχει συμφωνήσει το «ταμείο» του.

Πριν την έναρξη πάντως καταμέτρησης ταμειακών διαθεσίμων η πρώτη ενέργεια των ελεγκτών είναι η εκτύπωση και λήψη του αναλυτικού καθολικού του λογαριασμού «ταμείο», παράλληλα με την εκτύπωση του ισοζυγίου όλων των λογαριασμών.

Αναφερόμαστε πάντα σε διπλογραφικά συστήματα καθώς οι επιχειρήσεις με απλογραφικά λόγω του μικρού μεγέθους τους και του προσωποπαγούς τους χαρακτήρα σπανίως και σε πολύ ειδικές περιπτώσεις έχουν εφαρμογή τέτοιου είδους ελεγκτικών επαληθεύσεων.

Είναι απαραίτητο να έχει προηγηθεί η πιο βασική ελεγκτική διαδικασία κατά τη έναρξη διενέργειάς του ελέγχου ήτοι η διαπίστωση συμφωνίας μεταξύ υπολοίπων λήξης και υπολοίπων έναρξης των όλων λογαριασμών.

Στη συνέχεια γίνεται θεώρηση του ισοζυγίου Γενικού-Αναλυτικών Καθολικών των τελευταίων εκδιδόμενων φορολογικών στοιχείων αξίας και των λογιστικών στοιχείων της οντότητας (αποδείξεις ή εντάλματα ή γραμμάτια είσπραξης και πληρωμής, αποδείξεις παράδοσης ή παραλαβής αξιογράφων κ.λπ.) με ιδιαίτερη σχολαστικότητα.

Καλό είναι να γίνεται θεώρηση και των παραστατικών παράδοσης παραλαβής επιταγών.

Εάν υπάρχουν ακαταχώρητα παραστατικά αυτά πρέπει είτε να καταγραφούν είτε να καταχωρηθούν από την πλευρά της ελεγχόμενης οντότητας.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Ακολουθως γίνεται η φυσική καταμέτρηση των χρημάτων του ταμείου ή ότι εξομοιώνεται με χρήματα π.χ. επιταγή ημέρας αμέσου ρευστοποιήσεως η οποία χρησιμοποιείται για την ενίσχυση του ταμείου ημέρας, παρουσία τουλάχιστον δυο ελεγκτών και δυο εκπροσώπων της οντότητας.

Γίνεται πλήρης καταγραφή των καταμετρηθέντων ήτοι κέρματα, κατά αξία και ποσότητα ενός εκάστου, χαρτονομίσματα επίσης κατά αξία και ποσότητα ενός εκάστου καθώς και οτιδήποτε άλλο δύναται να θεωρηθεί ως ρευστά διαθέσιμα όπως: παράβολα , γραμματόσημα, επιταγές ημέρας ή σε κάθε περίπτωση ότι η επιχείρηση θεωρεί πως αποτελεί το ταμείο της .

Επισημαίνεται πως δεν θεωρούνται μετρητά οι μεταχρονολογημένες επιταγές.

Στο συνολικό άθροισμα των προηγούμενων πρέπει να προστεθούν τυχόν εισπράξεις ακαταχώρητες και να αφαιρεθούν τυχόν ακαταχώρητες πληρωμές.

Αν έχει γίνει καταχώρηση όσων παραστατικών ήταν σε εκκρεμότητα τότε πρέπει να ληφθεί εκ νέου αναλυτικό καθολικό και ισοζύγιο με τα νέα υπόλοιπα.

Είναι σκόπιμο να ελέγχεται το ταμείο και σε ημερομηνίες προγενέστερες της τελευταίας ενημέρωσής του, και να γίνονται οι αθροίσεις με βάση τα υφιστάμενα παραστατικά εισπράξεων και πληρωμών για το διάστημα που μεσολαβεί από την τελευταία ενημέρωσή του μέχρι και την ημέρα του ελέγχου, για τη διαπίστωση τυχόν πιστωτικών υπολοίπων σε ενδιάμεσες ημερομηνίες.

Πιστωτικό υπόλοιπο στο αναλυτικό καθολικό του λογαριασμού «ταμείο ή ταμιακά ισοδύναμα στη διάρκεια της ημέρας είναι δυνατό να εμφανίζεται , όχι όμως στο τέλος της ημέρα σαν υπόλοιπο ταμείου καθώς κάτι τέτοιο δεν έχει νόημα!

Η εμφάνιση πιστωτικού υπολοίπου στο Ημερολόγιο Ταμείου δεν δικαιολογείται, κατά τους κανόνες της λογιστικής, διότι είναι αδιανόητη η καταβολή ποσών πέραν αυτών που διαθέτει το ταμείο (Σ. Ι. Ηλιού, 2000).

Το προκύψαν υπόλοιπο της φυσικής καταμέτρησης πρέπει να αφαιρείται από το λογιστικό υπόλοιπο.

Αν το αποτέλεσμα είναι μηδενικό δεν υπάρχει καμιά διαφορά και συνεπώς τίποτε το επιλήψιμο.

Αν προκύψει διαφορά αναγνωρίζεται αναλόγως ως πλεόνασμα όταν είναι θετική που σημαίνει πως η οντότητα έχει περισσότερα χρήματα στο ταμείο της από όσα εμφανίζονται στα βιβλία της ή έλλειμμα όταν είναι αρνητική που σημαίνει πως

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

η επιχείρηση δεν διαθέτει τα χρήματα που έπρεπε να έχει στο ταμείο της βάση της καταγραφής των οικονομικών γεγονότων.

Η διαδικασία ολοκληρώνεται με τη σύνταξη πρωτοκόλλου καταμέτρησης όπου καταγράφονται όλα τα παραπάνω και υπογράφεται από τους ελεγκτές (δύο τουλάχιστο) αλλά και τους υπευθύνους της οντότητας που συμμετείχαν σ' αυτή.

Στο πρωτόκολλο πρέπει να αναφέρεται ακριβής χρόνος, τόπος, συμμετέχοντες στην καταμέτρηση με πλήρη στοιχεία ταυτοποίησης και ιδιότητα εκ της οποίας γεννάται η συμμετοχή στην καταμέτρηση.

Υπόδειγμα πρωτοκόλλου καταμέτρησης παρατίθεται στο παράρτημα της εργασίας.

Καθ' όλη τη διάρκειά της η καταμέτρηση δεν πρέπει να διακόπτεται με καμιά δικαιολογία πριν την ολοκλήρωσή της που σηματοδοτεί η υπογραφή του πρωτοκόλλου καταμέτρησης.

Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι σύμφωνα με τον Αληφαντή (2015) ενδέχεται να μην είναι εφικτή η επίδειξη στον έλεγχο, των μετρητών του ταμείου εξαιτίας:

α) Προσωρινής απουσίας του διαχειριστή από την επιχείρηση.

β) Του γεγονότος ότι τα μετρητά του ταμείου βρίσκονται στο σπίτι του διαχειριστή ή σε θυρίδα για φύλαξη.

γ) Παράλειψης (εκ παραδρομής) διενέργειας εγγραφής πληρωμής.

δ) Ύπαρξης πραγματικού ελλείμματος (υπεξαίρεση).

Στην παραπάνω β περίπτωση δεν δικαιολογείται η διατήρηση των μετρητών του ταμείου σε λογαριασμό ταμειευτηρίου ή προθεσμιακών καταθέσεων επ' ονόματι του διαχειριστή ασχέτως αν αυτός ισχυρίζεται πως το έκανε για ασφάλεια ή προσφέροντας πρόσθετο έσοδο στο νομικό πρόσωπο από τους πιστωθέντες τόκους.

Σε κάθε περίπτωση όμως πρέπει να καταγράφεται το έλλειμμα στο πρωτόκολλο και στη συνέχεια να αιτιολογείται από τους εντεταλμένους της οντότητας προσκομίζοντας κάθε απαραίτητο και σχετικό τεκμήριο.

Οι ελεγκτές πρέπει να διερευνήσουν επί της ουσίας αν είναι πραγματικό ή όχι αφού λάβουν υπόψη τους και τις απόψεις των εμπλεκομένων. Η εκτίμηση των συνεπειών αυτού του ελλείμματος στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων και του σκοπού που υπηρετεί ο κάθε μορφής έλεγχος θεωρείται απαραίτητη.

4.8. Η σημασία για την οικονομική οντότητα της περίπτωσης ελλείμματος

Με στόχο την παροχή κριτικών εφοδίων προς τους ελεγκτές γίνεται ενδεικτικά κι όχι περιοριστικά μια προσέγγιση επί της πιθανής αποκάλυψης ελλείμματος κατά την καταμέτρηση των μετρητών τους ταμείου καθώς και των πιθανών αιτιών τους.

Έλλειμμα ταμείου σημαίνει πως χρήματα, που έπρεπε να υπάρχουν στο ταμείο κι απεικονίζονται λογιστικά στα βιβλία της επιχείρησης στην πραγματικότητα δεν εντοπίζονται με τη φυσική τους υπόσταση ή εντοπίζονται λιγότερα σε σχέση με τα βιβλία.

Αιτίες αυτής της έλλειψης μπορεί να είναι:

Α. Η ανάληψη χρημάτων από το ταμείο χωρίς την έκδοση στοιχείου διενέργειας πληρωμής.

Η περίπτωση αυτή φαίνεται ξεκάθαρη χωρίς ωστόσο να είναι, διότι αυτό μπορεί να οφείλεται είτε σε λογιστικό σφάλμα ή αμέλεια είτε σε δόλο.

Στην περίπτωση της αμέλειας δεν εκδόθηκε ταμειακό παραστατικό πληρωμής ή ανάληψης χρημάτων ή εάν εκδόθηκε τελικώς αυτό αναγράφει λανθασμένο (μικρότερο) ποσό .

Παράδειγμα αποτελεί χρήματα ως προκαταβολή που δόθηκαν σε υπάλληλο της οικονομικής οντότητας για να πραγματοποιήσει επαγγελματικό ταξίδι και δεν εκδόθηκε ένταλμα πληρωμής.

Ως αποτέλεσμα αυτής της παράλειψης τα χρήματα που του δόθηκαν για να καλύψει τις ανάγκες του λογιστικά εμφανίζονται στο ταμείο χωρίς όμως να υπάρχουν ως φυσική υπόσταση αφού παραδόθηκαν στον υπάλληλο.

Τέτοιου είδους παραλείψεις που έχουν το χαρακτήρα του λάθους ή της αμέλειας δεν έχουν ουσιαστική επίδραση στο λειτουργικό αποτέλεσμα της οντότητας αφού σχετικά εύκολα και ανώδυνα τακτοποιούνται μετά τον εντοπισμό τους.

Η περίπτωση του δόλου έχει να κάνει με την υπεξαίρεση μετρητών από τον ταμία ενδεχομένως σε συνεργασία με άλλα πρόσωπα που εμπλέκονται στο ταμειακό κύκλωμα ή κατ' εντολή εκ των άνωθεν.

Στην περίπτωση αυτή ο έλεγχος δεν εξετάζει την πράξη ως κολάσιμη από νομικής απόψεως, αλλά οφείλει να περιοριστεί στο να αναφέρει το λογιστικό γεγονός ως διαφορά στο συνταχθέν πρωτόκολλο καταμέτρησης.

Αν πρόκειται για εσωτερικό έλεγχο πρέπει επιπλέον πάραυτα να το αναφέρει στη διοίκηση.

Ο έλεγχος δεν πρέπει πάντως σε καμία περίπτωση να προβεί σε χαρακτηρισμούς του ελλείμματος ως υπεξαίρεση καθώς εάν τελικώς αποδειχθεί πως δεν ήταν μπορεί να κατηγορηθεί από τον ή τους θιγόμενους για συκοφαντική δυσφήμιση απαιτώντας αποζημίωση.

Δεν είναι άλλωστε απαραίτητο να ευθύνεται αποκλειστικά ο ταμίας για μια τέτοια ανωμαλία αλλά ενδεχομένως να εκτέλεσε εντολές εκ των άνω και λόγω θέσης βρίσκεται σε δυσμένεια.

Η διοίκηση είναι υπεύθυνη και αρμόδια για κάθε περαιτέρω ενέργεια.

Όταν το έλλειμμα οφείλεται σε υπεξαίρεση και οικειοποίηση της περιουσίας της οντότητας από τρίτο πρόσωπο ή ομάδα ατόμων ο εσωτερικός έλεγχος οφείλει να επανεξετάσει και να αξιολογήσει τα κενά του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και να επαναπροσδιορίσει τις διαδικασίες που εφαρμόζονται στο κύκλωμα του ταμείου επιτρέποντας την επέλευση τέτοιων γεγονότων.

Τα συμπεράσματά και επισημάνσεις σχετικά με αδυναμίες και κενά του συστήματος εσωτερικού ελέγχου που οδήγησαν στην αστοχία, πρέπει να λάβουν την μορφή αναφοράς που θα συντάξει προς τη διοίκηση ακόμα και αν τα ευρήματα δεν ήταν δικά του, αλλά έργο Ορκωτού Ελεγκτή ή φορολογικού.

Στην περίπτωση που υπάρχει υπεξαίρεση, προκειμένου να ενεργοποιήσουμε την κριτική στάση των ελεγκτών αναφέρουμε τους ποιο συνηθισμένους τρόπους κάλυψης και δικαιολόγησης του ελλείμματος που εφευρίσκει ο εμπλεκόμενος:

A. τη δημιουργία πλαστής υποχρέωσης της οντότητας προς τρίτους .

B. την υποτιθέμενη απόληψη χρημάτων προσωρινά ως προκαταβολή για διενέργεια ταξιδιού για ενδεχόμενες αγορές κ.λ.π.

Γ. τη δημιουργία σκηνικού κλοπής .

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

B.. Η εμφάνιση εσόδων που στην πραγματικότητα δεν υφίστανται.

Πιο συγκεκριμένα εκδόθηκε στοιχείο εσόδου αρχικά , και στη συνέχεια η απαίτηση που δημιουργήθηκε εξ αιτίας του στοιχείου τακτοποιήθηκε ταμειακά χωρίς στην πραγματικότητα να υπάρχει διακίνηση μετρητών.

Η ενέργεια αυτή συνήθως περιλαμβάνει δόλο και αφορά εικονικές πωλήσεις. Πωλήσεις που στην πραγματικότητα συμβάλουν στην ενίσχυση των εσόδων (κύκλου εργασιών) αυξάνουν το λογιστικό αποτέλεσμα δεν δημιουργούν όμως ταμειακή ροή. Η ενέργεια συνήθως εμπεριέχει δόλο με σκοπό όπως έχουμε αναφέρει στο σχετικό κεφάλαιο 3 την ωραιοποίηση του αποτελέσματος της επιχείρησης, ωστόσο συνοδεύεται απ' όλες εκείνες τις δυσμενείς συνέπειες ήτοι δημιουργίας υποχρεώσεων της μονάδας σε φόρους, μερίσματα, πριμ αποδοτικότητας κ.λ.π.

Λογιστικά στα βιβλία με την έκδοση του παραστατικού πώλησης πιστώθηκε ο λογαριασμός εσόδου των πωλήσεων και χρεώθηκε ο πελάτης.

Κατά την έκδοση του ταμειακού παραστατικού πιστώθηκε ο πελάτης και χρεώθηκε το ταμείο.

Επειδή όμως η πώληση δεν συνέβη και δεν υπήρξε κατάθεση χρημάτων, έχει ως συνέπεια κατά την φυσική καταμέτρηση το λογιστικό υπόλοιπο να είναι μεγαλύτερο από τα ρευστά διαθέσιμα που καταμετρήθηκαν.

Αν μεσολαβήσει τραπεζική κίνηση, ήτοι ο υποτιθέμενος πελάτης πληρώσει μέσω τραπεζής, επειδή στη συνέχεια θα πρέπει να του επιστραφούν τα χρήματα, γίνεται αμέσως ανάληψή τους και τα χρήματα «μεταφέρονται» στο ταμείο προκειμένου να υπάρχει συμφωνία του υπολοίπου της Τράπεζας με αυτό της οντότητας . Οπότε και σ' αυτή την περίπτωση το αποτέλεσμα είναι το ίδιο όπως αναφέραμε παραπάνω.

Συνεπώς μετά τη έκδοση του παραστατικού και την χρέωση του πελάτη θα ακολουθήσει πίστωσή του με χρέωση τραπεζικού λογαριασμού. Στη συνέχεια θα πιστωθεί ο τραπεζικός λογαριασμός με χρέωση του ταμείου για να γίνει η «μεταφορά».

4.9. Η σημασία για την οικονομική οντότητα της περίπτωσης πλεονάσματος

Η περίπτωση είναι σαφώς πιο σπάνια από αυτή του ελλείμματος χωρίς όμως να αποκλείεται.

Το σύνηθες είναι να συμβαίνει εκ παραδρομής και χωρίς πρόθεση για απάτη.

Η πιο συχνή περίπτωση εμφάνισης πλεονάσματος λαμβάνει χώρα όταν:

Α. δεν έχει γίνει καταχώρηση ταμειακού παραστατικού είσπραξης χρημάτων ή έχει εκδοθεί και καταχωρηθεί ένταλμα πληρωμής χωρίς τη φυσική μεταφορά χρημάτων.

Τις περισσότερες φορές αφορά αμέλεια αφού το να καταθέσει κανείς χρήματα υπέρ τρίτου μόνο στην περίπτωση της δωρεάς ή της ελεημοσύνης πρέπει να κανείς να ανατρέξει.

Ο έλεγχος όμως οφείλει να εξετάσει τον σκοπό και τους πιθανούς εμπλεκόμενους και να αξιολογήσει το σύστημα εσωτερικού ελέγχου που επίσης όπως και στην περίπτωση του ελλείμματος επέτρεψε τέτοια αστοχία .

Β. Περίπτωση εκ προθέσεως ενέργειας και απάτης αποτελεί η λήψη εικονικού στοιχείου αγοράς – δαπάνης χωρίς να καταβληθεί το τίμημα.

Σκοπός μπορεί να είναι η προσπάθεια απόκρυψης εσόδων και μείωσης των κερδών με στόχο να πληρωθούν λιγότεροι φόροι, μερίσματα κ.λ.π. αφενός, ή η οικειοποίηση της τεχνητής εκροής των χρημάτων σε μελλοντικό χρόνο από τους εμπλεκόμενους με το πρόσχημα της δήθεν τακτοποίησης της συγκεκριμένης οφειλής. Στην δεύτερη περίπτωση απλά ο αιφνιδιαστικός έλεγχος πρόλαβε την παράνομη ανάληψη χρημάτων.

Λογιστικά πιστώθηκε ο λογαριασμός ταμείο χωρίς να έχουν αναληφθεί τα χρήματα εξ αιτίας αιφνιδιασμού των εμπλεκομένων ήτοι η διενέργεια πληρωμής έγινε «στα χαρτιά» καταχωρήθηκε στα βιβλία όμως τα χρήματα εξακολουθούν να βρίσκονται στη θέση τους. Ο «χρεώστης- προμηθευτής» έχει χρεωθεί και ουσιαστικά η συναλλαγή έχει τακτοποιηθεί ή κλείσει όπως συνηθίζεται να λέγεται αλλά το ταμείο στη φυσική του υπόσταση εμφανίζει πλεόνασμα.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Πρακτικά τα μετρητά που έχει ο ταμίας στα χέρια του, αν είναι για παράδειγμα 1.000 ευρώ, το λογιστικό υπόλοιπο του αναλυτικού καθολικού του ταμείου θα αναφέρει μικρότερο ποσό π.χ. 600 ευρώ. Αφού προκύψει αυτή η διαφορά, ο ελεγκτής θα οφείλει να αναζητήσει το πλεόνασμα των 400 ευρώ αν οφείλεται σε παράλειψη καταχώρησης δικαιολογητικού εγγράφου (αμέλεια) ή απάτη.

4.10. Έλλειμμα - πλεόνασμα ταμείου χειρισμός και συμπεράσματα

Όπως αναφέρει η υπ. αρ. 137/1953 σχετική απόφαση του ΣτΕ «όταν το βιβλίο ταμείου παρουσιάζει σοβαρά πιστωτικά υπόλοιπα και ως εκ τούτου πιθανολογείται σφόδρα, ότι υφίστανται και άλλες εισπράξεις μη καταχωρηθείσες στο βιβλίο τούτο, έχει ως συνέπεια να καθίσταται ανέφικτος ο λογιστικός προσδιορισμός των καθαρών κερδών. Αποτελούν δε τροχοπέδη στην εκτέλεση οποιασδήποτε περαιτέρω ελεγκτικής επαλήθευσης» και για το λόγο αυτό καθίσταται απαραίτητη όσο και πρωταρχική ενέργεια η εκτέλεση επαλήθευσης του υπολοίπου του ταμείου από τους ελεγκτές.

Αυτός ήταν και ο λόγος που κατά την έναρξη των φορολογικών ελέγχων σύμφωνα με την ΠΟΛ 1085 / 10-06-2005 απόφαση του ΥΠ.ΟΙΚ. κρίθηκε αναγκαία όσο και μείζονος σημασίας η εκτέλεση καταμέτρησης των ρευστών διαθεσίμων της επιχείρησης.

Εξ ορισμού της λογιστικής επιστήμης στα βιβλία της οικονομικής οντότητας πρέπει να απεικονίζονται τα πραγματικά οικονομικά δεδομένα (Κοντάκος 1999) και κατ' επέκταση να εμφανίζουν την πραγματική κατάσταση και **των ταμειακών διαθεσίμων**.

Συνεπώς η όποια διαφορά στο λογαριασμό ταμείο σημαίνει μη ορθή απεικόνιση των οικονομικών δεδομένων και καταστρατηγείται η λογιστική αρχή της αντικειμενικότητας.

Εντούτοις δεν αποτελούν όλα τα ελλείμματα ή πλεονάσματα σημεία άξια αναφοράς, διότι για να συμβεί αυτό, απαιτείται το ύψος του πιστωτικού ή χρεωστικού

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

υπολοίπου του ταμείου να είναι σημαντικό σε σχέση με τα οικονομικά μεγέθη της επιχείρησης σύμφωνα και με τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα (Δ.Ε.Π. 320).

Βέβαια τα Δ.Ε.Π. δε δίνουν σαφείς οδηγίες για τον προσδιορισμό του επιπέδου σημαντικότητας. Στην πράξη, οι ελεγκτές χρησιμοποιούν εμπειρικούς κανόνες για τον προσδιορισμό του επιπέδου σημαντικότητας. Το επίπεδο σημαντικότητας καθορίζεται από τον ελεγκτή κατά την επαγγελματική του κρίση με βασικά κριτήρια το μέγεθος της οικονομική μονάδας (θετική συσχέτιση) και το επίπεδο του αναλαμβανόμενου ελεγκτικού κινδύνου (αρνητική συσχέτιση) (Λουμιώτης 2008).

Η όποια διαφορά στο ταμείο πρέπει να επηρεάζει σημαντικά τα αποτελέσματα ή την λειτουργία της επιχείρησης ή, τέλος, να αποκρύπτει σημαντική φορολογητέα ύλη ώστε να είναι άξιο αναφοράς.

Καθώς όμως η οικονομική οντότητα είναι οργανισμός αποτελούμενος από πρόσωπα-χαρακτήρες διαφορετικού κοινωνικού υπόβαθρου εμπλέκονται τόσο ποιοτικά όσο και ηθικά θέματα που έγκεινται στο ποιος και αν με πρόθεση ή όχι δημιούργησε τις διαφορές αυτές και κατά συνέπεια είναι υπεύθυνος.

Τα τελευταία αποτελούν μη επιδεκτικά μετρήσεων στοιχεία που ωστόσο έχουν την σημασία τους όσον αφορά την επιλογή των προσώπων που θα απασχοληθούν στο νευραλγικό τομέα του ταμειακού κυκλώματος εισπράξεων πληρωμών .

Είναι όμως στοιχεία που αφορούν τον εσωτερικό έλεγχο και κυρίως την Διοίκηση της οντότητας.

Η εμφάνιση πιστωτικού υπολοίπου στο Ημερολόγιο Ταμείου δεν δικαιολογείται, κατά τους κανόνες της λογιστικής, διότι είναι αδιανόητη η καταβολή ποσών πέραν αυτών που διαθέτει το ταμείο. (Σ. Ι. Ηλιού 2000)

Η ύπαρξη πιστωτικού υπολοίπου, στην περίπτωση που δεν πρόκειται για λογιστική ατασθαλία, υποδηλώνει τουλάχιστον την πιθανή απόκρυψη εσόδων.

Ο εντοπισμός τέτοιων ανωμαλιών κατά τη διενέργεια ελέγχων από το αρμόδιο τμήμα του Εσωτερικού ελέγχου αποτελούν απόδειξη της αποτελεσματικότητας του τμήματος κι ένδειξη τρωτών σημείων στο «σύστημα εσωτερικού ελέγχου».

Σε αντίθετη περίπτωση, αν, δηλαδή, από εξωτερικό ή φορολογικό έλεγχο αποκαλυφθεί πως υπάρχει έλλειμμα ή πλεόνασμα ταμείου, τότε πέραν της

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

επαναξιολόγησης του εσωτερικού συστήματος ελέγχου πρέπει να εισέρχεται σε κρίση και η αποτελεσματική λειτουργία των υπευθύνων του τμήματος εσωτερικού ελέγχου που δεν εντόπισε τέτοια ανωμαλία.

Από την άλλη μεριά, αναφορές των εσωτερικών ελεγκτών που αφορούν τέτοια ζητήματα πρέπει να αποτελούν βοήθημα στους εξωτερικούς και φορολογικούς ελεγκτές προκειμένου να εκτιμήσουν τον ελεγκτικό κίνδυνο αφενός και να αξιολογήσουν το κόστος του ελέγχου τους σε ώρες ελεγκτικές απασχόλησης αφετέρου.

Επισημάνσεις του Ορκωτού Λογιστή επί των τομέων στους οποίους απασχολήθηκε, εν προκειμένω στο ταμείο, αποτελούν κι αυτές με τη σειρά τους μια πρόσθετη δικλείδα ασφαλείας απέναντι στους ελεγκτικούς κινδύνους που ελλοχεύουν.

Ο φορολογικός ελεγκτής για να εκτιμήσει επίσης τους κινδύνους στον τομέα ευθύνης του οφείλει κι έχει το δικαίωμα να λαμβάνει σε γνώση του τις αναφορές των εσωτερικών ελεγκτών αλλά και των Ορκωτών Λογιστών. Πρέπει να επισημάνουμε πως η γνωστοποίηση τέτοιων εκθέσεων, όπως αυτές των Ορκωτών Λογιστών, αλλά και των εσωτερικών ελεγκτών, παρά το γεγονός ότι μπορεί να είναι εμπιστευτικές προς τη διοίκηση, ο φορολογικός ελεγκτής δικαιούται και πρέπει να ζητήσει να του χορηγηθούν αφού αυτό προβλέπεται από τον Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας.

Αυτό, άλλωστε, είναι κάτι που εξυπηρετεί και την διοίκηση καθώς μειώνει το χρόνο που αναλώνεται σε εργατοώρες απασχόλησης των υπαλλήλων της οντότητας προκειμένου να εξυπηρετηθεί ο φορολογικός έλεγχος αλλά και η εικόνα της ελεγχόμενης προς τους φορολογικούς ελεγκτικούς μηχανισμούς είναι η δέουσα.

Τα πορίσματα του φορολογικού ελέγχου με τη γνωστοποίησή τους στην ελεγχόμενη οντότητα πρέπει αρχικά να λαμβάνονται υπόψη από τον εσωτερικό έλεγχο αρχικά και τον έλεγχο των Ορκωτών Λογιστών σε επόμενο στάδιο αφού άμεσα δε γνωστοποιούνται από τον φορολογικό ελεγκτή.

Κατά τη διενέργεια ελέγχου και αποκάλυψης διαφορών στο ταμείο πρέπει η οντότητα άμεσα να προβεί στη Λογιστικοποίηση των όποιων διαφορών ταμείου.

Στην περίπτωση που από την καταμέτρηση των μετρητών του ταμείου και τη σύγκρισή τους με το λογιστικό υπόλοιπο, όπως αυτό προκύπτει από τα βιβλία της

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

επιχείρησης, διαπιστώνονται διαφορές (ελλείμματα ή πλεονάσματα) αυτές πρέπει να καταχωρούνται άμεσα στα λογιστικά βιβλία της επιχείρησης (Αληφαντής 2018) .

Με δικαιολογητικό έγγραφο το πρωτόκολλο καταμέτρησης που έχουν προηγούμενα προσυπογράψει όλοι οι συμμετέχοντες σε αυτή την καταμέτρηση, στην περίπτωση που δεν μπορεί να εντοπιστεί η πηγή προέλευσης της διαφοράς ή του πλεονάσματος, διενεργούνται οι κατωτέρω προτεινόμενες εγγραφές:

Επί ελλείμματος

Χρέωση των: Έκτακτων και ανόργανων αποτελέσματα (ελλείμματα ταμείου)

Πίστωση των: χρηματικών διαθεσίμων (Ταμείο).

Επί πλεονάσματος

Χρέωση χρηματικών των διαθεσίμων (Ταμείο).

Πίστωση των: Έκτακτων και ανόργανων αποτελέσματα (πλεονάσματα ταμείου)

Οι ανωτέρω εγγραφές, όπως προαναφέραμε, γίνονται όταν δεν μπορούν οι διαφορές να εντοπισθούν ως προς την προέλευσή τους. Σε διαφορετική, όμως, περίπτωση (ειδικά όταν πρόκειται για λογιστικό σφάλμα) χρεοπιστώνεται αναλόγως ο ενδεδειγμένος αποτελεσματικός λογαριασμός ή λογαριασμός ουσίας. Ειδικά στα ανωτέρω παραδείγματα επί ελλείμματος χρεώνεται λογαριασμός ενεργητικού ή έξοδο που με αυτόν τον τρόπο τακτοποιείται, αντί του λογαριασμού εκτάκτων και ανόργανων αποτελεσμάτων (εξόδων). Επί πλεονάσματος πιστώνεται λογαριασμός παθητικού ή εσόδου αντί λογαριασμού εκτάκτων αποτελεσμάτων (εσόδων).

Εν κατακλείδι, οφείλει ο κάθε έλεγχος να εξετάσει και, κυρίως, να διαπιστώσει όταν υπάρξουν ταμειακές διαφορές:

α) ο εσωτερικός έλεγχος τη βλάβη που έχει υποστεί η οικονομική μονάδα από την πλευρά του εσωτερικού ελέγχου και να προλάβει την εκ νέου εμφάνιση του φαινομένου

β) ο έλεγχος των ορκωτών λογιστών την επίδραση αυτού στις οικονομικές καταστάσεις και

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

γ) ο φορολογικός έλεγχος την απόκρυψη της φορολογητέας ύλης εκ της επιδράσεως του φαινομένου στα αποτελέσματα της οντότητας λαμβανομένου υπόψη και των άλλων τομέων που επηρεάζονται.

**4.11. Εντοπισμός ανωμαλιών του ταμείου που προκύπτουν
από τον έλεγχο άλλων λογαριασμών**

Όπως αναφέραμε προηγούμενα ο έλεγχος των ταμειακών διαθεσίμων με φυσική καταμέτρηση είναι μια ελεγκτική διαδικασία κρίσιμη αλλά όχι η μοναδική. Στα επιμέρους κεφάλαια αναφερθήκαμε στις ελεγκτικές ενέργειες των εσωτερικών εξωτερικών κα φορολογικών ελεγκτών.

Στα πλαίσια αυτών των ενεργειών αξίζει να αναφέρουμε ενδείξεις που οδηγούν στην αποκάλυψη φαινομένων κατάχρησης.

Η έρευνα και οι ενέργειες αυτές έχουν περισσότερο πρακτικό χαρακτήρα και λιγότερο θεωρητικό, κινούνται ωστόσο στα πλαίσια των κατευθύνσεων των ελεγκτικών προτύπων και των σχετικών νομοθετικών διατάξεων και κανόνων .

Προκειμένου να προβληματιστεί ο ελεγκτής παραθέτουμε τι ακόλουθες περιπτώσεις:

- Παρατηρούνται μεγάλα υπόλοιπα στο λογαριασμό ταμείο και μάλιστα αν συγκριθεί με τους λογαριασμούς καταθέσεων υπάρχει μεγάλη δυσαναλογία υπολοίπων. Δεν είναι λογικό η επιχείρηση να διατηρεί μεγάλα ταμειακά διαθέσιμα, αφού και κίνδυνο διατρέχουν, ευρισκόμενα στις εγκαταστάσεις της οντότητας, και έσοδα χάνονται από μια μη λειτουργική εκμετάλλευσή τους. Σε κάθε περίπτωση αν κάτι τέτοιο συμβαίνει αυτό πρέπει να είναι σε γνώση της Διοίκησης ή να αποτελεί απόφασή της.
- Επιβεβαιωτικές επιστολές προς πελάτες – προμηθευτές – πιστωτές – χρεώστες δεν επιβεβαιώνονται και, ακόμη πιο σημαντικό, επιστρέφουν αζήτητες. Η ύπαρξη διαφορών μπορεί και πρέπει να διερευνηθεί, όταν η επιβεβαιωτική επιστολή παρουσιάζει διαφορές. Όταν, όμως, ο παραλήπτης είναι άγνωστος ή δεν ανταποκρίνεται, δεν μπορεί να υπάρξει ελεγκτική επαλήθευση και πρέπει

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

να διενεργηθεί πάραυτα ελεγκτική διαδικασία έμμεσης επιβεβαίωσης. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που διενεργούνται πληρωμές σε άφαντες ή άγνωστες οντότητες.

- Η διενέργεια εργασιών σε πάγια ή εκτέλεση εργασιών κατασκευής νέων παγίων πρέπει να διασταυρώνεται με κάθε τρόπο όπως εκθέσεις μηχανικών ή οικοδομικής άδειας όταν πρόκειται για ακίνητο.
- Η Διενέργεια επιτόπιας φυσικής έρευνας όταν πρόκειται για αγορά μηχανήματος ότι αυτό βρίσκεται στις εγκαταστάσεις της μονάδας ή έχει φορτωθεί και μεταφέρεται από τον προμηθευτή στις εγκαταστάσεις ή έχει ξεκινήσει η εγκατάστασή του προς χρήση παγίου. Είναι απαραίτητο να τεκμηριώνεται η αναγκαιότητα της αγοράς του κατόπιν εισηγήσεων αρμοδίων οργάνων.
- Οι μεγάλες προκαταβολές ή δάνεια σε μέλη της Διοίκησης, υπαλλήλους ή θυγατρικές θα πρέπει να συνοδεύονται από ταμειακά παραστατικά και να τελούν εγγράφως υπό τη γνώση και εντολές της Διοίκησης, ειδικά αν πρόκειται για δάνεια θα πρέπει να υπάρχουν συμβάσεις. Αν απουσιάζουν τα στοιχεία αυτά ο κίνδυνος της διάπραξης κακόβουλης ενέργειας μεγαλώνει και πρέπει να ενεργοποιήσει την εφαρμογή ασφαλιστικών δικλίδων για την αποκατάσταση και θεραπεία της. Ακόμη, όμως, και στην περίπτωση της ύπαρξης ταμειακού παραστατικού της έγγραφης απόφασης της Διοίκησης της ύπαρξης δανειακής σύμβασης ο έλεγχος οφείλει τη διερεύνηση της γνησιότητας. Αυτό έγκειται στις παρακάτω ενέργειες: α) το ταμειακό παραστατικό π.χ. ένταλμα πληρωμής να συνοδεύεται από φορολογικό στοιχείο ή τίτλο που δημιουργεί την αντίστοιχη υποχρέωση, β) η αρίθμηση να είναι συνεχόμενη από στέλεχος που ήδη χρησιμοποιείται, γ) οι εντολές του εντάλματος να είναι οι προβλεπόμενοι στον κανονισμό λειτουργίας. Αν κάποιο από αυτά τα χαρακτηριστικά απουσιάζει πιθανόν να πρόκειται για δόλια ενέργεια, δ) αν πρόκειται για δάνεια η ύπαρξη σύμβασης με όλα τα χαρακτηριστικά που αυτή πρέπει να διαθέτει θεωρείται απαραίτητη. Το χρονοδιάγραμμα τήρησης των δόσεων είναι σημαντικό καθώς αποτελεί σημαντικό παράγοντα υγιούς δανειακής σύμβασης. Κάθε άλλη εκταμίευση

με την αιτιολογία «δάνειο» είναι ύποπτη και θα πρέπει να αναφέρεται ή να αποκαθίσταται .

- Οι αιφνίδιες αποχωρήσεις παραιτήσεις αλλαγές του ταμεία ή ατόμων που εμπλέκονται στο ταμειακό κύκλωμα αποτελούν ένδειξη (ποτέ απόδειξη) πιθανής ανωμαλίας ακόμα και χωρίς δόλο και αυξάνουν τον ελεγκτικό κίνδυνο.
- Οι ασυμφωνίες μεταξύ λογαριασμών καταθέσεων της οντότητας και υπολοίπων της τράπεζας, ασυμφωνίες μεταξύ των επιταγών που βρίσκονται εντός της οντότητας και των σωμάτων που πραγματικά υπάρχουν είναι πιθανή ένδειξη απάτης σχετικής με τα ταμειακά χρηματικά διαθέσιμα..
- Ο ασυμβίβαστος με τις αμοιβές τους τρόπος ζωής ατόμων που εμπλέκονται στη διενέργεια ταμειακών πράξεων, η πιθανή ενασχόλησή τους με το τζόγο, η ασυνήθιστα πολυτελής διαβίωσή τους

Παρακάτω παραθέτουμε περιπτώσεις – παραδείγματα ατασθαλιών και προσπάθειες αιτιολόγησής τους:

Περίπτωση 1

Έλλειμμα ταμείου πχ 100 ευρώ εμφανίζεται ως χρήματα που αναλήφθηκαν για έκδοση ισόποσης τραπεζικής επιταγής 100 ευρώ χωρίς, όμως, τελικά αυτή να έχει εκδοθεί. Παρόμοια περίπτωση είναι το έλλειμμα του ταμείου να δικαιολογείται με ύπαρξη επιταγής εισπρακτέας μεταχρονολογημένης. Όπως, όμως, προαναφέραμε στην έννοια του όρου χρηματικά διαθέσιμα, αυτές οι επιταγές δεν περιλαμβάνονται στα μετρητά και ακολουθούν άλλο λογιστικό κύκλωμα αυτό των επιταγών εισπρακτέων μεταχρονολογημένων.

Περίπτωση 2

Χρήματα που αναλήφθηκαν προκειμένου να κατατεθούν σε τράπεζα και οι κινήσεις λογιστικά έχουν καταγραφεί στο ημερολόγιο της οντότητας. Στην τράπεζα τα χρήματα αυτά δεν εμφανίστηκαν ποτέ ως κατάθεση. Αποτέλεσμα αυτού είναι να υπάρχει διαφορά μεταξύ statement τραπεζικών κινήσεων και των κινήσεων της οντότητας. Εντοπίζεται ωστόσο εύκολα κατά την καταμέτρηση αφού το τραπεζικό παραστατικό της κατάθεσής τους δεν θα υπάρχει. Πρέπει να προσέξει ο ελεγκτής να

μην περιορισθεί στο ταμειακό παραστατικό της οντότητας (ένταλμα ή απόδειξη πληρωμής) αλλά να αναζητήσει και το παραστατικό της τράπεζας.

Περίπτωση 3

Σύμφωνα με ισχυρισμούς των εμπλεκομένων τα χρήματα βρίσκονται σε χρηματοποστολή. Θα πρέπει στην περίπτωση αυτή να αναζητήσει ο ελεγκτής το παραστατικό της εταιρείας Φύλαξης ή την υπογραφή του αρμοδίου της επιχείρησης που ενεργεί χρηματοποστολές στο παραστατικό ανάληψης και να επιβεβαιώνεται στη συνέχεια η κατάθεση με το τραπεζικό παραστατικό. Η τελευταία διαδικασία επιβεβαίωσης δεν πρέπει να έχει διάρκεια μεγαλύτερης της μιας εργάσιμης ημέρας, αλλιώς πρέπει να θεωρηθεί ως απαράδεκτη από τον έλεγχο και να ενεργοποιήσει την περαιτέρω διερεύνησή της.

Περίπτωση 4

Χρήματα που βρίσκονται μεταξύ υποκαταστημάτων ή θυγατρικών όταν η επιχείρηση διαθέτει τέτοιες και μάλιστα σε περιοχές με διαφορετικό θεσμικό και νομικό πλαίσιο (πολυεθνικές) η επιβεβαίωση είναι μια αρκετά δύσκολη και με μεγάλο ελεγκτικό κίνδυνο διαδικασία .

Στην περίπτωση αυτή είναι απαραίτητο η διαδικασία να περιλαμβάνει αναζήτηση τεκμηρίων από τρίτες πηγές όπως εσωτερικούς ελεγκτές, τραπεζικά παραστατικά εμβασμάτων, επιβεβαιωτικές επιστολές με παραλήπτη τον ίδιο τον ελεγκτή.

Κατά τη διενέργεια ελέγχου και αποκάλυψης διαφορών στο ταμείο πρέπει άμεσα να προβεί στις παρακάτω ενέργειες:

- Διαπίστωση αν πρόκειται για εκ προθέσεως πράξη ή αμέλεια. Αν πρόκειται για αμέλεια τότε πρέπει να γίνει επανεξέταση και επαναξιολόγηση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Το σύστημα διενέργειας ταμειακών συναλλαγών χρήζει βελτιώσεως καθώς «επέτρεψε» την αστοχία. Όπως τονίσαμε άλλωστε και στην αρχή αυτής της εργασίας το ταμείο συνδέεται σχεδόν με όλους τομείς δραστηριότητας της οικονομικής μονάδας. Επειδή λοιπόν το σύστημα πληρωμών εισπράξεων παρουσιάζει κενά πρέπει να επεκταθεί η αξιολόγηση και σε άλλους οργανωτικούς τομείς όπως αυτούς των αγορών, πωλήσεων, λογιστηρίου ακόμη και αυτής της ίδια της διοίκησης της οντότητας.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

- Αν πρόκειται για δόλια ενέργεια οφείλει ο εσωτερικός έλεγχος τουλάχιστον να αξιολογήσει το σύστημα εσωτερικού ελέγχου όπως και στην περίπτωση του λογιστικού λάθους ή αμέλειας, Περεταίρω οφείλει ο κάθε έλεγχος εξετάσει και κυρίως να διαπιστώσει α) ο εσωτερικός έλεγχος τη βλάβη που έχει υποστεί η οικονομική μονάδα από την πλευρά του εσωτερικού ελέγχου και να προλάβει την εκ νέου εμφάνιση του φαινομένου β) ο εξωτερικός έλεγχος των ορκωτών λογιστών την επίδραση αυτού στις οικονομικές καταστάσεις και γ) ο εξωτερικός φορολογικός ελεγκτής την απόκρυψη της φορολογητέας ύλης εκ της επιδράσεως του φαινομένου στα αποτελέσματα της οντότητας λαμβανομένου υπόψη και των άλλων τομέων που επηρεάζονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.1. Συμπεράσματα

Με την παρούσα εργασία έγινε προσπάθεια προσέγγισης της ελεγκτικής διαδικασίας γενικά και ειδικότερα της πρακτικής προσέγγισης του θέματος του ελέγχου των χρηματικών διαθεσίμων που βρίσκονται στο ταμείο της επιχείρησης.

Διευκρινίσθηκαν οι προϋποθέσεις του περιβάλλοντος μέσα στο οποίο θα μπορεί ο έλεγχος να εκτελείται απρόσκοπτα.

Προϋποθέσεις όπως:

- από την πλευρά της ελεγχόμενης οντότητας, η διαθεσιμότητα των ελεγκτικών τεκμηρίων και η προσβασιμότητά τους από τον ελεγκτή.
- από την πλευρά του ελέγχου, η επάρκεια των ελεγκτών, η τήρηση του κώδικα επαγγελματικής δεοντολογίας και των ελεγκτικών προτύπων και διαδικασιών ώστε να εξασφαλιστεί η αξιοπιστία και η αμεροληψία του.

Κατόπιν των παραπάνω προϋποθέσεων η αμερόληπτη και με σαφήνεια έκφραση της ελεγκτικής γνώμης αποτελεί την κορωνίδα και ολοκλήρωση της ελεγκτικής διαδικασίας.

Αποσαφηνίσθηκε η έννοια της απάτης, και πότε μια παράλειψη ή ενέργεια εμπεριέχει την έννοια της απάτης και δεν αποτελεί απλή αμέλεια. Πότε, δηλαδή, μια πράξη ή παράλειψη δεν εμπεριέχει δόλο ή τελείται με εκ προθέσεως στόχο την ωφέλεια του εκτελούντος αυτήν και την συνεπαγόμενη βλάβη της οικονομικής οντότητας.

Έγινε αντιληπτό το πόσο σημαντικό είναι για τις οικονομικές οντότητες να δημιουργούν συστήματα εσωτερικού ελέγχου και να εφαρμόζουν διαδικασίες ώστε να είναι σε θέση να εντοπίζουν, να διορθώνουν, κυρίως, όμως, προλαμβάνουν τέτοιου είδους φαινόμενα.

Ένα επιτυχημένο σύστημα εσωτερικού ελέγχου κατά την εφαρμογή του λειτουργεί αποτρεπτικά και μειώνει, αν όχι εξαλείφει, φαινόμενα απάτης και δημιουργίας δυσμενών καταστάσεων για τις οικονομικές μονάδες.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Σ' αυτό το πνεύμα και ο εσωτερικός έλεγχος όταν, ως ενεργό, οργανικό, μέλος της Διοίκησης, φέρει τα ίδια αποτρεπτικά αποτελέσματα μπορεί να καυχάται πως το έργο του επετεύχθη αισίως.

Για τους εξωτερικούς ελεγκτές Ορκωτούς Λογιστές ή φορολογικούς αν και δεν είναι στην στόχευσή τους να λειτουργήσουν προληπτικά εντούτοις η προσμονή και μόνο επερχόμενου ελέγχου από τους ελεγχόμενους λειτουργεί αποτρεπτικά.

Για το λόγο αυτό επιχειρήσεις που ελέγχονται εμφανίζουν λιγότερες πιθανότητες φαινομένων απάτης και μάλιστα καταβάλουν περισσότερους φόρους.

Στόχος όπως αναλύσαμε του εξωτερικού ελέγχου των Ορκωτών Λογιστών είναι η αποφυγή να εμπεριέχουν οι οικονομικές καταστάσεις κάποιο ουσιώδες σφάλμα ουσιώδες σφάλμα που θα παρέχει λάθος πληροφόρηση στους χρήστες τους.

Θεωρείται επίτευγμα ο εντοπισμός φαινομένου ανωμαλιών σε περιοχές μεγάλου ελεγκτικού κινδύνου όπως αυτός των χρηματικών διαθεσίμων.

Για τον φορολογικό ελεγκτή η αποκάλυψη διαφορών στα χρηματικά διαθέσιμα ενδεχομένως θα οδηγήσει τουλάχιστον σε απόκρυψη φορολογητέας ύλης ή κενών στη εσωτερική διαδικασία με πιθανή την περαιτέρω αποκάλυψη φαινομένων απάτης όπως αυτών της έκδοσης εικονικών τιμολογίων, πτωχευτικών διαδικασιών, καταδολίευσης και άλλων τέτοιων συναφών ενεργειών κατά παντός έχοντος συμφέρον από την απρόσκοπτη λειτουργία της οικονομικής μονάδας.

Για τους λόγους αυτούς γίνεται αντιληπτό πως ένα αξιόπιστο «σύστημα εσωτερικού ελέγχου» μειώνει τον ελεγκτικό κίνδυνο και το κόστος λειτουργίας τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού ελέγχου και δημιουργεί κλίμα εμπιστοσύνης στον κρατικό έλεγχο και στους λοιπούς έχοντες παντός είδους ενδιαφέρον για την οικονομική οντότητα.

Ένα τέτοιο σύστημα όσον αφορά τη λειτουργία του ταμείου απαιτεί η διάκριση των διαδικασιών κατά πρόσωπο ήτοι σε καμία περίπτωση ένα πρόσωπο δεν πρέπει να διεκπεραιώνει διαδοχικές πόσο μάλλον όλες τις διαδικασίες πληρωμών ή εισπράξεων.

Η ευκολία της υπεξαίρεσής τους λόγω φύσης τους και της διαδικασίας εκποίησης τους είναι ένα δέλεαρ που δοκιμάζει τον «αδάμαντα του χαρακτήρος» των εμπλεκομένων στο ταμειακό κύκλωμα και κυρίως του ταμιά.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Η ανάγνωση ύποπτων φαινομένων όπως ο πολυτελής βίος του ταμεία, η παθιασμένη ενασχόληση με τον τζόγο, οι συχνές και αδικαιολόγητες απουσίες, η αποφυγή διενέργειας ελέγχου πρέπει να αποτελούν καθήκον του ελεγκτή.

Το ίδιο σημαντικό με την πρόληψη και τον εντοπισμό είναι να λειτουργεί και ο τομέας της καταστολής τέτοιων φαινομένων. Η εφαρμογή αυστηρών ποινών στους παραβάτες, είτε αυτές οι ποινές προέρχονται από τη Διοίκηση (απόλυση, άσκηση ένδικων μέσων κατά την αποκάλυψη της απάτης), είτε από την εν γένει νομοθεσία πρέπει να αποτελούν φυσική συνέπεια και τούτο να τελεί σε γνώση πάντων.

Η ατιμωρησία γενικότερα έχει την τάση «να οδηγεί από το κανό στο χειρότερο».

5.2. Περιορισμοί

Υπάρχουν περιορισμοί, όσον αφορά την έκταση της εργασίας, καθώς λόγω του αντικειμένου δεν ήταν δυνατόν να καλυφθούν όλες οι πτυχές του θέματος, κι αυτό διότι όπως κάθε κοινωνικοοικονομικό φαινόμενο έτσι κι αυτό είναι απεριόριστο. Αυτός είναι και ο λόγος που κάνουμε αναφορά ως προσέγγιση απλά του θέματος.

Δεν θα ήταν άλλωστε εφικτή η καταγραφή ενός τόσο μεγάλου επιστημονικού τομέα όπως αυτός της ελεγκτικής με πλούσια βιβλιογραφία ως έκφραση ποικιλίας θέσεων, πρακτικών και τάσεων μέσα από μια τέτοιας μορφής και σκοπού εργασία.

Αναπτύχθηκαν, ωστόσο, σημαντικά θέματα, όπως αυτά των ειδών του ελέγχου, των ελεγκτικών προτύπων που τα διέπουν ώστε ο έλεγχος να τελείται ομοιόμορφα με αξιοπιστία κατά το δυνατόν ισότιμα και με πνεύμα δικαιοσύνης σε παγκόσμιο επίπεδο, κι όχι σε τοπικό, με απώτερο στόχο να απολήγει σε ασφαλές και αξιόπιστο συμπέρασμα χωρίς μεγάλες αποκλίσεις από έλεγχο σε έλεγχο από χώρα σε χώρα.

Τα φαινόμενα κατάχρησης υπεξαίρεσης και απάτης γενικότερα σε οικονομικές μονάδες έχουν καταγραφεί και λαμβάνουν χώρα διαρκώς. Η ευρηματικότητα των παραβατών είναι τεράστια και ο έλεγχος συνήθως έρχεται εκ

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

των υστέρων μετά την τέλεση της πράξης απλά να την επιβεβαιώσει αποκαλύπτοντάς την. Συνεπώς κάθε μέτρο πρόληψης βασίζεται στην προηγούμενη εμπειρία και δύσκολα θα προβλέψει ενέργειες που δεν έχουν ιστορικά επισυμβεί ώστε να τις αποτρέψει. Μαθηματικά ο έλεγχος λαμβάνει χώρα σε χρόνο $t-1$ σε σχέση με την τελεσθείσα πράξη.

Το ίδιο ισχύει και για τον τρόπο και μεθόδους εκτέλεσης του κάθε είδους ελέγχου, εσωτερικού, εξωτερικού, αφού και αυτοί διενεργούνται σε περιβάλλον και συνθήκες μεταβαλλόμενες προϊόντος του χρόνου.

Άλλωστε, τα ίδια τα ελεγκτικά πρότυπα υφίστανται αναθεώρηση όταν ωριμάσουν οι συνθήκες που καθιστούν επιτακτική την ανάγκη τροποποίησης, αντικατάστασης ή και πλήρους κατάργησής τους.

5.3. Προτάσεις για μελλοντική Έρευνα

Μια μεγαλύτερη ανάλυση και παράθεση των Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων και των κανόνων δεοντολογίας θα μπορούσε, ενδεχομένως, να έχει θέση στην παρούσα εργασία, θεωρήθηκε, όμως, επί του παρόντος, πως βαρύνει δυσμενώς στο βασικό σκοπό της παρούσης που δεν ήταν άλλο από το να αναδείξει τη βαρύτητα του ελέγχου των χρηματικών διαθεσίμων ως θεμελιώδους ελεγκτικής διαδικασίας με μεγάλο βαθμό ελεγκτικού κινδύνου και βαρύνουσες επιπτώσεις στην εύρυθμη λειτουργία της οικονομικής οντότητας.

Ωστόσο η πιο ολοκληρωμένη ανάπτυξη ολόκληρης της ελεγκτικής διαδικασίας των εφαρμοζόμενων αρχών και πρακτικών, καθώς και των απαιτήσεων του ρόλου της κάθε μορφής ελέγχου από αυτούς που αναπτύξαμε θα ήταν ίσως απαραίτητη ως εργαλείο των επαγγελματιών του κλάδου.

Η παρούσα εργασία θα μπορούσε ενδεχομένως να συμβάλλει στη βιβλιογραφία, σε θέματα ελεγκτικής των οικονομικών μονάδων και ειδικότερα στο θέμα του ταμειακού ελέγχου παρέχοντας μια πιο πρακτική, όσο και θεωρητική προσέγγιση.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Πρόταση, για μελλοντική έρευνα αποτελεί η διερεύνηση μέτρων και μεθόδων εντοπισμού φαινομένων απάτης με την συμμετοχή των είδη ασκούντων ελεγκτικό έργο είτε πρόκειται για εσωτερικούς ελεγκτές, Ορκωτούς Ελεγκτές ή ελεγκτές της Α.Α.Δ.Ε. με απώτερο σκοπό τον εντοπισμό και την επίλυση προβλημάτων αυτής της διαδικασίας (εντοπισμού της απάτης) ώστε να βελτιωθούν και να αναθεωρηθούν και τα σχετικά πρότυπα.

Όσον αφορά τις μεθόδους αποκάλυψης της απάτης χρειάζεται στο μέλλον να γίνει επικαιροποίησή τους, καθώς οι μέθοδοι και τα μέσα μεταβάλλονται, όπως μεταβαλλόμενο είναι το περιβάλλον και οι συνθήκες λειτουργίας των οικονομικών οντοτήτων.

Η έλλειψη μεθόδων και εφαρμογής προτύπων για το Διεθνές Ηλεκτρονικό Εμπόριο είναι χαρακτηριστικό της παραπάνω αναφερόμενης ανάγκης.

Να σημειωθεί πως ένα έργο με καταγραφή εμπειρικών – πρακτικών προβλημάτων που ανέκυψαν σε ήδη εκτελεσθέντες ελέγχους από επαγγελματίες ελεγκτές καθώς και των τρόπων και μεθόδων που αυτά εντοπίστηκαν και επιλύθηκαν θα μπορούσε ενδεχομένως να αποτελέσει έναν πρακτικό οδηγό νέων επαγγελματιών αλλά ενδεχομένως και έμπειρων ελεγκτών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

Ελληνική βιβλιογραφία

Απόφαση Γ.Γ.Δ.Ε. ΠΟΛ.1124/2015 (ΦΕΚ Β' 1196/22-06-2015)

Απόφαση Διοικητή ΑΑΔΕ ΠΟΛ 1036/2017 (ΦΕΚ Β' 1023/27-3-2017)

Απόφαση Διοικητή ΑΑΔΕ ΠΟΛ 1067/2018 (ΦΕΚ Β' 1320/17-04-2018)

*ΑΠΟΦ. Υπουργού Οικονομικών Αριθ. πρωτ.1069209/1285/Α0012
(ΠΟΛ.1027/22.2.2005)*

Απόφαση Υπουργού Οικονομικών .ΠΟΛ.1034/2016 (ΦΕΚ Β' 730/18-03-2016)

Αληφαντής Γ. «*Ελεγκτική*» Εκδόσεις Πάμισος, Αθήνα, 2018

Γαγάνης, Χρ., Ζοπουνίδης Κ. «*Αναγνώριση Παραποιημένων Λογιστικών Καταστάσεων: Μεθοδολογικό Πλαίσιο και Εφαρμογές*», Εκδ. Κλειδάριθμος, Αθήνα, 2011.

Γρηγοράκος Θ. (2005), «*Ανάλυση Ερμηνεία του Ελληνικού Γενικού Σχεδίου: Γενικής και Αναλυτικής Λογιστικής*», εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα.

Δήμου Νικόλαος , «*βασικές αρχές γενικής και τραπεζικής ελεγκτικής*», εκδόσεις Ελλην 1999 .

Καζάντζης Χρήστος «*ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ*» εκδόσεις BUSINESS PLUS (2006)

Καραμάνης Κωνσταντίνος. «*Σύγχρονη Ελεγκτική*», Εκδόσεις Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, Αθήνα 2008.

Κοντάκος Αριστοτέλης «*ΓΕΝΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ*» εκδόσεις ΕΛΛΗΝ 1997

Λουμιώτης, Β. Ι. (2002). ΘΕΜΑΤΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ & ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ. Εκδόσεις ΣΟΕΛ.

Λουμιώτης Βασίλειος «*Βασικές Οδηγίες Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων*» έκδοση 2^η εκδόσεις Ι.Ε.Σ.Ο.Ε.Λ (2008)

Νεγκάκης Χ.,Ταχυνάκης Π.(2013), «*Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής και Εσωτερικού Ελέγχου*», εκδόσεις Διπλογραφία Αθήνα.

Νεγκάκης Χ.,Ταχυνάκης Π, «*Ελεγκτική ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ Θεωρία κι Εφαρμογές*», εκδόσεις Αειφόρος Λογιστική Θεσσαλονίκη 2017

Νόμος υπ' αριθμ. 2190/ΦΕΚ Α' 216/19.09.1920

ΝΟΜΟΣ υπ' αριθμ. 3296 ΦΕΚ Α' 253/14.12.2004

Νόμος υπ' αριθμ. 4308 /ΦΕΚ Α' 251/24.11.2014

Νόμος υπ' αριθμ. 4336 ΦΕΚ Α 94/14.8.2015

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4389 ΦΕΚ Α' 94/27.5.2016

Νόμος υπ' αριθμ 4619/2019 - ΦΕΚ 95/Α/11-6-2019 - Κύρωση του Ποινικού Κώδικα. (Ποινικός Κώδικας Κωδικοποιημένος)

Ντζανάτος Δημήτριος, «Ο Έλεγχος ως μηχανισμός Αρνητικής Εντροπίας», Εκδόσεις Καστανιώτη. 2009

Παπαδάτου Θεοδώρα, «Εσωτερικός και εξωτερικός έλεγχος Α.Ε.», 2η έκδ., 2005

Παπαστάθης Π., «Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος στις Επιχειρήσεις- Οργανισμούς και η Πρακτική Εφαρμογή του», Αθήνα 2014.

Πρωτοψάλτης, Ν. Γ. (2001). «ΓΕΝΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΛΕΓΧΟΥ» ΣΟΕΛ. Β' Έκδοση.

Πρωτοψάλτης, Ν. (1998). «ΓΕΝΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΣΤΙΣ ΕΤΗΣΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ». Εκδόσεις ΣΟΛ.

Τσακλάγκανος Άγγελος « ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ» εκδόσεις Κυριακίδη (2005)

Τσιμάρας Μάριος (ως μέλος συντακτικής επιτροπής) «Οικονομική και λογιστική εγκυκλοπαίδεια» Ι. Σιδέρης, [1956]

Φύλιου Β. Αναστασία, «οι Παθολογίες της λογιστικής» [www. AccountancyGreece .gr](http://www.AccountancyGreece.gr), , τεύχος 35 (2019)

Φύλος Γ.(2004), Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου Επιχειρήσεων, IQ Group Αθήνα.

Ξένη βιβλιογραφία

Ahmed Abbasi, Conan Albrecht, Anthony Vance and James Hansen *A Meta-Learning Framework for Detecting Financial Fraud* τεύχος 36, αρ. 4 (December 2012),

American Institute of Certified Public Accountants (AICPA), “*Consideration of fraud in a Financial Statement Audit*”, Statement on Auditing Standards SAS No. 82 (1997)

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

De Angelo L. *Auditor size audit quality*, Journal of Accounting and Economics 3, p. 183 – 199. (1981)

Donald Ray Cressey, *Other People's Money A Study in the Social Psychology of Embezzlement*. Montclair (Montclair: Patterson Smith, 1973),

Hoitash , R., & Hoitash , U. *The role of audit committees in managing relationships with external auditors after SOX*. Managerial Auditing Journa(24), σσ. 368-397. (2008)

Jeffrey Doyle, Weili Ge, Sarah McVay “*Determinants of weaknesses in internal control over financial reporting*” Journal of accounting and Economics ,publisher New Holland (2007)..

Howard Schilit “*Financial Shenanigans: How to Detect Accounting Gimmicks & Fraud in Financial Reports* (2002),

K. Mautz and Hussein A. Sharaf “*The philosophy of auditing*” Sarasota, Fla.: American Accounting Association, 1961

Longman Dictionary of Contemporary English “*business*” 2005

Pamela R. Murphy & M. Tina Dacin περιοδικό «Journal of Business Ethics» τεύχος 101, σελ. 601–618 (2011)

Ronald Duska «Journal of Business Ethics» τεύχος 57, σελ. 17–29 (2005) « *The Good Auditor – Skeptic or Wealth Accumulator? Ethical Lessons Learned from the Arthur Andersen Debacle*

Schneider A., *The nature, impact and facilitation of external auditor reliance on internal auditing*, Academy of Accounting and Financial Studies Journal, p. 41. (2009).

Warren, J. Donald and Smith, Murphy, *Continuous Auditing: An Effective Tool for Internal Auditors* (2006). Internal Auditing, 21(2): 27-35, March-April 2006,

Wood, David A. (July 2009). “*Internal Audit Quality and Earnings Management*”. The Accounting Review. 84 (4): 1255–1280.

Wood, David A. (September 2013). “*A Descriptive Study of Factors Associated with the Internal Audit Function Policies Having an Impact: Comparisons Between Organizations in a Developed and an Emerging Economy*”. Turkish Studies. 14 (3): 581–606

Zabihollah Rezaee, Richard Riley “*financial statement fraud prevention and detection*” john wiley and sons (2010)

Ηλεκτρονική Βιβλιογραφία

“AUDIT GUIDELINE ON FRAUD- EUROPEAN COURT OF AUDITORS-

December 2014 ανάκτηση από

https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/AUDITGUIDELINE_FRAUD/AUDITGUIDELINE_FRAUD_EN.pdf

Audit risk “RISK MANAGEMENT” ανάκτηση από <https://www.investopedia.com/terms/a/audit-risk.asp>

IASSB “INTERNATIONAL AUDITING AND ASSURANCE STANDARDS”

ανάκτηση από <https://www.iaasb.org/>

Ippf “The Institute of Internal Auditors Professional Practices” ανάκτηση από

<https://na.theiia.org/translations/PublicDocuments/IPPF-Standards-2017-Greek.pdf>

Taxheaven: <https://www.taxheaven.gr/news/13614/kwdikas-hoikhs-deontologias-ypourgeio-oikonomikwn>

Uk and Ireland version of the ISA 240 “*The Auditor’s Responsibilities Relating to Fraud in an Audit of Financial Statement*” par. 5 ανάκτηση από <https://www.frc.org.uk>.

Στέφανου Ιωαν. Ηλιού, Δικηγόρου (2000) “Ημερολόγιο ταμείου και πιστωτικά υπόλοιπα - Υποχρεώσεις επιχειρήσεων και λογιστών κατά τον φορολογικό έλεγχο” ανάκτηση από <https://www.e-forologia.gr>

Σ.Ο.ΕΛ. ιστορικό, Κανονισμός επαγγελματικής δεοντολογίας ανάκτηση από <https://www.soel.gr/el>

ΣτΕ απόφαση 137/1953 ανάκτηση από <https://www.e-forologia.gr>

Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών Ελλάδας (2017), Εσωτερικός Έλεγχος ανάκτηση από <https://www.iiag.gr>.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Απόφαση ΔΕΔ Θ 1379/2019 *Το έλλειμμα ταμείου δεν αποτελεί αντικείμενο επιβολής ΦΠΑ* Θεσσαλονίκη, 29/05/2019.

Jafari M. (2011), “*Development and evaluation of a knowledge risk management model for project-based organizations: A multi-stage study*”, *Management Decision*, vol.49, pp.309-3

Γιώργου Δαλιάνη «*Έλλειμμα ταμείου και φορολογικές συνέπειες*». Εφημ. Capital.gr. 12-Νοε-2020

American Institute of Certified Public Accountants, “*AU Section 350: Audit Sampling*” (PDF). The Standards of Field Work Inc. 26 February 2010. pp. 2067–2079.

Balkaran L. (2008), *Two sides of auditing: Despite their obvious similarities, internal auditing and external auditing have an array of differences that make them distinctly valuable*, www.entrepreneur.com.

Van Tendeloo B. & Venstraelen A. (2008), *Earnings management and audit quality in Europe: Evidence from the private client segment market*, *European accounting review*, pp. 447 – 469.

Nelken, D. (2007). *The limits of the Legal Process: Landlords, Law and Crime*. Academic Press London.

D. Schockaert, N. Houyoux (2007), *International Standards on Auditing within the European Union*

The New York Times. Associated Press. “*Fraud Is Cited at Miniscribe*”. September 13, 1989. Retrieved October 12, 2007.

Goodwin S. & Kent P. (2006), *Relation between external audit fees, audit committee characteristics and internal audit*, *Accounting & Finance*, pp. 387 – 404.

Oxner, T., & Oxner, K. (2006). *Boom time for internal audit professionals*. *Internal Auditor*, pp. 50-57.

Rezaee Z. : “*Causes, consequences and deterrence of financial statement fraud*” *Critical Perspectives on Accounting*, (2005), p 277-298.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

Cunningham, Lawrence (September 12, 2003). *"The Appeal and Limits of Internal Controls to Fight Fraud, Terrorism, Other Ills"*:

American Institute of Certified Public Accountants (AICPA) (1997), *"Consideration of fraud in a Financial Statement Audit"*, Statement on Auditing Standards SAS No. 82

Rezaee Z. (2002): *"Financial Statement fraud prevention and detection"* New York : Willey : 2002

Felix Jr & Gramling A. (2001), *The contribution of internal audit as a determinant of external audit fees and factors influencing this contribution*, Journal of Accounting Research, pp. 513 – 534.

Κωνσταντίνος Κάντζος, MBA , Ph.D , *Ελεγκτική Θεωρία και Πρακτική*, εκδόσεις Α. Σταμούλης. Αθήνα 1995.

Datar S., Feltham G & Hughes J. (1991), *The role of audits and audit quality in valuing new issues*, Journal of accounting and Economics, pp. 3 – 49

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Οδηγός καταμέτρησης χρηματικών διαθεσίμων (Cash counting guidelines)

1. Πριν την έναρξη της καταμέτρησης, σημείωση και μονογραφή (θεώρηση) όλων των παραστατικών του ταμείου.

2. Καταμέτρηση των μετρητών του ταμείου. Κατά την καταμέτρηση αυτή πρέπει να λαμβάνονται υπόψη:

α. Οι προσωρινές αποδείξεις που τυχόν να υπάρχουν στο ταμείο αντί μετρητών.

β. Οι ανωτέρω αποδείξεις πρέπει να είναι πρόσφατες και να μην αφορούν μεγάλα ποσά.

γ. αν οι μεταχρονολογημένες επιταγές παρακολουθούνται στο ταμείο.

δ. Μήπως υπάρχουν επιταγές (όψεως - προθεσμίας) που να είναι έκδοσης ή οπισθογράφησης προσώπων που εργάζονται ή διοικούν την επιχείρηση. Στην περίπτωση αυτή πρέπει να ελεγχθεί αν οι επιταγές αυτές έχουν καταχωρηθεί στους λογαριασμούς της εταιρείας.

3. Ολοκλήρωση της καταμέτρησης με τη σύνταξη του πρακτικού καταμέτρησης το οποίο πρέπει να υπογράψουν άπαντες οι συμμετέχοντες. Οι διαφωνούντες οφείλουν να υπογράψουν «με επιφύλαξη» περιγράφοντας ποια είναι η αντίρρησή τους ως προς τη διαδικασία.

4. Αν το υπόλοιπο του ταμείου είναι σημαντικό για το μέγεθος και το είδος της επιχείρησης, διενέργεια, κατά την ίδια ημερομηνία, και συμφωνίας των λογαριασμών καταθέσεων με βάση τα statements των τραπεζών.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

Οδηγός ελέγχου ταμείου (εσωτερικός έλεγχος)

Ελεγκτικές Ενέργειες ως προς το σύστημα λειτουργίας του ταμείου.

1. Επιτόπια διαπίστωση εάν το Ταμείο βρίσκεται σε διακριτό χώρο στον οποίο δεν επιτρέπεται η είσοδος σε πρόσωπα πλην αυτών που ορίζονται από τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας.
2. Διαπίστωση της ανάθεσης του έργου του Ταμιά σε συγκεκριμένο πρόσωπο, και αν συνάδουν τα προσόντα του με τις απαιτήσεις της θέσης.
3. Διαπίστωση πως ο Ταμίας μέσα από την τήρηση βιβλίων ή στοιχείων έχει γνώση του υπολοίπου του ταμείου.
4. Εάν έχει καθορισθεί ανώτατο όριο χρημάτων που μπορεί να υπάρχει στο Ταμείο διαπίστωση εάν αυτό τηρείται ενώ το υπόλοιπο αναλαμβάνεται προς κατάθεση στην Τράπεζα
5. Διαπίστωση εάν εκτελείται συμφωνία μεταξύ των χρημάτων που υπάρχουν στο ταμείο και του και του λογιστικού του υπολοίπου από άτομο που να μην έχει σχέση με το ταμείο και λογιστήριο;
6. Διαπίστωση της έκδοσης ταμειακών στοιχείων και έγκρισής τους από διαφορετικά άτομα πλην του ταμιά.
7. Διαπίστωση πως μετά τη χρήση τους τα ταμειακά παραστατικά ακυρώνονται.
8. Διαπίστωση ότι τα ταμειακά παραστατικά (αποδείξεις είσπραξης , εντάλματα πληρωμής τιμολόγια μετρητοίς κ.λ.π.), ελέγχονται από άλλο υπάλληλο πλην του Ταμιά
9. Διαπίστωση πως ο ταμίας δεν έχει πρόσβαση στην εκτέλεση λογιστικών πράξεων αλλά και όσοι συμμετέχουν σε ταμειακές πράξεις. (η πρόσβαση σε προγράμματα εμπορικής διαχείρισης δεν αποτελούν λογιστικές εργασίες)
10. Αν οι καταθέσεις στις Τράπεζες ενεργούνται από εξιδεικευμένο προσωπικό και αν εκδίδονται τα ανάλογα στοιχεία τα οποία εκδίδονται και υπογράφονται από τους εμπλεκόμενους
11. Διαπίστωση εκτέλεσης επαλήθευσης των ταμειακών παραστατικών με τα λογιστικά βιβλία και τα αρχεία του ταμείου από τρίτο άτομο που δεν συμμετέχει σε ταμειακές πράξεις.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

12. Εάν υπάρχουν εγκαταστάσεις ή υποκαταστήματα οι διακινήσεις χρημάτων μεταξύ τους κατατίθενται άμεσα, σε τραπεζικό λογαριασμό, από τον οποίο μπορούν να γίνουν αναλήψεις μόνο από την έδρα διαφορετικά εάν μεσολαβεί εταιρεία φύλαξης το παραστατικό ανάληψης γνωστοποιείται στην έδρα.
13. Αν εκτελείται συμφωνία των λογαριασμών Τραπεζών και αν αυτή η συμφωνία γίνεται από πρόσωπο που δεν έχει ανάμιξη με τις ταμειακές συναλλαγές.

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΠΡΑΚΤΙΚΟΥ ΚΑΤΑΜΕΤΡΗΣΗΣ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ
ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ

Σήμερα στις (ημερομηνία) και ώρα (ακριβής ώρα καταμέτρησης) στα γραφεία της οντότητας (επωνυμία) που βρίσκονται στην (Διεύθυνση πλήρης) οι κάτωθι υπογράφωντες, ελεγκτές αφενός:

- 1.(ονοματεπώνυμο πρώτου ελεγκτή και βαθμός αν υπάρχει)
 - 2.(ονοματεπώνυμο δεύτερου ελεγκτή και βαθμός αν υπάρχει)
- και οι υπάλληλοι της οντότητας (επωνυμία οντότητας) αφετέρου:
- 1.(ονοματεπώνυμο και θέση / ιδιότητα)
 - 2.(ονοματεπώνυμο και θέση /ιδιότητα)

Διενεργώντας καταμέτρηση των ταμειακών διαθεσίμων τα οποία ευρίσκονται στο ταμείο της (επωνυμία οντότητας) κατά την ώρα του ελέγχου διαπίστωσαν τα ακόλουθα:

Καταμετρήθηκαν:

Είδος	Αξία Είδους	τεμάχια	ποσό
Χαρτονομίσματα	(πχ των 5 €)	(Π.χ. 50 τεμ)	250€
	(πχ των 10€)	(Π.χ. 5 τεμ)	50€
κέρματα	(πχ 0,50€)	(π.χ. 10)	5€
	(πχ 2€)	(π.χ. 1	2€
Λοιπά χρηματικά διαθέσιμα ή ισοδύναμα (π.χ. USD)	(π.χ. 10\$)	(Π.χ.2)	20X(συν/κή ισοτιμία =9,6€)
Σύνολο καταμετρηθέντων			
Λογιστικό υπόλοιπο ταμείου από Λογιστικά Αρχεία (αναλυτικό καθολικό)			
Πλέον Εισπράξεις από (ημερομηνία) έως (ημερομηνία)			

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

καταμέτρησης)	
Μείον Πληρωμές από (ημερομηνία) έως (ημερομηνία καταμέτρησης)	
Νέο Υπόλοιπο Ταμείου της (ημερομηνία καταμέτρησης)	

Διαφορά (έλλειμα / πλεόνασμα)

Τελευταία ταμειακά παραστατικά πριν την καταμέτρηση :

- Ένταλμα πληρωμής:
- Απόδειξη είσπραξης:

Μετά την καταμέτρηση τα διαθέσιμα επεστράφησαν καλώς στους εκπροσώπους της οντότητας

Το παρόν πρωτόκολλο συντάχθηκε σε δυο (2) αντίγραφα και ένα εξ αυτών παραδόθηκε στους εκπροσώπους της οντότητας.

Οι εκπρόσωποι της οντότητας

Οι ελεγκτές

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

Γνωμ. 11/785/1986

Διευκρινίσεις για την ανάπτυξη του λογαριασμού "Ταμείου" σύμφωνα με το Γενικό Λογιστικό Σχέδιο Νο 11. Γνωμ. 785/1986

Σε απάντηση ερωτήματος σχετικά με τον τρόπο αναπτύξεως του λογαριασμού "Ταμείον", σύμφωνα με το Γενικό Λογιστικό Σχέδιο, δόθηκαν από το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας οι ακόλουθες διευκρινίσεις: "Σύμφωνα με την παρ. 2.1.3/λογαριασμός 38.00 του άρθρου 1 του Π.Δ. 1123/1980, σε συνδυασμό με τη διάταξη της παρ. 2.2.309 περίπτ. 1 του άρθρου 1 του αυτού Π.Δ., τα διαθέσιμα περιουσιακά στοιχεία της οικονομικής μονάδας, στα οποία περιλαμβάνονται, εκτός από τα μετρητά και οι επιταγές επί λογαριασμών όψεως παρακολουθούνται στο λογαριασμό 38.00/ταμείο". Ο λογαριασμός αυτός αναπτύσσεται σύμφωνα με τις ανάγκες κάθε μονάδας.

Με το παραπάνω ερώτημα δημιουργείται η ανάγκη να ερμηνευθεί η έννοια της ανάπτυξης του λογαριασμού 38.00/ταμείο "σύμφωνα με τις ανάγκες κάθε μονάδας", που ισχύει και για κάθε άλλη περίπτωση λογαριασμού για τον οποίο το Π.Δ.1123/1980 προβλέπει την ανάπτυξή του σύμφωνα με τις ανάγκες κάθε οικονομικής μονάδας.

Ο σκοπός του νομοθέτη της διάταξης του Π.Δ.1123/1980 (Γενικό Λογιστικό Σχέδιο) "σύμφωνα με τις ανάγκες κάθε μονάδας", είναι να παράσχει σε κάθε οικονομική μονάδα τη δυνατότητα να αναπτύσσει εκείνη ορισμένους λογαριασμούς, χωρίς περιορισμούς που να απορρέουν από το Σχέδιο Λογαριασμών του Γ.Λ.Σ. Η ανάπτυξη γίνεται από την οικονομική μονάδα κατά τρόπο που να ικανοποιούνται οι παντοειδείς ανάγκες της προς παροχή πληροφοριών, είτε υποχρεωτικών, διότι π.χ. προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία, είτε προαιρετικών που επιβάλλονται από την οργάνωση και διοίκηση της μονάδας.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι δεν υπάρχουν ειδικοί ρυθμιστικοί κανόνες τυποποίησης αναφορικά με τη λογιστική παρακολούθηση του ταμείου. Όμως η

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

εφαρμογή του ΓΛΣ προϋποθέτει και την εφαρμογή των διεθνώς παραδεγμένων λογιστικών αρχών, νομοθετημένων ή μη, καθώς και την εφαρμογή των διεθνώς παραδεγμένων θεωρητικών απόψεων αναφορικά με το πότε γίνονται λογιστικές εγγραφές.

Για να δοθεί απάντηση στο παραπάνω ερώτημα, πρέπει πρώτα να γίνει αναφορά στους θεωρητικούς κανόνες που αναφέρονται στους λογαριασμούς και στη διενέργεια λογιστικών εγγραφών. Και όπως είναι γνωστό:

α) ο λογαριασμός "ταμείο" ανήκει στην κατηγορία των "λογαριασμών αξιών" και

β) από όλα τα γεγονότα που λαμβάνουν χώρα στο χώρο κάθε οικονομικής μονάδας που έχει χαρακτηριστεί ως ανεξάρτητη "λογιστική οντότητα" τη λογιστική ενδιαφέρουν μόνο τα "λογιστικά γεγονότα", δηλαδή τα γεγονότα που επιφέρουν μεταβολές στους τηρούμενους λογαριασμούς του σχεδίου λογαριασμών της οικονομικής μονάδας. Σύμφωνα με αυτές τις γενικά παραδεγμένες απόψεις, στην περίπτωση που η οικονομική μονάδα περιλαμβάνει στην οργάνωσή της πολλά κέντρα συναλλαγών, είτε σε διαφορετικές πόλεις, είτε στην ίδια πόλη, είτε ακόμα και στην ίδια διεύθυνση, και δεν τηρεί ανεξάρτητη λογιστική για καθένα από τα κέντρα αυτά, είναι υποχρεωμένη να αναλύει το λογαριασμό 38.00 "ταμείο" σε υπολογαριασμούς κατά κέντρο δραστηριότητας που αντιστοιχούν σε κάθε υπεύθυνο ταμία (διαχειριστή - θεματοφύλακα των περιουσιακών στοιχείων του ταμείου).

Στην περίπτωση αυτή, για κάθε διακίνηση μετρητών, επιταγών κ.λπ., από το ένα ταμείο στο άλλο, υποχρεωτικά πρέπει να γίνονται λογιστικές εγγραφές, επειδή αυτό επιβάλλεται από τις ανάγκες της οικονομικής μονάδας για τον εσωτερικό έλεγχο των υπευθύνων προσώπων για κάθε λογαριασμό ταμείου και για τη δυνατότητα καταμέτρησης των περιουσιακών στοιχείων κάθε ταμείου, ώστε να είναι εφικτός ο έλεγχος, σύμφωνα με ισχύουσες στη χώρα μας διατάξεις της νομοθεσίας του φορολογικού και του εμπορικού δικαίου.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΑΠΑΤΕΣ

Στην περίπτωση που η οικονομική μονάδα διαθέτει και τραπεζικές θυρίδες στο όνομά της στις οποίες φυλάσσει περιουσιακά στοιχεία του ταμείου της, είναι ζήτημα πραγματικό και πρέπει να ερευνάται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση αν υπάρχει υποχρέωση λειτουργίας υπολογαριασμού ή υπολογαριασμών του λογαριασμού "ταμείο" για τις υπάρχουσες Τραπεζικές θυρίδες και αντίστοιχα αν πρέπει ή όχι να διενεργούνται λογιστικές εγγραφές για κάθε περίπτωση διακίνησης περιουσιακών στοιχείων του ταμείου από τα επιμέρους ταμεία της οικονομικής μονάδας προς τις τραπεζικές θυρίδες της και αντίστροφα.

Η θεωρητική άποψη ότι η τραπεζική θυρίδα που είναι στο όνομα της οικονομικής μονάδας αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του καταστήματός της είναι ορθή. Όμως σύμφωνα με τα παραπάνω, για να θεωρηθεί η τραπεζική θυρίδα αναπόσπαστο μέρος του ταμείου, ή κάθε ταμείου της οικονομικής μονάδας σε περίπτωση που η μονάδα αυτή διαθέτει περισσότερα ταμεία για τα οποία έχουν οριστεί περισσότεροι υπεύθυνοι ταμίες, σε κάθε ταμείο πρέπει να υπάρχουν στοιχεία από τα οποία να προκύπτουν η ταυτότητα της τραπεζικής θυρίδας (τράπεζα, αριθμός κ.λπ.) και η ανάλυση των περιουσιακών στοιχείων που βρίσκονται στη θυρίδα αυτή (μετρητά, επιταγές κ.λπ.) και ο ταμίας πρέπει να την έχει στη διάθεσή του, ώστε σε κάθε στιγμή να είναι σε θέση να την ανοίγει αμέσως για να διαπιστώνεται το περιεχόμενό της. Στην περίπτωση αυτή, για τις διακινήσεις περιουσιακών στοιχείων από κάθε ταμείο προς την αντίστοιχη τραπεζική θυρίδα και αντίστροφα δεν είναι ανάγκη να γίνονται λογιστικές εγγραφές.

Στην περίπτωση που η τραπεζική θυρίδα της οικονομικής μονάδας είναι μία, π.χ. με δικαίωμα ανοίγματος μόνο από το γενικό διευθυντή της, και ο ταμίας ή οι ταμίες παραδίδουν περιουσιακά στοιχεία του ταμείου στον υπεύθυνο της τραπεζικής θυρίδας, σύμφωνα με τα παραπάνω (αξίες για τις οποίες δεν είναι υπεύθυνος ο ταμίας ή κάθε ταμίας), πρέπει να τηρείται ειδικός υπολογαριασμούς του 38.00 "ταμείο" κατά υπεύθυνο της τραπεζικής ή των τραπεζικών θυρίδων και για τις διακινήσεις περιουσιακών στοιχείων από κάθε ταμείο προς την τραπεζική ή τις τραπεζικές θυρίδες και αντίστροφα πρέπει να διενεργούνται λογιστικές εγγραφές.

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

Στην περίπτωση αυτή οι τραπεζικές θυρίδες δεν παύουν να αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του καταστήματος της οικονομικής μονάδας, αλλά η αλλαγή του φορέα ευθύνης είναι καθοριστική και επιβάλλει την υποχρέωση να λειτουργεί ιδιαίτερος υπολογαριασμός ταμείου και να γίνεται λογιστική παρακολούθηση, όπως γίνεται και στην περίπτωση λειτουργίας περισσότερων από ένα ταμείων της οικονομικής μονάδας, σύμφωνα με τα παραπάνω λεπτομερώς εκτιθέμενα".

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

Σ.Λ.Ο.Τ. αριθμ. πρωτ.: 1027 ΑΠ/10.11.2009

Λογιστική τακτοποίηση ελλείμματος ταμείου

Αθήνα, 10 Νοεμβρίου 2009

Αριθ. Πρωτ. 1027 ΑΠ

Ελληνική Δημοκρατία Υπουργείο Οικονομικών
Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων

Βουλής 7, 5ος Όροφος, 105 62, Αθήνα.

T: +30 210 3242648

F: +30 210 3234141

E: info@elte.org.gr

W: www.elte.org.gr

ΘΕΜΑ: «ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΑΚΤΟΠΟΙΗΣΗ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ ΤΑΜΕΙΟΥ».

ΣΧΕΤ.: Το με αριθ. πρωτ. 1088301/11166/B0012/8-10-09 (αριθ. ημ. πρωτ. 1027/15-10-09) έγγραφο του Υπουργείου Οικονομικών, Δ/νση Φορολογίας Εισοδήματος, Τμήμα Β'.

ΕΡΩΤΗΜΑ

Από φορολογικό έλεγχο που διενεργήθηκε την 05.11.2001 στο ταμείο εταιρείας, προέκυψε έλλειμμα το οποίο έγινε αποδεκτό από την εταιρεία. Η φορολογική αρχή καταλόγισε ισόποσο ποσό ως αποκρυφθείσα φορολογητέα ύλη πλέον Φ.Π.Α., το οποίο και πληρώθηκε από την εταιρεία. Το παραπάνω έλλειμμα ταμείου συνεχίζει να υπάρχει και πρέπει να τακτοποιηθεί λογιστικά. Ερωτάται ποιος είναι ο ορθός λογιστικός χειρισμός.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Με το ποσό του ελλείμματος του ταμείου που αφορά προηγούμενες χρήσεις και με το οποίο τελικά θα επιβαρυνθεί η εταιρεία, χρεώνεται ο υποχρεωτικός λογαριασμός με Κ.Α. «82.00.03 Κλοπές - Υπεξαιρέσεις».

Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΑΤΕΣ

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΣΛΟΤ

ΒΡΕΝΤΖΟΥ ΕΛΕΝΗ

ΤΑ ΜΕΛΗ

ΒΡΟΥΣΤΟΥΡΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

ΙΑΤΡΙΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ